

Sundberg-Hovfält, Kumla

KUMLA

UTGIVARE
NILS HELANDER

1947

JULBLAD

18:de årgången

Upplaga 3000 ex.

Småskulder göra livet surt . . .

Samla dem i ett banklån!

Tala med

SKANDINAVISKA BANKEN, KUMLA

ALLT I MODERN

HÅRVÅRD!

Ansiktsbehandling, Manicure, Brudklädsel
Krona, Slöjor och Diadem uthyres

Maggies Damfrisering
Stationsgatan 22 Tel. 706 32

AFFÄRSHUSET

Stenevägen 43

Specierier, Diverse Tel. 703 98, 704 99
Charkuteri 704 99

ERIC ERICSSON
KUMLA

EBBA LUNDHOLM

Tapisseri- & Kortvaruaffär

REKOMMENDERAS för julinköpen!
Tel. 702 06

MATFRÅGAN

till Jul

ordnar sig både billigt och bra om in-
köpen göras hos

LITHELLS, Kumla — Hallsberg

VI REKOMMENDERAR OSS

vid Julinköpen:

Frukt (god sortering), Nötter, Konfek-
tyrer m. m. Omtyckta kaffeblandningar
(även i skrin) Konserver, lagrad Ost m. m.

FRANS ERICSSONS
SPECERIAFFÄR Tel. 700 53

*GÖR
JULAFFÄRERNA*

*i
Strömzéns
Garn- & Triksåffär*

Skoindustrin har gamla
yrkestraditioner i Kumla

Patrull

ARBETSKÄNGAN

med den foträtta passformen

De resultat, som forskningen nu kommit till ifråga
om passform, har PATRULL tillägnat sig

Använd

Patrull

— tillverkad över foträt läst

A/B Kumla Skofabrik

Kumla Julblad är tryckt å Kumla Tryckeri

HENRIC MÅSBECKS FÖRSLAG 1818 TILL NY KYRKA I KUMLA

Ett bidrag till Kumla kyrkas byggnadshistoria

Bilderna efter originalritningar
i K. Byggnadsstyrelsens arkiv

Fig. 1. Fasad mot väster

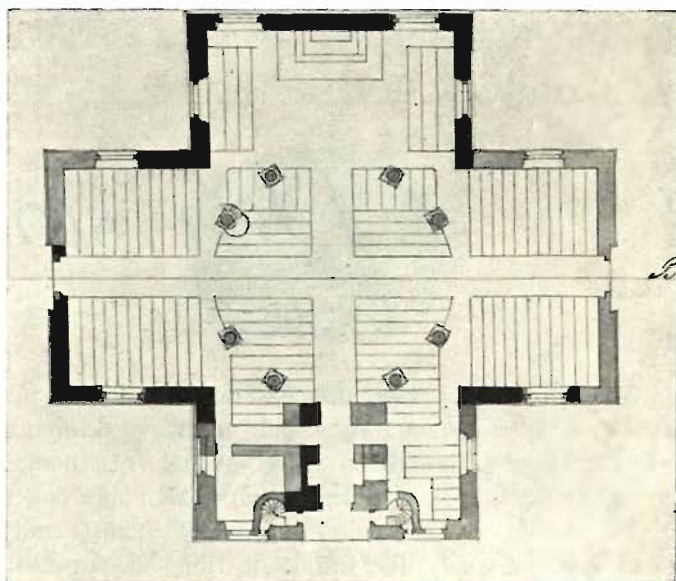

Fig. 2. Plan

Såsom omnämndes i fjolårets julblad anförtrodde Kumla församling på hösten 1801 åt ett 18 man starkt kyrkoråd — senare kallat Kyrkobyggnads- och Magazinsdirektionen — genomförandet av 1798 års beslut att ersätta socknens otillräckliga och bristfälliga medeltidskyrka med en ny och större.

Byggnadsdirektionens protokoll påbörjades, så vitt jag kunnat finna, först 1827. En del i offentliga arkiv förvarade akter och ritningar jämte några summariskt avfattade sockenstämmoprotokoll äro därför de urkunder, till vilka jag i huvudsak varit hänvisad för mina anteckningar om de under mer än ett kvarts sekel pågående förberedelserna för det ur kumlasynpunkt sett betydande byggnadsföretaget.

Vid en sockenstämma den 10 juni 1804 påyrkade församlingens ledamöter att anstalter för den beslutade kyrkobyggnaden måtte ju förr dess hellre vidtagas. Möjligen kan detta yrkande tolkas så, att de byggnadsbetrodde icke skulle ha omfattat sitt uppdrag med det allvar, som församlingens beslut 1798 och sakens vikt påkallade. Ej mindre än 13 år skulle emellertid ytterligare förgå, innan församlingen på eget initiativ tog upp kyrkobyggnadsfrågan till förnyad behandling. Från biskopligt håll hade emellertid vid en visitation i juli 1812, då Frans Michael Franzén installerades i kyrkoherdeämbetet, framhållits nödvändigheten av nya kyrkobyggnader för både Kumla och Hallsberg. Visitator, den lärde och bemärkte Johan Adam Tingstadius, rekommenderade vid detta tillfälle till för-

samlingens övervägande »om icke båda kyrkorna till socknarnas gemensamma fördel kunde sammanbyggas och till en förenas, hålst afståndet dem emellan är endast en knapp half mil och ett ganska bekvämt ställe för en ny gemensam kyrka funnes midt emellan dem på den så kallade Sännaplatsen».

Den avgående kyrkoherden och nye Linköpingsbiskopen von Rosenstein anmärkte härtill att ny kyrka i Kumla vore påtänkt och »anstalter därtill redan begynt vidtagas genom inköp af takspån och genom förfärdigande af en ritning, men att det strax därefter utbrutna kriget hindrat vidare verkställighet». Visitator insisterade emellertid på, att material borde anskaffas vare sig kyrkorna sammanbyggdes eller icke och »att vid nästa vinterföre» början borde göras med framförande av kalksten. Förslaget om gemensam kyrka för Kumla och Hallsberg, en Sannhedskyrka, avslogs d. 27 juli 1817. Hallsbergs ombud hade ställt som villkor, att kyrkan skulle byggas i nejden av *Sonna* eller *Marka* byar och Kumlas ombud, som fruktade obehag av närheten till exercisplatsen, yrkade att den skulle byggas på Kumla gamla kyrkas plats.

De långa uppskoven med kyrkobygget hade ytterst samband med de orosmoln, som redan 1803 började visa sig vid Europas politiska horisont och som efterhand drogo in även över vårt land, där de urladdade sig på ett sätt, som verkade hämmande på samhällslivets olika områden ej minst det ekonomiska.

Sveriges politiska läge under de olyckliga åren 1808

Varför plågas av ischias, ryggskott, reumatism

när Ni inte behöver det?

KUMLA FYSIKALISKA KLINIK

har möjlighet att hjälpa Er. Massage, Sjukgymnastik, Medicinska bad, Värmebehandling, Kvartslampa, Kortvågsbehandling, Fotvård m. m.

OBS! Skodsborgsmetod

ELSA och KÅRE SÖRUM

Utexam. sjukgymnaster

Kvinnlig och manlig avd.

Tider efter beställning telefon 71049

och 1809 — enväldets sista år — då en statskupp förbereddes och genomfördes, då riket var i krig med Ryssland och därtill vidtog militära förberedelser för att om möjligt taga Norge från Danmark, var självfallet ägnat att i högsta grad öka Kumla församlings tvekan om möjligheten att realisera sina kyrkobyggnadsplaner. Än allvarligare torde förhållandena ha tett sig 1813 och 1814, då Sverige på främmande jord deltog i kriget mot Napoleon och då på sommaren 1814 situationen i fråga om Norge tillspetsades.

Under krigsåren tyngdes Kumlabönderna hårt av skjutningsskyldigheterna. Socknens 24 indelta soldater och förmodligen även dess 33 husarer »inkallades» och praktiskt taget alla ogifta män mellan 18 och 25 år utskrevos för det år 1808 inrättade lantvärnet.

Skiftet i kyrkoherdeämbetet 1812 stimulerade knappast byggnadsplanerna. Den blide men för praktiska ting föga rustade *Franzén*, »naturens och det ömma hjärtats idylliker», efterträdde *von Rosenstein*, den blivande ärkebiskopen, vars helt motsatta väsende enligt systemsonens, J. N. Tersmeden, utsago var en sammansättning av präst, adelsman, officer och lantbrukare. Fruktan för de ekonomiska bestyr, som komme att ha samband med det förestående kyrkobygget, uppges t. o. m. ha påverkat Franzéns beslut att lämna Kumla, vilket dock skedde först 1825. Men inte ens då voro förberedelserna för kyrkobygget avslutade. De ekonomiskt försiktiga i socknen, och dessa voro helt visst i majoritet, tänkte nog som så: »Vi ha ju vår gamla kyrka, som visserligen är både trång och skröplig, men till nöds får hon väl duga, tillåts tiderna bli bättre.»

Ett så att säga officiellt besked om de ekonomiska förhållandena 1815 får man genom en av kronofogden G. Odelberg till landshövdingen avgiven rapport angående »socknarnas i V. Nerikes fögderi tillstånd och hushållning». Han skriver: *Uti Kumla socken, som har en fruktbar och sädesgivande jordmån, borde jag kunna säga att välståndet vore allmänt, men det är icke alldeles så, denna socken delar även den brist på välmåga, som likväl på andra ställen är vida större.*

År 1818 synes emellertid en ljusning ha inträtt och man var djärv nog att vidtaga tvenne åtgärder av positiv art, den ena dock ej av någon större ekonomisk innebörd. För att i enlighet med biskop Tingstadius' förslag 6 år tidigare försäkra sig om råmaterial för kalkbränning för de förestående kyrkobyggnaderna — nybyggnad i Kumla och ombyggnad i Hallsberg — inropade församlingarna på offentlig auktion på Landskansliet i Örebro bryllningsrätten under 10 år i Kronans kalkstensbrott på Hällabrottets kronoallmänning. Arrendeavgiften var 1 riksdaler banko pr år och kyrkoherden Franzén ställde sig som borgensman. Någon stenbrytning företogs emellertid icke förrän 8 år senare eller 1826. Härom dock mera i en kommande artikel.

Den andra åtgärden 1818 var av större betydelse. På våren hade nämligen projekteringsarbetet för kyrkan fortskridit så långt, att man kunde via Konungens Befallningshavande i Örebro och Kungl. Överintendentsämbetet i

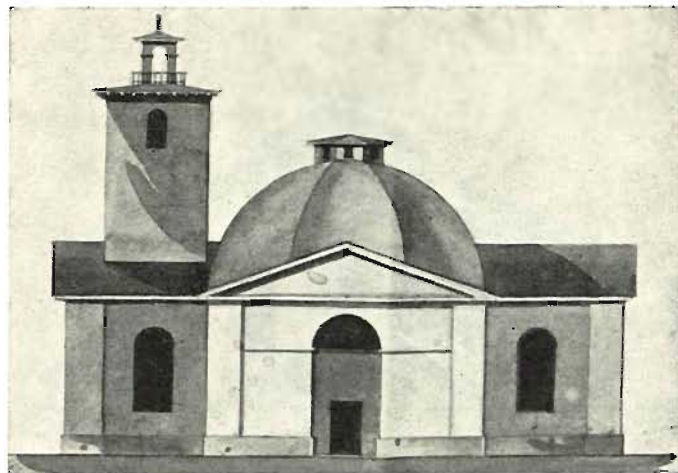

Fig. 3. Fasad mot söder

Stockholm till K. Maj:t för granskning och fastställelse överlämna ett av *Conducteuren Henric Måsbeck* i Stockholm på uppdrag av kyrkoherden Franzén upprättat förslag till ny kyrka. Den tidigare av v. Rosenstein omnämnda ritningen synes sålunda ha lämnats ur räkningen.

Måsbecks i den nyklassicistiska smakriktningen författade ritningar, se fig. 1, 2 och 3, visa en central korskyrka, vars mittparti täckes av en låg, åttkantig dome, invändigt uppburen av åtta kolonner. Ur den västra korsarmen reser sig på det gamla tornets plats ett lanterninkrönt torn, möjligen avsett för de klockor, som sedan medeltiden hängde i den fristående, ålderdomsskröpliga klockstapeln av sten (se bild å sid. 22), som enligt vad dr Samzelius påvisat ursprungligen var en kastal. Huvudingången till kyrkan var — mindre lyckat — genom det tränga tornet och omedelbart norr om detta — alltså långt från altaret — låg sakristian. Såsom framgår av med svart markerade partier i fig. 2, var avsikten att i möjligaste mån låta den gamla kyrkans murverk ingå i den nyas. Måhända hade både i detta och andra avseenden arkitekten varit bunden genom sina uppdragsgivares av ekonomisk omsorg dikterade önskemål.

Så långt med ledning av planen kan bedömas synes kyrkan ha anpassats för cirka 900 sittplatser. Skulle en samtida praxis — att beräkna sittplatser för 2/3 av församlingens folkmängd — ha tillämpats, hade platsantalet blivit omkring 1600.

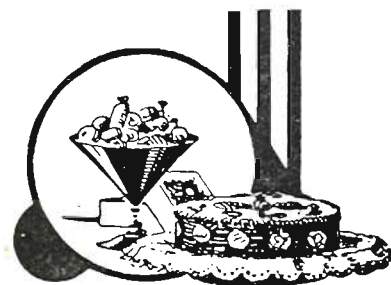
Inom K. Överintendentsämbetet, som under åren 1813—1836 styrdes av *Fredric Samuel Siljverstolpe*, en musikaliskt och litterärt betnad f. d. diplomat och politiker, men föga intresserad av byggnadsfrågor, remitterades Kumla-ritningarna till den 64-årige hovintendenten *Carl Fredrik Sundvall*, en bemärkt sengustaviansk arkitekt och kulturpersonlighet. Ur dennes vördsamma promemoria till överintendenten må beträffande kyrkans exteriör återgivas följande: »En kyrkas första vilkor bör vara så mycket möjligt är, at hafva ett imposante och högtidligt utseende; detta är det, som alldeles fattas i den insända Ritningen.» Måsbecks förslag vann heller icke ämbetets förord. Ett

INTE BARA TILL JUL

utan året runt tillhandahålla vi verkligt förstklassiga konditorivaror såsom Tårter,
Bakelser och Småbröd. Erkänt gott kaffe!
Beställningar mottagas

Helanders Konditori, Kumla

Telefon 70008

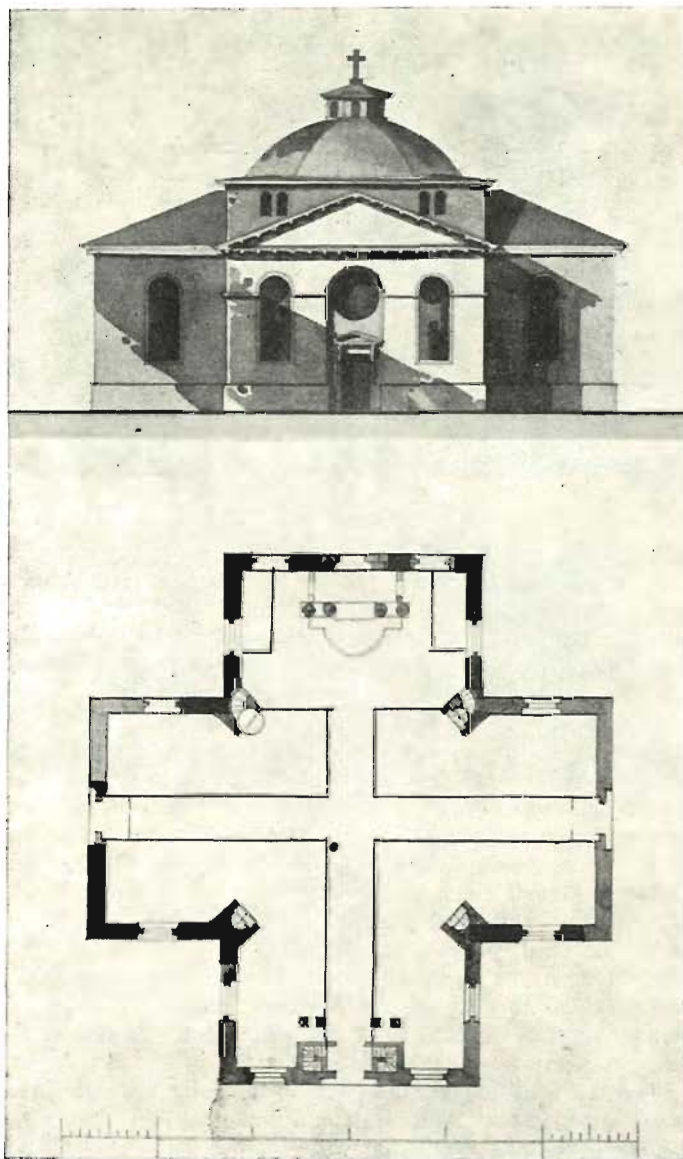

Fig. 4. Fasad mot väster jämte plan

av honom senare uppgjort, förbättrat och friare förslag, se fig. 4, med en klarare planlösning, i vilken både tornet och de inre kolonnerna slopats, sakristian förlagts bakom altaret och mittpartiet markerats ovanför korsarmarnas tak, vann emellertid heller icke ämbetets tillstyrkan. Måsbeck's ritningar betalades i april 1818 av Kumla församling med 40 Rdr specie.

På grund av en K. förordning 1776 ålåg det Överintendentsämbetet — som i vår tid närmast motsvaras av K. Byggnadsstyrelsen, »att i vissa fall gå menigheter och enskilda tillhanda med ritningars uppgörande». På denna väg kom också hovintendenten Sundvall att »å dragande kall och ämbetets vägnar» göra upp ett nytt förslag till kyrka i Kumla. Rörande detta, som vann K. Maj:ts men ej Kumla församlings gillande och som därför

heller icke genomfördes, hoppas jag få lämna några meddelanden i Kumla julblad 1948.

Om arkitekten *Henric Måsbeck*, må avslutningsvis meddelas följande. *Konduktör* (ledare, förare) var förr titeln på vissa tjänstemän bl. a. i K. Överintendentsämbetet. År 1864 ändrades denna titel till *andre arkitekt*. Då emellertid utsikterna till befordran inom överintendentsämbetet voro rätt begränsade, var det ej ovanligt, att de extra ordinarie konduktörerna, som ej hade fast lön, för bättre utkomst lämnade tjänsten och slog sig ned ute i landet som arkitekter, byggmästare eller arbetsledare. Henric Måsbeck, föddes 1773 som son till en masmästare vid Fagerviks bruk i Finland. Tjugoårig kom han i snickarlära i Åbo och blev efter hand gesäll där. Sedan han flyttade över till Stockholm och beredde sig för arkitektbanan, arbetade han som ritare på professorerna Palmstedts resp. Tempelmans arkitektkontor. Tempelman anmälde honom f. ö. sedan som elev vid Kongl. Målare- och Bildhuggare-akademiens arkitekturskola, där han studerade åren 1801 och 1802 och deltog i tävlan om de uppsatta prisämnen.

Även efter avslutade studier delade Måsbeck sin tid mellan arkitekturen och snickeriet. Efter vederbörligen avlagt mästarprov — ett skrivbord med uppsats — blev han 1807 av *Det Lofliga Snickar Embetet i Stockholm* anlagen som mästare och ledamot.

Måsbeck's ansökan 1802 om en *Conducteur*ssyssla vid K. Överintendentsämbetet inleddes sålunda:

»Föranlåten af den Särdeles hug jag hos mig funnit, at söka vidare Öfning och Ärfarenhet uti de delar af fria konsterna, som röra Civilarchitecturen, hvaruti jag uti Kongl. Målare- och Bildhuggare-academiens undervisningsvärk lagt den lyckliga Grund, at jag de sistförflutna åren ägt den upmuntran se mig af Högvälb. Herr Öfverintendenten och Preses samt Kongl. Academien med Belöning ihogkommen vägar nu etc. - - - -

Året därpå, 1803, antogs M. till *e. o. conducteur utan lön*. De *e. o.* tilldelades av ämbetet i mån av tillgång arkitektuppdrag mot arvode, men hade f. ö. att regelbundet i tur med varandra bestrida viss expeditionstjänst på ämbetets conto. Av bevarade handlingar framgår att Måsbeck under en rad av år tilldelades smärre arkitektuppdrag ofta rörande kyrkor och deras inredning. I juni 1809 — således kort efter den oblodiga statskuppen — kallades han att jämte tolv andra ämbets- och tjänstemän i Överintendentsämbetet högtidligen avlägga underdånig tro- och huldhet till den nye konungen Carl XIII.

Året därpå, 1810, finnes han i taxeringslängden upptagen som *conducteur och snickarämstare* med tre gesäller, och ännu 1818, d. v. s. samma år, som han gjorde förslaget till Kumla kyrka, hade han verkstad men blott med en gesäll.

At vilket ämbete — överintendentsämbetet eller höglöfliga snickarämbetet — Måsbeck i fortsättningen ägnade sina krafter och hur länge han levde, är mig obekant. Något bemärkt rum i den svenska arkitektens historia ha hans verk ej förskaffat honom och för den nutida arkitektgenerationen är t. o. m. hans namn okänt.

Henning Julin.

Bästa inköpskälla

för Specerier, Konserver, Delikatesser, Frukter, KAFFE m. m.

är alltjämt

Tel. 70098, 70344
FILIALEN 70068

J. W. JOHANSON & C:o, KUMLA

Mera om Kumla medeltidskyrka

*Nyfunnen ritning ger definitivt besked
om kyrkans plan före rivningen 1828*

När undertecknad år 1945 för Kumla julblad skrev artikeln *Templum Kumlense; Ett bidrag till Kumla gamla kyrkas historia*, kände jag det som en besvärande brist, att ej ha tillgång till en plan över det urgamla templet. Jag gjorde därför också allvarliga men tyvärr fruktlösa försök att i Landsarkivet i Uppsala, i K. Byggnadssty-

Försök till rekonstruktion av Kumla kyrkas plan 1828, som återfinnes på sid. 13 i Kumla julblad 1945. Försiktigtvis skrev jag om detta försök följande (sid. 12): »Då det är att hoppas, att fortsatt forskning kommer att sprida ljus över ännu oklara spörsmål i kyrkans byggnadshistoria och särskilt då över dennas kronologiska del, är jag emellertid angelägen erinra om att rekonstruktionsplanen, sådan den nu föreligger, i flera avseenden är hypotetisk.

En under sommaren 1947 i K. Byggnadsstyrelsens administrativa byrås arkiv funnen uppmättningsplan över den gamla kyrkan, fig. 1, uppfyller i sin mån den uttalade förhoppningen. Den osignerade ritningens text och skala tyda vid jämförelse med andra ritningar på, att den är uppgjord av Henric Måsbeck, som underlag för det förslag till ny kyrka, som han gjorde upp 1818, och som skildrats på annat ställe i detta tidskriftsnummer.

Vid en jämförelse mellan den nyfunna planen och mitt försök till rekonstruktionsplan finner man, att skillnaden — om detaljer lämnas å sido — väsentligen består däri, att den norra korsarmen, »kuren» som bönderna kallade den, ej låg mitt på långhuset, såsom jag 1945 hade anledning förmoda, utan längst västerut med sakristian omedelbart intill, se fig.

Om man föreställer sig Kumla kyrka före 1470-talets tillbyggnad på den södra sidan och utan det 1645 tillbyggda vapenhuset, — båda tillbyggnaderna på särskilt sätt markerade i mitt försök till rekonstruktionsplan — ha vi en korskyrka, eller måhända rättare sagt en halv-korskyrka, vilken vad planen beträffar i påfallande grad påminner om *Kils kyrka i Närke* före dennas tillbyggnad i väster. Den intresserade hänvisas till en planritning på sid. 138 i *Hofberg Nerikes gamla minnen* eller till sid. 99 i *Till hembygden 1907*. Kils kyrkas äldsta delar anses förskrivna sig från 1100-talet och de på området sakkunniga göra gällande att även Kumla medeltidskyrkas äldsta delar kommo till vid denna tid.

Den nyfunna ritningens värde ligger väl i första hand däri, att den ger ett definitivt besked om kyrkans plan före rivningen 1828, men det är icke uteslutet, att den i sin mån också kan bidra till att bekräfta eller korrigera de slutsatser beträffande omfattning, plan och kronologi för kyrkans äldsta delar, som berörts av den konsthistoriska forskningen och för vilka en kort redogörelse lämnats i *doktor Samzelius'* för två år sedan utkomna högst märkliga och intressanta arbete: *Kumla kyrkas räkenskapsbok 1421—1590*.

Henning Julin.

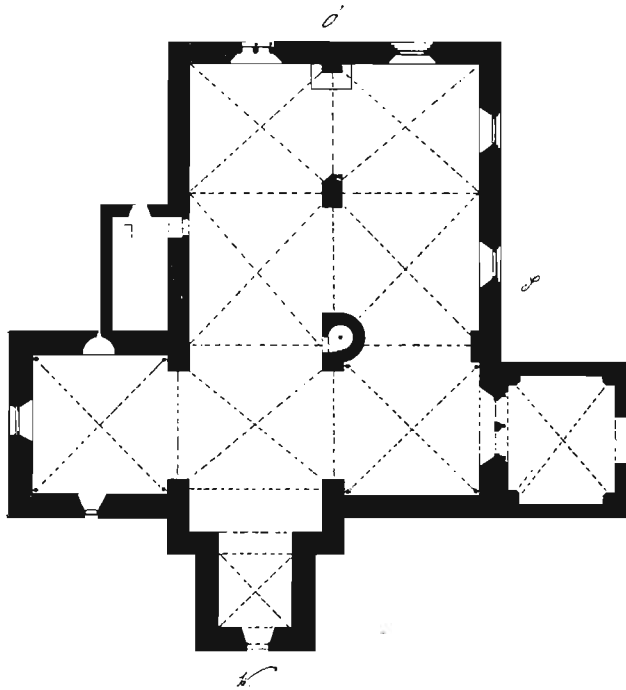

Fig. 1.

Plan av Kumla medeltidskyrka, riven år 1828. Ritningen är odaterad, men torde ha upprättats 1818. Då skalan ej kommit med på bilden, må till ledning meddelas, att huvudskeppets längd var ungefär 39,5 alnar eller 23,5 meter och bredden 27,5 alnar eller 16,5 meter.

relsens kulturhistoriska byrås arkiv och i Konstakademiens ritningsarkiv spåra upp en sådan ritning, vars obehållighet jag fann anmärkningsvärd, äldstenund åtminstone två arkitekter undersökt möjligheterna för kyrkans om- och tillbyggnad.

Med stöd av tillgängligt material — beskrivningar över kyrkan, måttuppgifter, en exteriör och en interiör, och i icke minst med ledning av hovintendenten Sundvalls ombyggnadsplan 1818, av vilken skillnaden mellan nytt och gammalt i yttermurarna framgick — ritade jag då det

Nyvelius

LINOLEUM-MATTOR - FERNISSA - TAPETER
SJUKVÅRDS- OCH FÖRBANDSARTIKLAR

PEHR THAM
till Dagsnäs
Konstnär J. G. Ruckmann
efter L. H. Roos af Hjelmsäter
S. P. A.

»Ifrån Westergöthland anträdde Resan. — Uti *Nerike* genast vackrare Bondegårdar. Dess 3 alnar höga Skorstens-äro mera förmånliga både för Utrökningar och Skorstens-eld.

Kumla By i Nerike brann up för omkring tjuge år sedan; fick därefter en rät Gata 25 alnar bred. Då man skrifer i alla Geographier om *breda Gator*, borde man gifva Alne-måttet. Denna Gata är ovanligt bred i våra Bondebyar och äfven våra största Städer. Kumla är den enda By, som på hela Stockholms-vägen har en sådan Gata och Anläggning. Men med Ladugårdar och andra Uthus hades här ingen Ordning. Utanföre hvarje Mangårdshus är en liten Täppa inhägnad af stora Gatan med Trägårdsgård. Däruti voro några Häggar, Rönnar eller Björkar planterade utan ordning och ans — hvadan detta endast bortskräpar den stora Gatan, och för hvilken nu föga mer återstår än bara Landsvägsbredden.

Denna By, som i Svea Rike ändock är et Exempel, är likväl icke at jämföra mot Dala och Bornabyar i Westergöthland och Göta Rike samt deras Anläggning. — Den Skilnaden, at vända Gaflarne åt gatan, gör icke endast för Ögat et angenämare och högre utseende; utan det förlänger ock Afståndet Husen emellan, och gifver tillfälle för Mangården på den ena sidan och för Trägård vid den andra Lång-väggen, utan at taga den af Gatan.

Alla Ladugårdar böra vara så anlagda, at icke Gnistor lätt genom våra ständiga och starka Vestan-vindar föras på Halmtaken. Denna Omständighet var föga iagttagen i de Norra Provinsernas Byanläggningar. Jämförelsen med Kumla By mot Dala och Bornabyar kan framdeles göras.

Jag finner i almänhet Bondegårdshusen i Westergöthland låga, osynliga; i *Nerike* glada och lätta; i

Ros och ris åt Kumla by för 150 år sedan

Utdrag ur

Hofintendenten Pehr Thams på Dagsnäs
*Anteckningar under och i anledning av en
Resa till Stockholm, gjord uti April och
Maj 1796 samt Januari och Februari 1797.*

Westmanland tvära; välmående; i Södermanland vackra, upriktiga.

Nerikes-Gossens Vård om sin häst öfvergår mycket Westgötens.

*

Om jorddrotten och fornforskaren *Pehr Thams*, »Västergötlands Torgny», född 1737 på Stora Dala i Västergötland och död 1820 på Dagsnäs, må med ledning av den biografiska litteraturen i korthet lämnas följande meddelanden. Han var en mångfrestare och en av dessa lyckliga, som född med böjelse och anlag för både konst och vetenskap icke av behovet nödgades idka dem för bröds skull, utan kunde ägna dem en fri och obunder hyllning och plocka dess blommor, utan att såras av dess törnen. Han samlade emellertid konstens och vetenskapens alster icke för att ensam njuta, utan för att även låta andra njuta med sig. Han uppmuntrade deras idkar och understödde unga, uppväxande talanger. Det allmänna gagnade han genom den upplysta och förebildliga vård han ägnade sina betydande egendomar, för vilkas »undersåtar» han var en god husbonde. I riksdagen yrkade han ur statsekonomisk synpunkt på avskaffandet av en mängd helgdagar och hade strax efter Gustaf III:s tronbestigning tillfredsställelsen att se 13 dylika indragna. Sin egentliga styrka, som lärdd ansåg han sig äga i antikvarisk forskning. Hans nit för denna vetenskapsgren och hans intresse för historia togo sig också uttryck i ett storartat mecenatskap. I yttre avseende ansågs han som ett original. Titeln av överintendent, som tillerkändes honom, utgjorde prov på regeringens aktning för den frejdade mannens stora insatser ej minst på jordbruksområdet.

H. J.

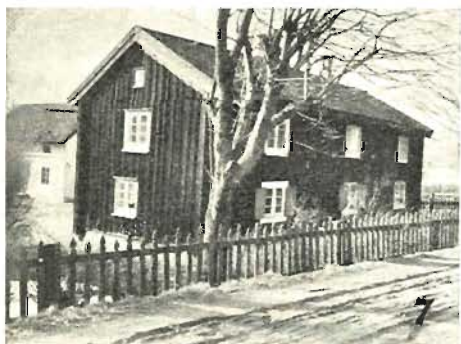
Bengtsons Herrkonfektion

TELEFON 70182

G O S S K L Ä D E R
H E R R K L Ä D E R
A R B E T S K L Ä D E R

Var och när i Kumla?

För en del år sedan överlämnades till Nordiska Muséet i Stockholm en del fotografier, avsedda att belysa den äldre allmogebebyggelsen i Kumla socken. Uppgifter om *var* och *när* bilderna voro tagna saknas emellertid. Bilden nr 9 uppges dock vara ett torp

vid Mossby. Säkerligen finnas äldre minnesgoda kumlabor, som kunna och vilja göra kulturminnesforskningen den tjänsten att lämna de felande uppgifterna, som med tacksamhet mottagas av Kumla Julblads redaktion.

En God Jul och ett Lyckosamt Nytt År

tillönskas Kumla Julblads medarbetare, annonsörer och läsekrets

Allt i blommor för julbordet!

Hyacinter, Tulpaner, Bordsdekorationer m. m. Årstidens krukväxter och snittblommor. Beställningar av olika blomgrupper mottagas

Blüchers Blomsteraffär - Kumla

Köpmangatan - Tel. 703 13, Bostaden 702 19

Säg det med Blommor!

Från gamla albumblad

Aug. Andersson

Skräddaremäst., Sörby. F. i Södra Mos 1849, d. i Nykvarn 1926.

Helmer Normelli

Godsarrändator, Säbylund. F. i Östergötland 1852, d. i Hällsta 1903.

Lars Persson

Lantbr., Örsta. F. i Örsta 1848, d. 1905. Fjärdingsman, led. av fattigvårdsstyrelsen.

J. A. Pettersson

Färgare, Elvbro. F. 1834, d. i Stockholm 1915.

Kumla Julblads medarbetare. III.

Anna Persson

Vill man veta något om 1880—90-talets Kumla, kan man med gott resultat vända sig till — Odensbacken. Därvarande telefonstation förestås sedan många år tillbaka av en kumladam, fröken Anna Persson, född i Kumlaby 1880 och dotter till telefonens och belysningens pionjär i Kumla, ingenjör Johan Persson och hans maka, f. Törnquist.

Den första telefonstationen i Kumla var inrymd i det Perssonska hemmet och sköttes av fru Persson. Redan som nioåring fick dottern Anna hjälpa till såväl med telefonväxeln som i det lilla tryckeri, vilket ingenjör Persson innehade. Längre fram, sedan telefont nätet förstatligades, fick fröken P. ordinarie tjänst å stationen och avancerade även till föreståndarinna. Sedan 1915 har hon samma befattning vid telefonstationen i Odensbacken.

För Nerikes Allehanda har fröken Persson skrivit ett flertal artiklar om händelser och förhållanden i sin ungdoms Kumla. Även Kumla Julblad har under de senare åren haft glädjen att få räkna henne till sina trogna medarbetare. I numret för 1943 medverkade fröken P. med en synnerligen intressant biografi om sin far och om hans uppskattade gärning för stationssamhällets förseende med belysning och telefon. Senare har fröken Persson skrivit om Emil Bern, sin fars lärpojke, som med tiden blev ingenjör vid det stora Panamakanalbygget. Artikeln om »Länsmansfrua» i föreliggande nr har också utgått från hennes hand, och till nästa år har hon lovat att skriva om prästdöttrarna Emma och Rosalie Ekelund.

Kumla Julblad ber att på denna plats få rikta ett varmt tack för den minnesgodhet och det stora intresse, som fröken Persson har för sin gamla hembygd och dess speciella publikation och hoppas att ännu under många år få räkna henne till sina värderade medarbetare.

N. H.

HOLMSTRÖMS LINNEMAGASIN

TELEFON 71025

Specialaffär för LINNEVAROR
och SÄNGKLÄDER

KVALITETSVAROR
till låga priser

GERARD DE GEER

Sparbankens stiftare och förste ordf.

Kumla Sparbank 100 år

Av

Hildegard Axelman

CARL JOHAN HOFBERG

Sparbankens förste kassör och
räkenskapsförare.

Vid årsskiftet 1947—48 blir Kumla sparbank 100 år. Från en synnerligen enkel för att ej säga primitiv sparinnrättning har banken utvecklat sig till en stabil, modern sparbank. Kumla sparbank hör om ej till landets äldsta så dock till dess äldre sparbanker.

Uppfattningen om en sparbanks funktion och ställning i övrigt i samhället har förändrat sig avsevärt sedan 1800-talets förra hälft. Då betraktades nämligen sparbankerna som rena välgörenhetsinrättningar.

Sparbanksväsendets egentliga hemland är Storbritannien. Rörelsen spred sig därifrån snabbt över flera länder under 1800-talets första årtionden. Idén nådde ganska snart Sverige.

Vice talmannen i borgarståndet, garverifabrikören Johan Westin i Stockholm väckte 1818 i riksdagen en motion med yrkande om att en sparinnrättning måtte öppnas även i vårt land. I denna skulle tillfälle ges att säkert och räntabelt placera små besparingar.

En annan föregångsman inom vårt sparbanksväsen är kommerserådet Berndt Harder Santesson i Göteborg. Han var en av stiftarna av Mariestads sparbank, som tillkom 1821. Även Santesson motionerade i riksdagen om inrättandet av sparinnrättningar. Hans tanke var närmast den, att varje arbetsgivare, som sysselsatte många arbetare, skulle åläggas inrätta spar- och pensionskassor för sina anställda. Arbetarna skulle med arbetsgivarnas hjälp spara för att kunna möta arbetslöshet eller sjukdom. De borde även samla litet pengar till hjälp för sina efterlevande.

Den som betraktas som vårt svenska sparbanksväsens egentlige organisatör är statssekreteraren Carl David Skogman. På Kungl Maj:ts uppdrag utarbetade han en redogörelse för »Besparings-Banker», som trycktes 1819 tillsammans med förslag till regler för en sådan bank i Stockholm. Detta reglementsförslag kom sedan direkt eller indirekt att ligga till grund för reglementena för senare inrättade sparbanker.

Den ursprungliga idén, som låg bakom sparbanksrörelsen, var alltså att söka få till stånd sparinnrättningar för den ekonomiskt sämst lottade delen av befolkningen. De första sparbankerna kom alltså till i humanitärt syfte. De ledande männen inom sparbankerna betingade sig ej något arvode för det arbete, de utförde för banken, fränsett de löner som utbetalades till tjänstemännen. De förmögna fick vanligen inte placera sina pengar i sparbankerna. Låntagarna var i allmänhet hantverkare, småbönder eller andra, som behövde ett litet lån till hjälp för ett mindre företag. Sparbankerna skulle med andra ord tjäna småsparare och personer med mindre omfattande lånebehov.

Sveriges äldsta sparbank är Göteborgs sparbank. Den stiftades 1820. Stockholms sparbank tillkom 1821. Sveriges äldsta ännu bestående sockensparbank är Viby sparbank, stiftad 1834.

Sparbanksväsendet stod i vårt land ganska länge oreglerat från statsmakternas sida. Den första förordningen angående sparbanker utfärdades den 1 okt. 1875 och trädde i kraft 1876.

Vackert vågat

hälften vunnet

KVARNGATAN - Telefon 701 92

Forsbergs Damfrisering

REKOMMENDERAS

Förslag om inrättandet av en sparbank i Kumla församling väcktes av baron Gerard De Geer, arrendator av Säbylund, å Michaëlis sockenstämma med församlingen den 24 okt. 1847. Sparbanken skulle börja sin verksamhet nyåret 1848. Stadgar för sparbanken synes redan i förväg ha utarbetats. Sockenstämmoprotokollet förmäler nämligen, att vid stämman upplästes och godkändes stadgar för banken.

Det gällde även att få till stånd en grundfond för banken. Vid sammanträdet framlades därför en lista för frivilliga bidrag från dem, »som ville befordra samlandet af en grundfond till denna sparbank», heter det i protokollet. Listan fick sedermera cirkulera ute i rotarna så att även de, som inte var närvarande vid stämman, skulle få tillfälle att teckna sina bidrag.

En annan viktig fråga var att få grundfondens pengar väl placerade. Fröken Charlotte Lewenhaupt, ägare av Säbylund, hade i förväg lovat att, om banken inte kunde få pengarna utlånade mot full säkerhet och sex procents ränta, så skulle hon, »för att befordra det goda ändamålet», som lån ta emot de pengar, som komme att inflyta, samt å dem betala nämnda ränta.

Vid samma sockenstämma valdes även direktion för sparbanken. Ordförande i direktionen blev baron De Geer och ledamöter magister C. J. Hofberg, f. d. regementskommisarie Conr. Adlers samt hemmansägare Lars Jonsson i Blacksta och Erik Olsson i Sännersta.

Baron De Geer var en man, ivrigt verksam för Kumla socken. Bl. a. lade han ned mycket arbete på att få till stånd torrläggningen av traktens vattensjuka områden. Han hade under årens lopp många kommunala uppdrag. Vid tiden för sparbankens tillkomst var han ordförande i sockennämnden. Sockennämnderna borde enligt 1839 års fattigvårdsbetänkande och 1843 års förordning om sockenstämmor bl. a. handha fattigvårdsangelägenheter. De kunde även mottaga penninginsättningar från mindre bemedlade. Efter hand ansågs det ganska allmänt, att sockennämndernas ledamöter skulle verka för sparbankers tillkomst i deras respektive hemorter.

De Geer ville troligen, innan han frånträdde ordförandeskapet i Kumla sockennämnd, verka för att få till stånd en sparbank i Kumla. Den 21 nov. 1847 avsade han sig nämligen uppdraget som ordförande i sockennämnden. Hans efterträdare på denna post blev nämndemannen Lars Larsson i S. Sanna. Även Lars Larsson blev en verksam sparbanksman i socknen.

Vid sidan av De Geer framträder magister C. J. Hofberg som en bankens förgrundsfigur. Hofberg hade kommit till Kumla först år 1846. Han utsågs den 18 jan. 1846 till innehavare av de förenade skolmästare-, klockare- och organistbefattningarna i Kumla. Tjänsten tillträdde han synbarligen i maj samma år, ty den 24 maj avlade han på sockenstämman sin tjänstead och fick samtidigt fullmakt för tjänsten.

Hofberg var prästvigd. En skolmästare skulle inte blott sköta undervisningen i skolan, han skulle även vara biträdande präst i församlingen. Hofberg var den

siste skolprästen i Kumla. Han frånträdde år 1868 sin tjänst på grund av sjukdom.

Magister Hofberg hade tidigare tjänstgjort som pastorsadjunkt bl. a. i Viby församling. Här hade han säkerligen lärt sig en hel del om sparbanksskötsel. Till hans intresse i den riktningen bidrog troligen också, att hans dåvarande chef, prosten G. W. Gumælius i Viby, var synnerligen intresserad för ekonomiska angelägenheter. I varje fall synes Viby sparbank i några hänseenden ha tjänat som mönster för Kumla sparbank, och förmedlaren var sannolikt C. J. Hofberg.

Hofberg blev Kumla sparbanks förste tjänsteman samtidigt som han var direktionsledamot. Vid sockenstämman den 24 okt. 1847 utsågs han till bankens räkenskapsförare. Denna befattning bestred han till och med 1860 års utgång. Hans arvode under det första verksamhetsåret var 30 riksdaler riksgäld.

De Geer var ordförande i sparbanksdirektionen till och med år 1860. Han efterträddes då av fältmusikanten, sergeant E. Welin.

Kumla sparbanks direktion hade sin första sammankomst den 20 dec. 1847. Då organiserades arbetet, man bestämde om bokföringens uppläggning, kassörens arvode m. m. Beslut fattades om att i Kumla kyrka skulle kungöras, att såväl de tecknade bidragen till sparbankens grundfond som insättningar i sparbanken emottogs av magister Hofberg söndagen den 2 jan. 1848 efter gudstjänstens slut. Även i Hallsbergs kyrka skulle kungöras, att insättningar mottogs från personer bosatta i Hallsbergs socken. De insatta pengarna skulle utlånas mot »6 procents ränta och antaglig säkerhet till personer, som sökt lån hos Sparbankens Direction och i den ordning ansökningarne inkomme». Lånen skulle lämnas till ett belopp av minst 100 riksdaler riksgäld och i jämna tiotal därutöver. Uppsägningstiden skulle bli en månad för 100 rdr, två månader för 200 rdr o. s. v. För summor mellan jämna 100-tal skulle uppsägningstiden bli lika med den för närmaste 100-tal. Som säkerhet för lån skulle antagas borgen eller in-teckning, som prövades av direktionen.

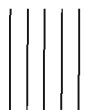
Sparbanken betingade sig allt ifrån begynnelsen en ränta å 6 procent på utlånta medel. Detta var den högsta lagliga räntan i landet, tills räntan frigavs 1864.

Inlåningsräntan i Kumla sparbank vid denna tid till år 1865 var 5 procent. Räntesatsen var bestämd i reglementet för sparbanken. I likhet med riksbanken tillämpade sparbankerna orubbliga räntesatser.

Kumla sparbank började alltså sin verksamhet nyåret 1848. Banken hade ingen egen lokal utan expeditionen var inrymd i magister Hofbergs bostad i Kyrkskolan. Denna låg då på samma tomt som den nuvarande skolan, dock närmare vägen. (Se sid. 28.)

Bankens egentliga verksamhetsområde var Kumla församling, alltså Kumla och Hallsbergs socknar. — Vid den tiden fram till 1863 var ju Hallsberg och Kumla ett pastorat. — Om personer från andra församlingar skulle önska att sätta in pengar i Kumla sparbank skulle direktionen först pröva om detta skulle tillåtas.

KÖP *RADIO* TILL JUL!

Marknadens förnämsta fabrikat såsom Philips, Aga, Radiola, Svenska Orion, Telefunken, Hornyphone, Marconi m. fl. demonstreras och försäljas på förmånliga villkor. *REPARATIONER* utföras under full garanti

Radiofirma Hjalmar Pettersson

Kungsvägen 14, KUMLA
Telefon 70591

KUMLA SPARBANKS STYRELSE 1946

Från vänster: Eric Samzelius, Josef Larsson (kamrer och verkst. dir.), Johan Johansson (ordf.), Sven Persson (v. ordf.), Nils Helander, Lars Emil Larsson. (Ledamoten Artur Jonasson frånvarande då kortet togs.)

Enligt det äldsta reglementet för sparbanken motogs insättningar, som för varje gång ej fick understiga 12 skill. rgs eller överstiga 25 rdr samma mynt, av sparbankens kassör alla söndagar, med undantag av högtids- och böndagar, från den första till den tjugonde i varje månad kl. 4 em. »å anvist ställe». Ingen fick i sparbanken sätta in mer än tillsammans 100 rdr rgs om året. Likaledes fick ingen ha större kapital än 500 rdr rgs. Om någons räkning komme att stiga till detta belopp upphörde för honom räntans läggande till kapitalet. Han gottgjordes då endast räntan av huvudsumman.

Det första reglementets första paragraf är så pass intressant, att den bör anföras i sin helhet:

»Kumla Sparbanks ändamål är att af mindre bemedlade personer af båda könen, isynnerhet af den arbetande och tjänande Classen inom Kumla Församling, emottaga smärre summor och till deras nytta förkofra dem genom beräkning af ränta och räntans läggande till Capitalet. Sådana penningar äro insättarens eller hans rätts innehafvares lagliga egendom, kunna af honom fritt disponeras och äro ej underkastade några afdrag eller omkostnader för deras förvaltning.»

Banken hade en god start. Redan den 9 jan. 1848 fanns i bankens kassa 360 rdr rgs. Större delen av dessa pengar måste vara insatta medel, eftersom fram till den 31 dec. 1848 till grund- och hjälpfonden inte influtit mera än 195 rdr 30 sk. rgs. Av dessa 360 rdr »lånade» fröken Lewenhaupt 300 rdr och baron De Geer 60 rdr. I Kumla sparbanks första utlåningsbok är upplagd en särskild avdelning för dessa speciella utlåningar. På första sidan i denna avdelning står:

»Kumla Sparbanks
Interims- Utlåningar

eller sådana Utlåningar, som af välvilliga, för Sparbanksinrättningens framgång nitälskande personer, efter fritt erbjudande, emottagas och förräntas, intill dess de insatta medlen

kunna till andra lånesökande personer utlemnas; hvilka utlåningar för öfrigt ej äro att betrakta annorlunda än såsom i Sparbankscassan befintliga tillgångar, alldenstund de när som helst äro för Sparbankscassan disponibla.»

Systemet med sådana utlåningar var ganska vanligt under sparbankernas barndom. Ett annat namn på denna företeelse är direktörslån. Sparbankerna var ju ett slags välgörenhetsinrättningar och borde understödjas av ekonomiskt välsituerade personer. Framför allt måste man se till att insatta medel fick en räntabel placering. Det var alltså under den mellantid som uppstod från det pengar insatts tills de kunde utlämnas såsom egentliga lån som de placerades hos interimslåntagaren.

Enligt utlåningsboken betalade interimslåntagarna 6 % ränta på de lånade pengarna. Samma bok utvisar även att lånetiden aldrig var lång, blott någon eller några månader. De pengar exempelvis, som fröken Lewenhaupt lånade den 9 jan. 1848, återbetalade hon den 9 april samma år med ränta, 4 rdr 24 sk. rgs.

Vid sparbanksdirektionens första sammanträde under det första verksamhetsåret, den 3 febr. 1848, beviljades tvenne låneansökningar. Den ene lånsökaren var en skraddare från Ahlsta, Hallsberg, som emot borgen fick ett lån stort 200 rdr rgs. Den andre var smed. Han beviljades även ett borgenslån, men blott på 100 rdr rgs.

Sparbanksprotokollet för nyssnämnda dag visar, att Viby sparbank i viss mån tjänat som mönster för Kumla sparbank. I samband med ovannämnda låns beviljande står nämligen: »Skuldsedlar skulle uppsättas efter ett formulär från Wiby med det tillägg att om ej Rentan den 31 Dec. hvarje år betalas, så anses capitalet till inbetalning uppsagdt, såvida Directionen så för gott finner.»

Kumla Gummiverkstad

MANNE LARSSON

Tel. 703 50, 711 55

BILAR / BILRINGAR / TRAKTORRINGAR
HÄSTVAGNSRINGAR / GUMMIREPARATIONER
BENSIN och OLJOR

Kumla Sparbank

Sparbankens kassör synes rätt länge ha haft en viss frihet i vad det gällde att bevilja lån. Detta får man nog inte förundra sig över, då direktionen sällan sammanträdde, vanligen blott tre gånger pr år under de första verksamhetsåren. Av protokollet för den 4 aug. 1848, direktionens andra sammanträde det året, ser man, att tre lån, som av kassören utlämnats sedan senaste sammanträdet, nu godkändes av direktionens övriga ledamöter.

Sparbanksdirektionens tredje och sista sammanträde under år 1848 hölls den 8 dec. Nu bestämdes, att alltid när lånen skulle utbetalas borde såväl låntagaren som borgensmännen infinna sig hos kassören och på samma gång teckna sina namn.

Under det första verksamhetsåret hade sammanlagt insatts i banken 1.264 rdr 18 sk. rgs. Insättarna hade gottgjorts räntor med 32 rdr 13 sk. rgs. Under året hade uttagits 126 rdr 18 sk. samma mynt. Som lån hade utlämnats 1.280 rdr rgs. Reservfondens storlek var 155 rdr rgs vid årets slut.

Bankens omkostnader under året hade inte varit stora. För inköpta motböcker, 100 st., samt behöfliga böcker för bokföringen hade utbetalats 28 rdr 28 sk. rgs. Kassörens arvode var 30 rdr samma mynt. Det var hela omkostnadskontot. — Vid årets slut fanns kontant i kassan 45 rdr 13 sk. rgs. Hos baron De Geer voro placerade som interimsutlåning 80 rdr rgs. Bankens behållning vid 1848 års slut var 1.170 rdr 13 sk. rgs.

Följande jämförelsesiffror för bankens verksamhet för 1946 torde ha sitt intresse: Insättarnas tillgodohavande 10.361.645:06, utestående lån 7.997.236:29, innehav av obligationer 1.189.200:—, reservfonden 740.242:20 och pensionsfonden 80.614:46. Tillgångar och skulder balanserade med kr. 11.214.848:41.

Antalet motböcker var 1890 1.171 och vid 1946 års slut 7.643.

Man kan väl säga, att Kumla sparbank hade en blygsam början. Men fortsättningen har blivit lyckosam. En gång under 1890-talet, närmare bestämt år 1896, gjorde dåvarande inspektören för banken, häradshövdingen G. Bergström, anmärkning mot bankstyrelsen beträffande utlämning av vissa lån. Styrelsen anförde i sitt svar, att »sparbanken hittills under sin i 48 år pågående verksamhet ej lidit en enda förlust» och att styrelsen »sökt på bästa sätt handhafva bankens angelägenheter». Sistnämnda omdöme torde vara berättigat beträffande bankens styrelse och tjänstemän under hela dess hundraåriga tillvaro.

”Klingar icke modersmålet skönast?”

- Stickprov ur Närkesmålet.

I

»Ja' ha' hadd e förfasliger tannavärk i natt, så tännera di ha' vurki så rasan'e så ja' ha' inte vari gu för te suvi någe, men nu på aft'n ha di guvi sej lite', så de ha' vurta lite' bätter.»

Kumla julblad kommer — ehuru i elfte timmen — att under ovanstående rubrik söka bidra till samlandet och bevarandet av närkesmålets egenheter och påräknar i denna sin avsikt stöd från läsekretsen. I all synnerhet äro bidrag till belysning av Kumla-målet välkomna.

Sundberg & Olsons

PORTRÄTT
SERIEFOTO

FOTOGRAFISKA

Torget, Kumla • Telefon 70844, Bost. 70290, 71164

Utför och försäljer allt FOTOGRAFISKT

Gårdar och byar i Kumla

IV. Brånsta 2:2

Namnet Brånsta är välbekant icke blott inom jordbrukskretsar i Örebro län utan vida omkring i vårt land. Det är den energiske främjaren av jordbrukarnas föreningsrörelse, landstingsmannen John H. Johansson, ägare av Brånsta 2:2 och arrendator av granngården 2:3, som har äran av att den lilla byns namn så ofta är synligt i tidningspressen. Redan för något mer än 30 år sedan hörde emellertid Brånsta till de mest kända byarna i Kumla. En av länets dåvarande riksdagsmän, L. E. Gustafsson — känd även som lycklig tillfällighetspoet —, var nämligen hemmahörande där. Han liksom bröderna Gust. Gustafsson, likaledes riksdagsman och en tid huvudredaktör för Stockholms Dagblad och Östergötlands Dagblad, Carl Gustafsson, skofabrikant och kommunalman i Örebro, och Johan Gustafsson, nuvarande ägarens fader, äro alla födda på den gård, som Julbladets redaktion nu har äran och nöjet att få införliva med sin serie Gårdar och byar i Kumla.

Brånsta 2:2 ligger c:a 2 km. från Kumla stad, som utgör gräns i väster. Skogen ligger omedelbart öster om gården och sträcker sig fram till Folketorp. Manbyggnaden är från 1880 och restaurerades 1933. Ny ekonomibyggnad uppfördes 1934 och är utrustad med tidsenliga anordningar. Gården består av omkring 20 hektar öppen jord och lika mycket skog. Den har varit släktgård i minst fyra generationer. Vid den nuvarande ägarens farfaders, Gustaf Larsson, fränfalle inköptes gården av dennes son, ovannämnde Carl Gustafsson. Denne brukade gården tillsammans med brodern »L. E.», som 1914 övertog densamma. I John H. Johanssons ägo kom gården 1918. Han hade dock brukat den ett par år tidigare. Från gården äro sju lägenheter avsondrade.

Redan när L. E. Gustafsson innehade gården, undergick den en omfattande täckdikning, vilken den nuvarande ägaren fortsatt och slutfört. Driften har rationaliserats och moderna maskiner ha anskaffats. Det senaste förvärvet är en skördetröska. Tillsammans med den arrenderade granngården uppgår brukningsdelen till ett helt hemman. För att nöjaktigt klara detta erfordra-

John H. Johansson

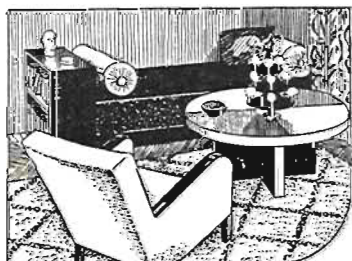
des tidigare två par hästar och två par oxar. Tack vare den mekaniserade driften, klarar nu tvenne hästar körningarna på de båda gårdarna, och efter inköp av ytterligare en traktor blir den ena hästen överflödig.

Genom Johanssons mångahanda allmänna uppdrag, som framgår här nedan, är det sonen Erik, som huvudsakligen får svara för det manuella arbetet på gården. Till förra året hade han hjälp av brodern Valter, numera innehavare av Sörby gård i Mosås. En ovärderlig hjälp har J. också av sin maka, vars praktiska och teoretiska kunnande är välbekant. Den svåra bristen på kvinnlig hjälp gör sig emellertid högst kännbar även i Brånsta.

I samband med täckdikningen företogs ett omfattande arbete med sammanläggning av skiftena, så att hälften av den öppna jorden numera utgör ett enda skifte. Gården är genom hushållningssällskapets försorg markkarterad, vilket innebär att jordprov äro tagna, utvisande vilka gödningsämnen, som böra tillföras respektive skiften. Fullständig undersökning är även gjord om jordens kalkbehov.

John H. Johansson är född i Brånsta nr 4:10, andra granngården i söder. Föräldrarna voro lantbrukaren Johan Gustafsson och Sofia Larsson från Åby, Kumla socken. År 1919 ingick Johansson äktenskap med Karin Gustafsson, dotter till lantbrukaren Josef Gustafsson i Sannersta och hans maka. Under åren 1916—1918 var Johansson elev vid Kävesta folkhögskola.

När namnet »John i Brånsta» kommer på tal, så är det i regel inte i första hand lantbrukaren utan fastmer organisatören och kommunalmannen man tänker

ÖKA TRIVSELN i Edert hem till Jul!

Komplettera Edert möblemang. Vårt rikhaltiga lager ger Er säkert något bra uppslag

JACOBSSONS MÖBLER

KUMLA • Telefon 70149

Brånsta

på. Ty just som den nitiske och framgångsrike förespråkaren för jordbrukarnas ekonomiska sammanslutningar har J. förvärvat sig ett vidsträckt förtroende. Vid kommunindelningen 1941 valdes han till ordförande i Kumla sockens kommunalfullmäktige. Samma år hade han efterträtt kyrkovärden Axel Olsson som ordförande i kommunalstämman. Han blev också ordf. i den nya kommunens taxerings- och kristidsnämnder, vice ordf. i kommunalnämnden och folkskolestyrelsen m. m. År 1945 valdes han till landstingsman och har också varit sitt partis huvudkandidat vid val till riksdagens andra kammare.

Inom jordbrukarnas stora ekonomiska organisation, Riksförbundet Landsbygdens Folk (RLF), tillhör Johansson de stora namnen. Han är ledamot av centralstyrelsen, ordförande i länsförbundet och Kumlaavdelningen, som han varit med och bildat. Vidare är han ordf. i Kumla mejeriförening och styrelseledamot i Örebro läns mejeriförbund, ordf. i Kumla jordbruksskassa, styrelseledamot i Örebro läns lantmäns centralförening, vice ordf. i länets skogsägareförening, jourhavande ledamot av styrelsen för länets slakteriförening och styrelseledamot i Sveriges slakteriförbund. Listan är ju långt ifrån fullständig, men redan det nämnda tyder ju på att en hel del måste medhinnas vid sidan om jordbruket. Mången tycker måhända att väl många uppdrag lagts på en enda mans axlar. Men risken för överbelastning löper, som bekant, alla begåvade och duktiga karlar.

Johansson är numera ofta på resande fot, och det är ingalunda lätt att träffa honom hemma. Men en söndagsmorgon under hösten hade han dock haft vänligheten att vika för Kumla Julblads utgivare. Visst pinglade det även då i telefonen titt och tätt, men de timmar vi tillsammans pratade jordbruk, fick man dock intrycket av en lugn och trygg odalman, som med starka band är fäst vid sin gård och som ser optimistiskt på det svenska jordbrukets framtid.

V. Östergården

I närmare 250 år har Östergården 3 i Södra Mos stannat kvar i samma släkt. Gården, belägen vid Brånstavägen ej långt från järnvägsviadukten, förvärvades i början av 1700-talet av hemmansägaren Nils Nilsson i Fylsta. Hans dotter, Ingeborg Nilsson, ingick 1733 äktenskap med hemmansägaren Anders Larsson, född 1698, farfar farfarsfar till nuvarande ägaren, Johan Johansson.

Flera av ägarna ha varit mångbetrodna män. Johan Johanssons far och farfar, Johan Andersson och Anders Petter Andersson, voro bl. a. nämndemän och kyrkorädsledamöter. Om den sistnämnde heter det i en släktkrönika: »Han var känd som den gudfruktige husfadern och som den där var man rätt gjorde».

Östergården, som när den nuv. ägaren tillträdde utgjorde 3/8 mantal, har beträffande skogsmarken krympt ihop avsevärt. Av skogsmarken, ursprungligen 24 tunnland och belägen på andra sidan järnvägen, återstår ej mer än c:a 8 tunnland. Allt det övriga har efter uppodling sålts till byggnadstomter. Det var ett par år efter förra världskriget, som ett större markområde förvärvades av skofabriken Sture. Meningen var att fabriken här skulle uppföra personalbostäder. Genom den ödeläggande branden av fabriken och rörelsens nedläggande, blev planen aldrig realiserad. Området blev ännu en gång Johan Johanssons egendom men såldes snart igen i mindre lotter. När kristidsnämnden på sin tid gjorde förfrågan hos J., hur mycket jord som var till salu för tomtmark, blev svaret: »All jord är till salu, bara den betalas bra». Den allmänna meningen var nog, att J. fick bra betalt för sina tomter, men de som nu äga Östergårdens gamla skogsmark kom säkerligen om den ganska förmånligt.

Östergården i Södra Mos

Kumla Elektriska Byrå

Wallencins Efr.

Utför alla slags Elektriska Kraft- och Belysningsanläggningar, Svegströmsanläggningar, Neonbelysningar, Reparationer av motorer och alla slags elektr. apparater

Telefoner:
702 02, 701 06

Stor sortering av MODERN BELYSNINGSARMATUR

Johan Johansson

Johan Johansson har genom flera förvärv mer än väl utjämnat den genom tomtmarksförsäljning minskade arealen av Östergården 3. Dels har inköpts granngården, som tidigare innehafts av f. lantbr. Erik Larsson, dels 1/2 mant. Södra Mos 2 och dels ängsmarken till de s. k. Gartzgårdarna.

Akerarealen till den fäderneärvda gården består huvudsakligast av gammal sjöbotten. För omkring 100 år sedan, innan sjösänkningen börjat i någon större skala, fanns det gott om gädda och lake men även annan fisk. Ännu långt senare fanns det gott om kräftor i ån, men de försvann i och med den tilltagande föroreningen av vattnet. Översvämningar voro ej ovanliga under Johan Johanssons yngre år. Då förekom också, att man fick slå gräset under vattnet och ha åtskilligt besvär med upptagningen av fodret till hästen och de fyra korna, som utgjorde djurbesättningen å Östergården 3.

Vid sidan av lantbruket har Johan Johansson sedan femtio år tillbaka haft en mindre vanlig hobby, nämligen samling av gamla vapen. Undantar man Säbylunds fideikommiss är han ägare till ortens största och värdefullaste vapensamling. Väggarna i hela övre hallen är överklädda med c:a 150 vapen av olika slag. Det äldsta föremålet i samlingen är en tysk värja från 1400-talet, en fransk florett och en paradvärja från tolfte Karls tid. En av de många värjorna lär ha ägts och brukats av Karl XIV Johan. Ett par av de mest otäcka vapnen är en treeggad och spetsig italiensk duellvärja och en turkisk kroksabel. Samlingen saknar ej heller en av de värjor, som på sin tid påträffades i Kumlahögarna vid Kumlaby. Varifrån har denna stora sam-

ling av vapen hopbragts? Därom upplyser Johansson, att en hel del inköpts vid resor på olika platser i vårt land. Många av gevären ha köpts av kringvandrande gårdfarihandlare, som ofta sökte upp vapensamlarna. I våra dagar, då efterfrågan är större än tillgången på gamla vapen, är det inte ofta man kommer och bjuder ut någon dyrgrip. På tal om dyrgrip, så visar J. en silverskål, som en gång tillhört kumlalänsmannen Axel Flyckt. Den lilla skålens antikvariska värde är minst 1.000 kronor.

Johan Johansson, som är född 1876, har numera avlastat det huvudsakligaste arbetet med gårdens skötsel till sonen Thorsten, som utgör den sjunde länken i den vackra södramosgårdens släkthistoria.

Liksom sina föräldrar har Johan Johansson hedrats med olika förtroendeuppdrag. När Kumla 1941 valde stadsfullmäktige för första gången blev J. en av de tvenne representanterna från modernärningen i det nya stadsstyret. Kumla Sparbanks styrelse har han tillhört sedan 1926, de senaste sex åren som ordförande.

N. H.

Hänt i Kumla för hundra år sedan.

(Ur Sven Svenssons i Ekeby efterlämnade anteckningar.)

1841 byggdes Kumla församlings orgelverk för första gången af orgelbyggare Gullbergsson och för församlingen spelad första gången Julottan samma år af Carl Gust. Dahlberg. Gullberg fick lämna tillbaka 1.000 R:s Banko af den erhållna byggnadssumman.

1844 ombyggdes orgelverket af Europas berömdaste orgelbyggare Strand från Stockholm men kunde ej fullborda arbetet. förrän Döden slutade hans nyttiga Lif af slag söndags morgon den 3 mars 1844.

1845 var jan. mycket mild men 5 februari till 25 mars var det beständigt 30 grader och därutöver. Den 15 mars var temperaturen 37 grader.

Den 23 nov. när det predikades om yttersta domen var den största nattvardsgång som hållits i Kumla. Inte mindre än 347 män och 392 kvinnor begingo då nattvarden. Ljusen räckte ej till utan man måste spara alla ljus för altaret och orgelläktaren. Psalmerna 154, 155, 156 och 157 sjöngs under nattvarden.

1846 den 10 maj (2:a Bördagen) gjorde prosten Uddén sin inträdespredikan i Kumla kyrka. Han predikade öfver texten Pauli första bref till Tim. 1: 15.

1849 Palmsöndagen begrafdes Gustaf Dahlberg. Kumla orgelverks förste speleman. Dog i Örebro och fördes i Helig Likprocession utaf Örebroborna till Kumla. Var född i Askersund och uppfostrad i Blacksta.

ÖREBRO LÄNS LANTMÄNS CENTRALFÖRENINGENS FILIAL KUMLA

TELEFONER: 701 77, 704 77, 705 87

Foderämnen / Gödselmedel / Spannmål / Fröer
Stråfoder / Utsäden / Betningsmedel m. m.

Spelmanslåtar från Närke

Genom välvilligt tillmötesgående från direktören Emil Carelius, inneh. av Elkan & Schildknecht, Emil Carelius' Hovmusikhandel i Stockholm, kan Julbladet även i år återge en gammal polska från Kumla. Den har nr 12, i ett år 1943 av det nämnda musikförlaget utgivet häfte *Spelmanslåtar från Närke I*, för två violiner. I år har denna

samling kompletterats med ett häfte nr II. Sekundstämman till låtarna är arrangerad av professor Sven Kjellström. Priset för häftena, som innehålla gånglåtar, polskor, valser, en vislåt och ett par kadriljer, är kr. 2:25 pr st. Den här nedan återgivna polskan komponerades på sin tid av musikfanjunkaren vid Närkes regemente Anders Kumlin.*)

KUMLINS POLSKA

För två violiner

Följande uppgifter om *Kumlin* ha på begäran av undertecknad benäget lämnats dels av modellören *Axel Andersson* i Tallbo, Kumla, som tidigare tillhört Livregementets till fot musikkår, dels av en av Kumlins söner, *Herman Kumlin* i Örebro. Musikfanjunkaren *Anders Kumlin* föddes i Vesta i Kumla 1831. Vid 22 års ålder flyttade han till Solberga i Hallsberg och bodde där till sin död 1913. Hans söner, *Adolf Kumlin* (1858—1922) och den ovan nämnde *Herman*, f. 1872, blevo liksom fadern musikfanjunkare vid »Livfotingarna». *Herman Kumlin* hade under årens lopp samlat ett hundratals polskor. För en del år sedan erhöill han från Malmö ett anbud på hela

samlingen, men avböjde detta och lät sedermera Nordiska Muséet övertaga de värdefulla musikalierna.

Den ovan nämnde *Axel Andersson* har dessutom meddelat, att musiken till den i fjolårets julblad återgivna gamla Kumla-polskan »Jag skall väva mig en randig kjortel» var salt av musikfanjunkaren *Velin* från Blacksta i Kumla, vilken var en flitig kompositör. Hans polskor och låtar spelades i forna dar ofta vid festerna på Sannahed av regementsmusiken. Och ännu för 25 à 30 år sedan hade *Axel Andersson* dem med på sitt musikkapell *Eros'* program i Kumla.

Redaktören.

*) Beklagligtvis har i häftet namnet felaktigt stavats *Kumlien*.

Sundbergs Ateljé

KÖPMANGATAN

HOVFOTOGRAF

& Fotomagasin

TELEFON 700 78

RAMAR

Framkallning - Kopiering - Förstoring

ALBUM

Den lokala tidningspressen i Kumla

Av NILS HELANDER

När undertecknad 1918 utgav ett litet julblad var det troligen den första publikation, som tryckts i Kumla.

Äran att vara den förste tidningsutgivaren i Kumla tillkommer med all sannolikhet redaktör J. L. Saxon. Han var under åren 1877—79 handelsbiträde hos Fosse-lius & Bergöö och sysslade denna tid åtskilligt med tidningsskriveri under signaturen Saxon. I skalden Elis Wilhelm Lindblads »Nerike» syntes ofta meddelanden från Kumla, signerade Saxon. Själv har han också berättat att namnet fått sitt dop i Kumla. Och med tiden kallade han sig också Lindström-Saxon, fastän det först-nämnda namnet alltmera sällan användes både i hans egna tidningar och i den övriga pressen.

»Kometen» och »Svitiod».

1878 utkommo de första tidningarna i Kumla. »Kometen», närkingarnas Påsknisse, utkom på våren och »Svitiod» i god tid före jul. Något tryckeri fanns då ej i Kumla, utan Saxon betjänades av det dåvarande Bohlinska tryckeriet i Örebro. Dessa båda tidningar finnas tillgängliga å Kungl. Biblioteket i Stockholm, där undertecknad haft tillfälle att studera de väl bibehållna exemplaren. De orda inte så mycket om Kumla. Med en viss beräkning. Saxons mening var, att hans tidningar skulle ha ett vidsträckt spridningsområde, en föresats, som inte heller slog slint. Ty »Kometen» och »Svitiod» funno intresserade köpare i handelsbodarna långt utanför Närke. Saxon har själv berättat, att han höll på att bli ihjälslagen för att han besjög den på »potatislake» i flytande form mycket begivne f. d. soldaten Stelin. Den unge Saxons nykterhetsintresse måtte inte ha väckts under kumlaåren, om man får döma av en dikt i »Kometen», varifrån endast några rader citeras:

»Skölj smärtan neder med en sup,
en dito ovanpå,
ty sorgen flyr när man är stup —
och det är vackert så.»

»Kometen» blev också omnämnd i ortspressen, där en poet hyllade Saxon på följande sätt:

»Vem känner ej Kumlapoeten,
vem äger ett snille som hans?
Av intet han skapat »Kometen»
och rider till odödligheten
helt säkert en gång på dess svans.»

Inte kunde den skojfriske poeten ana, att föremålet för hans kväde en gång skulle komma ett gott stycke på vägen mot odödligheten. Och allra minst tänkte väl den enkle bodbetjänten i Kumla sig en framtid så rik på

försaker och nöd av bittraste slag men inte heller en framtid med överflöd av jordiska ägodelar. Han fick i rikt mått erfara livets växlingar, fattigdom och rikedom.

Kumla-Hallsbergs Tidning

utkom till julen 1897 och utgavs av tandläkare Aug. Borelius och fotograf Knut Brydolf, Kumla. Tidningen var tryckt å Tidningsaktiebol. Westmanlands tryckeri och omfattade 8 fyraspaltiga sidor. Första sidan utgjordes av en artikel »Gammalt från Kumla», signerad G. O. (Gustaf Olsson). Tvenne bilder, kyrkan och järnvägsstationen, illustrerade artikeln, som ej innehöll något särskilt anmärkningsvärt. Vad Hallsberg skulle vara med för i vignetten, kan man med full rätt fråga sig, då inte en enda textrad om Hallsberg kunde upptäckas i tidningen. Däremot fick Hallsberg vara med och täcka utgivningskostnaderna, ty icke mindre än 5 sidor voro fyllda med annonser från Kumla, Hallsberg och Örebro. Största annonsören var utgivare Brydolf själv. Gustaf Olsson annonserar om pendylar och lampor, Erik Aug. Fransson om sulläder, L. Welin om »byråar och schifonier», Joh. Andersson om spannmål, bräder och ved, A. G. Ekman om specerier och tapisseriartiklar, Kumla Ångvarn om torvströ, Fosselius & Bergöö om mjöl, kaffe, klädningstyger, kalsonger, träskor och galoscher, Kumla Handels AB. om kryddost, kaminer, koks, Corned Biff, kragar och manchetter. Så inte var det något fel på sorteringen i 90-talets affärer.

Kumla Handels- &

Sjöfarts-Tidning.

Officielt organ för Kumla Industri & Sjöfart.

Motto: Den, som ej förstär skämtet, kan aldrig lära sig att förstå allvaret.

Kumla Handels- & Sjöfartstidning

utkom 1902 från A.-B. Bergslagens Boktryckeri i Nora. Av dess innehåll att döma, tycks urmakare Gustaf Olsson få dela äran av bladets tillkomst. G. O. har bl. a. skrivit »En bit kulturhistoria från Kumla». I denna beskrives kyrkobygget, en del prästerliga personalia och de få fornminnen socknen äger. Även erinras om att ett finskt regemente på förbimarsch till något krig rastat här för att begå nattvarden i kyrkan.

GUST. JOHANSSONS ÅKERI

Telefon 70116

REKOMMENDERAS!

Alla slags transporter till humana priser

Körningar till och från Örebro varje dag

Det 8-sidiga numret innehåller egentligen endast 2 artiklar om Kumla, kulturhistorien och ett kåseri, rubricerat Kumla. Kåseriet inledes med följande högstämda rader:

»Jag har sett dig, Kumla. Jag såg dig med glädje, och du kan på det första bladet i din ännu oskrifna historia anteckna att du haft besök af en af samtidens största andar. Jag som med intresse följt din utveckling vet, att folkmängden ökas inom dina gränser. Gå på bara! Endast en sådan utveckling är sund. Och med den blånande Kumlasjöns härlighet framför sina ögon, skola dess qvinnor föda sköna, soldyrkande barn, hvilka skola fortsätta den rad af ståtliga byggnader du äfvas att visa din gamla konkurrent, Mosås». (Och vi som trott, att rivaliteten alltid gällt Hallsberg. Sättarens anmärkn.) »Men Kumlasjön är sig lik», heter det vidare. »Blå i solsken och hvit i storm med speglande moln eller fräsande skum. . . Kumla har 1 Stins, 1 Tandläkare, 1 Hotell och — nu en tidning och 1 redaktör. Det uppräknade torde vara nog att gifva den kortsynte, mer eller mindre bildade läsaren en ungefärlig föreställning om stadens qvalité. Den har ju en massa innevånare också.»

Urmakare Olsson tycks emellertid inte haft så mycket att säga till om, då det gällde annonsavdelningen, ty eljest skulle han väl inte gått med på att tidningen i marginalen uppmanade kumlaborna att dricka »Zenk Pilsneröl». Alla marginalerna innehöllo visserligen inte denna text. På tre ställen var »Pilsneröl» utbytt mot Läskedrycker. Så det var måhända en kompromiss mellan redaktören och G. O. Fast den senare var ju inte precis känd som någon kompromissare om alkoholen.

Kumla Handels- & Sjöfartstidning var lika lite som de ovannämnda Saxon-publikationerna avsedd endast för Kumla. Man växlade bara om ortsnamnet och lite text — sedan passade tidningen var som helst.

»Stenebackens Allehanda

Tidning för allvar och skämt» var inte heller tryckt i Kumla utan hos Littorin Rydén i Örebro, 1911. Redaktör var Gustaf Sten, som i sin lilla anmälan erinrar om att »vårt speciella midsommarnummer» skulle vara ägnat att ekonomiskt stödja den fattiga Stenebackens skytteförening. »Till dem, som efteråt i sin anda känna missträknung eller hämdlystnad», heter det vidare i anmälan, »säga vi: Dömen icke så varden I icke dömde och om någon slår dig på ena kindbenet, så gif honom en riktig örfil tebaks».

Har man ögnat igenom »Stenebackens Allehanda», så kan man ej tycka annat än att det fanns större anledning att ge sig på den fräcke och i övrigt mycket grovkornige »Allehandaredaktörn» än »Kometens» mera kultiverade och godmodige redaktör. Gustaf S. avslöjade journalistiska anlag, det erkännandet måste man ge honom. Den 8-sidiga »Allehanda» har han skrivit så gott som uteslutande själv. Med en lätt, ja alltför lätt, penna skojar han lika ogenerat med de kommunala pamparna som med de många utomordentligt kyska ungarlarna

Stenebackens Allehanda

POST- OCH JÄRNVAGSADRESS: KUMLA

PRIS 25 ÖRE

TIDNING FÖR ALLVAR OCH SKÄMT

för deras ståndaktighet mot äktenskapets frestelser. Och han drar sig ej heller för att namnge dem på ett sätt, som inte lämnar någon läsare okunnig om vem som avses. Redaktören kunde också skriva vers. Ett par versar ur »Glädjens blomster» lyda:

Ej du känner lif bakom grafven —
fatta gladligt vandringsstafven,
är du gammal, glatt se på.
Ös med dem som glädje öser —
kanske riktigt rara töser
till din graf med rosor gå.

Skulle du jemt sorgsen vandra
och all glädje ständigt klandra,
funnes någon glädje då?
Kalla glädjens stund din fränka,
gift dig gärna med min änka.
Sörj mig sedan båda två.
Och det är vackert så.

»Kumla-Bellmans» poetiska bidrag till Stenebackens Allehanda var dock av sådan beskaffenhet, att det kunde jämföras med kollegan »Fäderneslandet», när den var som sämst. Så mycket åstadkom dock Stenebackens Allehanda, att man sommaren 1911 hade åtskilligt att tala om i kumlabygden.

Johanneskyrkans Missionsblad,

organ närmast för Kumla Friförsamling och dess ungdomsavd., utgavs under 1923—26. Tidningen utkom en gång i månaden och redigerades av pastor J. R. Rickardt. Sedan dec. 1945 har tidn. åter utgivits med namnet ändrat till Johanneskyrkans Församlingsblad.

Ombudshälsning,

en kvartalstidning för Närkes och Västmanlands Ombudsförbund av Helgelseförbundet, utkom med sitt första nr 1929. Redaktör har hela tiden varit fabrikör Helmer Olsson, Kumla.

Kumla-Sport

var namnet på en liten idrottstidning, som utgavs för omkring 15 år sedan, då Kumlas fotbollselva lät mycket tala om sig genom sina segerrika matcher. Utgivare av Kumla-Sport voro Leon Danielsson och Paul Hoffner.

Barnens Dagblad

utkom under några år med 24-sid. rikt illustr. nr. Tidn. redigerades av redaktör Eric Samuelsson.

Omnibustrafiken

Vid Edra resor mellan Örebro—Kumla—Hallsberg—Vretstorp, Kumla—Byrsta—Brändåsen—Vallby—Viby kyrka—Körtingsberg, Kumla—Har-demo och Kumla—Yxhult—Kvarntorp anlita alltid OMNIBUS, så att de billiga biljettpriserna sedan 25 år tillbaka å dessa linjer fortfarande kunna tillämpas.

JULEN 1935

PRIS 40 ÖRE

KUMILA JULBLAD

UTGIVARE:
NILS HELANDER

»Hembygdens Jul»

utgavs 1925. För utgivningen svarade en kommitté, som tillsatts för att förbereda en speciell ortstidning för Kumla med omnejd. »Hembygdens Jul» hade ett både intressant och gediget innehåll. Någon ortstidning blev det inte den gången, trots att intresset var stort. Under tiden som kommitterade företogo utredningar i tidningsfrågan, började örebrotidningarna allt mera intressera sig för Kumla genom att inrätta särskilda lokalexpeditioner. På så sätt kom frågan i ett annat läge, och det torde dröja innan nya försök göres för att förse Kumla med sin egen tidning, då en sådan ur ekonomisk synpunkt bleve en alltför vanskelig affär. Försök att från annan plats utgiva speciella ortstidningar för Kumla har slagit slint. Hösten 1922 började boktr. A. Frölin att från tryckeri i Skövde utge »Syd-Nerike», nyhets- och annonsorgan för Hallsberg och Kumla, och på våren 1939 utkom från tryckeri i Hallsberg »Kumla-Posten»,

orts- och annonstidning för Kumla municipalsamhälle och socken m. fl. platser. Utgivare var ett konsortium med rektor O. Ålander i spetsen. Såväl »Syd-Nerike» som »Kumla-Posten» förde redan från början en tynande tillvaro och slocknade snart.

Jultidningar

ha vid flera tillfällen utgivits från Kumla. 1919 utkom »Julefrid» och 1920 »God Jul», båda till förmån för hjälpverksamheten i Kumla. Under några år utgav boktr. G. Widlund »Julen», vars innehåll huvudsakligast utgjordes av julberättelser. Redan 1918 hade boktr. N. Helander utgivit »Kumla Julblad», ett litet 12-sidigt häfte till förmån för behövande till jul. Sedan dröjde det till 1930, innan försöket upprepades. Formatet var då samma som en fyrasidig dagstidning. Med detta nummer inleddes den långa rad av skildringar om äldre tiders Kumla, som sedan fortsatts och blivit allmänt uppskattade av läsekretsen. 1931 var ett märkesår i Kumla Julblads historia. Då utkom nämligen tidningen i ett modernt 24-sidigt format med omslag i flerfärgstryck. Formatet har sedan bibehållits, men sidantalet har ökat till 52. I numret för 1931 fördes Kumla stadsfråga första gången inför offentligheten genom en enkät. Motionären i municipalfullmäktige, byråföreståndare Manfred Johansson, har själv för utgivaren betygat att det var genom denna Kumla Julblads enkät, som han fick uppslaget till sin motion.

Under 18 år har Kumla Julblad regelbundet utkommit. Upplagan, som först var 700, har stigit till 3 000, det största antal, som någon tidning eller publikation haft i Kumla.

Har Ni något intressant att berätta

från äldre tiders Kumla — eller något gammalt foto från kumlabygden — meddela då detta till Kumla Julblads utgivare tel. 70881 eller 71361.

Drätselkontoret i Kumla stadshus

Välkomna och köp *Glommor* till julbordet!

Fylsta Handelsträdgård Ernst Ericsson

Telefon 70253

Beställningar av kransar och buketter mottagas

"Ifrån en ond bråd död bevare oss milde Herre Gud"

*Olyckliga händelser, timade under åren 1699—1789
dels vid kyrkan, dels i Prästgården, dels eljest i
Kumla församling.*

»1699 den 26 December el. annandag jul vid sammanringningen föll en man, Lars Ersson från Norra Mos, som med andra trampade Stora klockan, neder på klockgolfvet och fick en sådan stöt af klockbrädden, att ej allenast hufvudet krossades utan han sjelf igenom klockans svängning utslängdes igenom norra gluggen ned på kyrkogården, der han sedan död upptogs.

1704 d: 13 juni slog åskan ned i kyrktornet, men tände ingen Eld.

1750 Fants en gammal piga död under snön om våren vid Hjortsberga.

En fattig Enka likaledes omkom på Stene gårde. En Soldat Enka befans hafva dränkt sig vid Sundsbron och någodt sednare på året en igenom lika död på samma ställe omkommit.

1762 Slog åskan ned i Klockarens kammare, der han med hustru och barn då voro inne, utan att få någon skada.

1764 i Augusti afbrann hela Ladugården, Logar, Stall och fähus i Prosgården tillika med hela byn. Sedan elden i byn var släckt (vid supra) fants en man död sittande i en källartrappa i Smedsgården.

1766 Ihjålslogs en man derigenom att hans vedlass föll öfver honom.

1769 Fants en man ifrån Stene qväfd i ett dike under sin kärra.

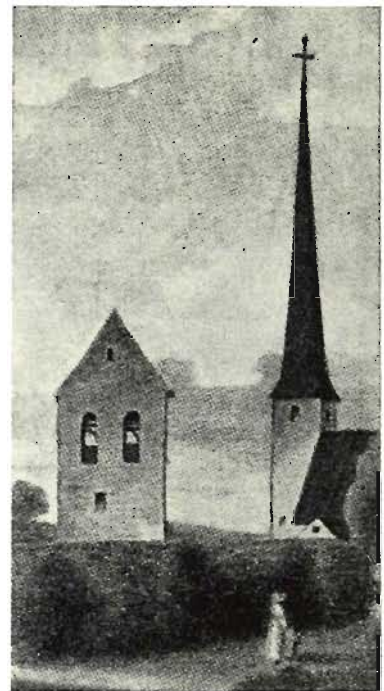
1772 Fants en man vid Blacksta ihjälfrusen under svårt yrväder.

1776 Blef en olycklig brand upptänd af en galen Dräng i Kumla by. Han tände ock på Smedsgården här i byn 14 dagar derefter, hvilken gård ock afbrann.

1777 afbrann igenom åskeld Jan Janssons Ladugård här i Kumlaby.

1783 War i Församlingen och i hela provinsen en total missväxt nästan på all gröda, året förut var högst fruktbart.

Den sydväst om den forna medeltidskyrkan belägna klockstapelns murar var med 1,5 m. tjocka murar av gråsten ursprungligen byggd för försvarsändamål, en s. k. *kastal*. Dr Jonas L:son Samzelius har i sitt märkliga arbete Kumla kyrkas räkenskapsbok 1421—1590 uppgivit att kastalens nedre delar torde förskrivast sig från 1100-talet och att en skottglugg i den övre delen igenmurades först år 1513. Möjligen slöd detta arbete i samband med kastalens förändring till klockstapel. I senare tider inrymdes i dennas botteuvåning en likbod. Stapeln revs 1828 och materialet användes i grunden för den nuvarande kyrkan.

KLOCKSTAPELN
sedd från söder.

S. å. Då grus och sand skulle tagas utur en Sandgrop, rasade sanden ned öfver en ung dräng, så att han öfverhöljdes och dog på stället, han var hemma i Wallersta.

1784 i Jan: mån. blef en man i Fylsta Eric Ersson borta i en då varande djup snö och Stark köld, då han skulle om aftonen gå hem från Stene by.

1784 Sommartiden dog plötsligt Bonden Claes Jönsson i Sanna straxt efter han var hemkommen i sitt hus från ett graföl i samma by.

1785 Under hemresan från Hindersmässomarknad ihjälkörde en Hustru på Kumla Skogen af sin egen Son, som var af Starka drycker öfverlastad — de voro hemma i Hjortsberga.

1786 i Juni mån: slog åskan ned i kyrktornet, men tände ingen eld, en hoper Sand och Sten ramlade ned utur hvalvet inuti Kyrkan af åskslaget.

1787 Dog Pehr Larsson i Stene plötsligt några timmar efter att hans häst slog honom af och hade trampat honom på bröstet, detta skedde här straxt utanför Prästgården, der mannen dog om natten.

1787 Under hemresan ifrån ett brölöp föll drengen Anders Ersson i Kumla by ifrån sin Släda och dog straxt efter utan tvifvel av apoplex.

1788 föll likaledes dren: Lars Ersson i Kettskede af vagnen vid Kumla högar och fants staxt död, säkert äfven af Slag.

1789 i September upbran kölnan i Prästgården.»

Anlita fackmannen vid Kemisk Tvätt / Färgningar / Pressningar / Reparationer

Vi utföra dessutom Konststoppning / Impregnering / Malfobering

FAMOS-TVÄTTEN

KUMLA, Telefon 70703

HALLSBERG, Telefon 471

Ett skomuséum i Schweiz

Inom den världsberömda skofirman Bally's fabriker i Schoenenwerd nära staden Aarau i Schweiz finnes sedan något år tillbaka ett skomuséum, som i januarinumret 1947 av den officiella tysk- och franskspråkiga tidskriften *Die Schweiz — La Suisse — La Svizzera* skildrats av R. Hug, i en liten artikel på franska, betitlad *Un pèlerinage au temple de Saint Crépin*.

Då intresse för detta säkerligen unika men tyvärr avlägsna muséum förvisso kan påräknas inom Kumla Julblads läsekrets, återger redaktionen — med vederbörligt tillstånd — här nedan artikeln i fråga på svenska.

Inledningsvis må till upplysning meddelas, att S:t Crépin, på svenska S:t Crispin, och hans broder i äldre tider ansågs vara skomakarnas speciella skyddspatron. Skomakareämbetet i Stockholm, som förutom dessa båda hade ännu ett skyddshelgon, *evangelisten Markus*, lät till dessas ära år 1500 uppföra ett eget altare i Stockholms storkyrka.

Bröderna *Crispinus* och *Crispinianus* voro italienska helgon och martyrer av romersk härkomst. Under den diokletianska förföljelsen mot de kristna flydde de till Soissons, där de slog sig ned som skomakare. År 287 blevo de emellertid häktade och kastades i en kittel med sjudande bly. I sin nitälskan för de fattiga sågas de båda bröderna ha gått så långt, att de stulo läder av välmående garvare för att göra skor åt de behövande.

De Kumla-skomakare, som möjligen känna sig manade men av lätt insedda skäl äro hindrade att till sina skyddspatroners ära uppföra ett eget altare, skulle tvivelsutan få tillstånd att i stället till skomakeriets ära och till firandet av 1660-årsminnet av sina forna kollegers bortgång resa en värdig S:t Crispinstaty på Kumla torg, som ännu saknar ett centralt beläget verkligt konstverk. Ett sådant borde i så fall avtäckas den 25 oktober, som är dessa helgons ämnelsedag och som därför också i vår gamla

almanacka bar namnet Crispin. Och nu till skildringen av skomuséet.

En vallfärd till den helige Crispins tempel

Av R. Hug.

Helt visst ha vi mer än en gång, när vi passerat Bally's fabriker i Schoenenwerd vid Aarau, lagt märke till de stora fönster, bakom vilka skaror av män och kvinnor arbeta med att tillverka skodon, som äro välkända över hela världen. Vi ha kanske också beundrat de ståtliga träden i den park, som omger fabrikerna, men säkerligen ha vi inte haft reda på att bakom parkens skuggande lövverk gömmer sig ett patricierhus från 1700-talet, familjen Bally's forna bostad, som nu sedan en tid inrymmer »un musée de la chaussure», ett skomuséum. *Felsgarten* är namnet på byggnaden, som hyser denna lika originella som instruktiva utställning, ägnad skodonen, dessa våra lika outhärliga som misskända tjänare.

Låt oss nu titta in i bottenvåningen. Här fångslas och tjusas vi genast av den anda, som alltsedan *Carl-Franz Bally's* dagar lever kvar här. Vi befinna oss nämligen i det gamla kontoret, där för 95 år sedan denne märklige man lade grunden till det framtida världsföretaget. Man

Köp JULKLAPPARNA i

JÄRN-&REDSKAPSHANDEL

Fredrik Emberg

kan också lätt föreställa sig grundaren sittande vid sin enkla pulpet, sysselsatt med att vid skenet av en fotogenlampa gå igenom sina räkenskaper. Det var på en affärsresa till Paris år 1850 som hängsel- och bandfabrikanten C.-F. Bally råkade i en skobutiks fönster få se och beundra ett par förtjusande damskor. Han ville som ett minne från besöket i Paris köpa med dem hem till sin fru. Då han emellertid inte kom ihåg hennes skonummer, köpte han med sig flera par. Det var detta oförutsedda val, som sedan bestämde den generöse äkta mannen att själv börja med tillverkning av skodon.

Längre fram i museet finna vi skodisken från våra föräldrars tid, och den kunna vi studera i dess minsta detalj. Man kan säga att den utgör en prolog till skodonens rika och skiftande historia, som levandegöres för oss i de följande salarna. Här finna vi först den primitiva skon, sliten och grov men ändå i stånd att lämna skydd åt den fot den en gång inneslöt. Då för tiden gjorde var och en själv detta tillbehör till sin dräkt. Det största bekymret var nog att få trästycket eller läderbiten att sitta kvar på sin plats. Men tekniken utvecklade sig. Och bevisen härpå överflöda. Se till exempel dessa sandaler av papyrus från det gamla Egypten eller dessa »Caliges», ett slags romerska halvstövlar, funna i Vindonissa, förr en romersk stad, nu en by, Windisch, i Schweiz. Eller lägg märke till dessa medeltida »snabelskor» med mer eller mindre långa spetsar allt efter bärarens stånd och villkor. Modefantasierna under 1700- och 1800-talen visas i en serie mer eller mindre dåraktiga modeller, väl värda besökarens uppmärksamhet. Så se vi skor med omåttligt höga klackar och med sidenrosetter, som i minnet återkalla de eleganta damerna från »Ludwig den högt älskades» tid (På 1700-talet). Till slut se vi de små läckra, broderade tofflorna. Inför dessa stumma vittnen om svunna epoker ertappar man sig lätt med att falla i drömmar, man fantiserar

Längre fram se vi vidare broderade stövletter med koketta småprydnader eller tandade langetter, sådana som parisiskorna buro på boulevarderna vid slutet av förra seklet.

En sal är ägnad minnet av skomodet i fjärran länder. I glasmontrer äro på hyllorna skickligt ordnade mockasiner från Indien; skinnklädda eskimåstövlar; kinesiskornas små och graciösa tofflor; »babouches», ett slags levantinsk pampusch, samt hindu-sandaler med infattade

stenar och täckta med ornament, som burits av furstar samt vidare andra slag av skor av slaviskt, arabiskt och afrikanskt ursprung. Denna monter saknar emellertid icke heller den helt poesi; här finner man nämligen bl. a. det par tofflor, som Marianne von Willemer år 1816 skänkte diktaren Goethe. På dessa är broderat namnet »Suleika», givarinnans pseudonym.

Man kan här också studera fotbeklädningen under dess mest varierande former och man blir även påmind om den roll skon har spelat i målarkonsten, keramiken och skulpturen. S:t Crispin, skomakarnas skyddspatron, har här fått en förträfflig plats i all sin rustika flärdfrihet.

Skon spelar som bekant också en viss roll hos den vidskeplige, som bl. a. tror, att det går galeit, om man råkar nysa, medan man tar på sig skorna, liksom ock att den, som har stulit sina skor, inte får någon ro i graven. Brukar man f. ö. inte också säga, att knarr i skorna är ett tecken på att de ej äro betalda.

Om skomuséet i Schoenenwerd har gjort en strålande succé i sin genre, är det tack vare fackmännens goda smak, tack vare den goda jämvikten mellan kommersiella och konstnärliga hänsyn liksom ock tack vare den respekt för hantverkstraditioner, på vilken familjen Bally alltid visat prov. Dessa värden respekteras också i denna familj lika högt i nuvarande som i svunnen tid.

Övers. av H. Julin

Teckningar: Hugo Wettli, Genf.

Under förra seklet,

innan ännu några skofabriker fanns, levde en skomakare vid namn Lindkvist. Bönderna lät garva sina hudar, och sedan gällde det att söka få hem skomakaren och göra fotbeklädnader av skinnet. Han hade mycket att göra »men får jag en gök minst tre gånger om da'n, så kommer jag», brukade han svara. Därför fick han heta Göken, vilket han tyckte mycket illa om. En dag väntades han till en gård, där det fanns en 6-årig pojke. Pojken varnades allvarligt för att säga något om Göken, så länge skomakaren var i huset. När nu denne sitter och arbetar, rusar pojken in och ropar: — Mamma, farbror Lindkvist sitter i den stora tallen och gal! Då sa skomakaren: — Säg då till den andre farbror Lindkvist att komma hit och göra färdigt, för nu går jag.

MÖBLER

av välkänt fabrikat

MJUKA MATTOR m. m. Billigt och smakfullt i goda kvalitéer

Heribert Zarelius

Telefon 700 64

SMÅSKOLELÄRARINNOR

I GÅNGNA TIDERS KUMLA

För våra små blir nog, kan man säga, den första skoldagen, mötet med lärarinnan i småskolan, också den första och betydelsefullaste kontakten med livet utanför hemmet. En viss sanning ligger kanske också i den gamle majorens ord, när han klappande sitt barnbarn — då detta lite' viktig återvände från sin första skoldag — yttrade: »Ja, nu, lilla Märta, får du inte en lugn dag i livet, förrän du blir pensionerad, de' kan ja' säja dej». Och hur många mammor har inte känt den lilla sjuåringens tvärsäkra invändning: »Joho, för de' ha' fröken sagt», som den första lite' stickande attacken mot den dittills obestridda modersauktoriteten.

Så nog är lärarinnan en betydelsefull person. Vikten av ett gott och förtroendefullt förhållande mellan henne och barnen, mellan skola och hem, kan förvisso icke heller överskattas. I julbladet ha glädjande nog vid flera tillfällen lärarinnorna i Kumla fått vackra bevis på en tacksamhet, som långt efter skoltidens slut levat kvar i minnesgodas lärjungars hjärtan.

På prosten Axel P. Falks 80-årsdag, juldagen 1901, överlämnade Kumla lärarkår genom C. F. Dreborg en tavla med porträtt av församlingens 18 lärare och lärarinnor. »Som ett tack för att prosten städse varit som en fader för dem, och för att i någon mån lägga i dagen sin stora erkänsla och varma tillgifvenhet, ville nu lärarna och lärarinnorna, bildligt talat, träda in i prostgården för att icke mera gå därifrån». Porträtten visade 6 ordinarie och 2 extra lärare samt 10 lärarinnor.

Kumla Julblad presenterade 1939 de sex ord. lärarna under rubr. »En sextett lärare i prosten Falks Kumla», och nu har turen kommit till de tio lärarinnorna, av vilka fyra ännu leva. De sex lärarna ha alla gått ur tiden. Porträtten av lärarinnorna äro hämtade från den ovan nämnda tavlan, och uppgifterna om dem ha — icke utan möda — samlats från skilda håll.

Kristina (Kerstin) Andersson.

Äldst bland de tio lärarinnorna var Kristina Andersson. Hon var född 1851, och kom till Kumla i början av 1870-talet. Ända tills hon 1911 avgick med pension, var hon knuten till småskolan i Brånsta. Vid sin avgång flyttade hon till Örebro, där hon köpt en liten fastighet. Ofta besökte hon sin kära lärarinnekamrat från Kumla-tiden, Anna Dahlström i Hidinge. På den fridfulla kyrkogården där reddes också hennes sista vilorum 1928.

En av »mamsell Kerstins» elever 1890, Otto Lindfors, Örebro, har om sin lärarinna lämnat följande meddelanden: Kristina Andersson var en särpräglad person, som lämnade så starka intryck åt sina elever, att dessa utan tvekan kunna säga: »Vi glömmet henne aldrig». Ej var hon lätt att förstå. Mellan henne och eleverna fanns också alltid ett bestämt avstånd. Älskad var hon knappast, mera respekterad, ja, fruktad, men beundrad tillika. Hon var utomordentligt skicklig i att undervisa och hade en betydande förmåga att göra ämnen klara och rediga samt att läsa högt. Jag minns, hur jag beundrade hennes sätt att läsa ur Jesu barndoms bok, varmed hon kompletterade kristendomslektionerna. Hon hade också krav på sina elever. Läxorna skulle läras. Det var inte för att bli roade, som vi gick i skolan. När det gällde att ge oss de kunskaper och färdigheter, som skolstadgan påbjöd — ja, åtskilligt däröver —, skydde »mamsellen» inga medel. Böner, befallningar, hårda ord och milda, aga och beröm, allt kom till användning. Kristina Andersson var djupt religiös, men hennes kristendom — åtminstone den, som kom fram i undervisningen — var tung och dyster, som den officiella lutherdomen då stundom kunde vara. Hon var intresserad av Helgelseförbundets arbete, men dess ljusa och varma kristendom kom inte med i skolsalen. Tyvärr saknade hon humorns gudagåva. Men sällan träffar man någon människa med en sådan ansvars- och plikt-känsla. Hon betraktade tydligen en elevs misslyckande som sin egen olycka, ja, nära nog som en personlig förolämpning. Utanför skolsalen visade hon dock ofta ett ljusare sinne, och det hände inte så sällan, att »mamsell Kerstin» vid sina besök i hemmen bjöd barnen på godsaker och lekte med dem. Kom då det på den tiden populära »räfspelet» fram, var lärarinnan inte sen att vara med och hävda sig. Inte delade hon ut sin vänskap till så många, men den, som gavs, var alltid av det äkta slaget.

Hanna Gransten.

Till lärarinna vid kyrkskolan valdes 1888 Hanna Gransten, född 1864 i Skättorp, Hackvad. Fadern var musikfanjunkaren vid Nerikes regemente, Carl Wilhelm Gransten, modern var Anna Katarina Persdotter. Hanna hade håg för lärarinnekallet, genomgick seminariet i Örebro och var redan som 17-årig färdig som lärarinna. Efter ett vikariat i Lännäs fick hon plats i hemförsamlingens kyrkskola. I Hackvad stannade

Förlovnings- och vigselringar

JULKLAPPAR i Guld, Silver och Nysilver, rikt urval Matsilver i flertal modeller. Väggar, Fickur och Armbandsur. Gamla smycken och ringar omarbetas

A.-B. ELIAS ENGLUNDS GULDSMEDSAFFÄR

KUMLA - Telefon 70301

Kristina Andersson
1851—1928

Hanna Gransten
1864—1911

Anna Dahlström
1865—1937

Tekla Ljungkrantz
f. 1870

Emma Fryksdahl
1872—1927

Hanna Gransten i sex år eller tills hon erhöLL tjänsten i Kumla. Här verkade hon i sexton år till 1904, då hon gifte sig med skohandlaren Gustaf Jonsson, Eskilstuna, bördig från Kumla.

För den kristliga verksamheten gjorde Hanna Gransten värdefulla insatser. Hon var ansvarskännande och förstod redan i unga år söndagsskolans stora betydelse för det uppväxande släktet. I hennes lilla röda »koja», den s. k. Julinska stugan (nu riven), invid landsvägen över yxhultsbanan, samlades ofta söndagsskolans lärare till bön och gemensam förberedelse för lektionerna. Ett uppskattat arbete utförde hon också inom missionsförsamlingen och var tillika en hängiven blåbandist.

Hanna Gransten var en lärarinna helt i prostens Falks anda. Ofta får man än i dag höra forna elever vitsorda hennes stora förmåga att fånga barnens uppmärksamhet, såväl i småskolan som i söndagsskolan. Så långt blev inte hennes jordeliv. Redan 1911 gick hon ur tiden, 47 år gammal.

Anna Dahlström.

Även Hjortsberga skola fick ny lärarinna 1888. Det var Anna Dahlström, född i Adolf Fredriks församling i Stockholm 1865, som då valdes. När sedan Vesta småskola nyinrättades 1895, förflyttades hon dit. 1907 lämnade Anna Dahlström lärarinnetjänsten och ingick äktenskap med lantbrukaren Axel Andersson, Vesta. Han inköpte sedan en lantgård i Vintrosa och flyttade senare till Hidinge. »En mycket duglig pedagog, som med nit och aldrig svikande intresse skötte sitt kall», är ett av de många omdömena om Anna Dahlström. Hon var av allvarlig läggning med ett känsligt temperament. Om någon av barnen ej skötte sig ordentligt, blev hon lätt missnöjd. Besträffningen bestod i regel i att »stå i skamvrån», »sitta kvar» eller i svåraste fall få smäll på fingrarna av frökens linjal. Visade hon åter den goda sidan, kunde hon vara mycket älskvärd.

Anna Dahlström pluggade i sina elever inte bara vad skolstadgan föreskrev, utan var mycket mån om att också lära dem hur de skulle skicka sig utanför skolan.

»Vid matbordet ska ni ta de minsta bitarna och framförallt vänta med att ta för er, tills de äldre tagit». En gång hade en av pojkarna utträttat ett ärende åt henne. Som belöning härför skulle han få gå in i hennes bostad och hämta ett äpple. På bordet låg emellertid två äpplen, ett stort vackert och ett mindre. Pojken ville gärna välja det stora granna äpplet, men kom ihåg lärarinnsans ord och tog det mindre. Då om en stund lärarinnan kom ut från sin bostad, hade hon i handen det stora äpplet. »Här ska du få, för att du höll tillgodo med det minsta förut!» Pojkens beundran för den snälla lärarinnan steg givetvis efter denna händelse.

Mellan mamsell »Kerstin i Brånsta» och »Anna i Vesta» rådde ett vackert vänskapsförhållande. Vecko-skiftena tillbringade de växelvis i Brånsta och Vesta. Anna D. stod också i djup tacksamhet till sin äldre kamrat, som f. ö. bekostat hennes utbildning. Deras vänskap blev också av det bestående slaget, ty även sedan de lämnat skolarbetet, uppehöll de kontakt med varandra. Och på Hidinge kyrkogård ha de fått sitt sista vilorum sida vid sida. Anna Dahlström-Andersson avled 1937.

Tekla Ljungkrantz.

Tekla Ljungkrantz är född i Ystad 1870. Hon tog småskolläroinneexamen i Västerås 1897. Efter tjänster i Söderhamn, St. Skedvi och Arboga kom hon 1901 till Kumla skoldistrikt. De första sex och ett halvt åren läste hon i Hallsbergs missionshus, där Kumla hyrde lilla salen. Därefter kom hon till Hallsbergs västra skola, som då tillhörde Kumla. Från vårterminen 1917 till sin avgång 1930 tjänstgjorde hon vid Hörsta skola. Tekla Ljungkrantz ägde som lärarinna i rikt mått egenskaper, som ledde till framgång i arbetet bland barnen, en stark kärlek till de unga och till skolarbetet, enastående energi, utomordentlig undervisningsskicklighet och förmåga att hålla barnen till ordning och arbete. Punktlighet fordrade hon av sig själv, och hon ledde även barnen härtill. Resultatet av hennes arbete kunde den, som vid examen eller eljest besökte hennes klass,

Skrivställ, Ramar, Album, Skrivunderlägg, Reservoarpenor,

Gästböcker, Brevpapper, Almanackor, Jultidningar m. m.

Dohlwitz Bokhandel

Telefon 700 56

BOKEN — bästa gåvan!

Maria Svensson
1872—1934

Agda Nyquist
f. 1879

Anna Hultin
f. 1880

Bertha Källander
f. 1880

Ester Bergholm
1881—1947

lätt märka i barnens kunskaper och färdigheter. Särskilt stod deras välskrivning på en sådan höjd, att man hade skäl att förvånas. Förvisso bära alla de, som fått sin första skoluppfostran av fröken Ljungkrantz, med genom livet varaktiga intryck av hennes starka personlighet.

Vid sin avgång tilldelades fröken Ljungkrantz på folkskolestyrelsens förslag Kungl. Patriotiska Sällskapets guldmedalj för långvarig och trogen tjänst. Fröken Ljungkrantz bor nu i Ruda i Småland.

Emma Fryksdahl.

Emma Fryksdahl, född vid Brevens bruk i Asker 1872, tog småskolläraryrkesexamen i Örebro 1889, tjänstgjorde sedan i en mindre folkskola i Gryt, Östergötland, i tre år och tillträdde småskolläraryrketjänst i Hörsta i Kumla 1893 och avgick 1923. Det var säkerligen inte lätt för en 17—18 års flicka att sköta det krävande arbetet å den först nämnda platsen. Lönen var också så liten, att hon för att kunna resa hem under ferierna måste leva inte bara enkelt utan till och med på gränsen till svält. Hon hade ej ens råd att äta så mycket potatis hon behövde, utan fick ransonera. Skolsal och bostad voro dragiga och kalla, och hon ådrog sig en besvärande reumatisk åkomma, som senare så förvärrades, att hon alltid måste använda kryckor.

I Hörsta skola utförde fröken Fryksdahl ett berömvärt arbete. Under 10 år hade hon båda småskoleklasserna. Barnantalet var så stort, att det ibland var omöjligt att packa in alla i salen. De mest begåvade fingo då flytta upp i folkskolan efter endast ett år i småskolan. Från 1903 delades emellertid småskolan i Hörsta på två lärarinnor. En lärosal iordningställdes i ena ändan av vindsvåningen. I den motsatta hade fröken Fryksdahl sin bostad. Det var helt visst inte så trevligt alla gånger med gemensam uppgång och farstu för skola och bostad, men en fördel var ju, att den värkbrutna lärarinnan slapp att gå i trappan, då hon skulle till sitt arbete.

Emma Fryksdahl var en mycket dugande lärarinna med stor undervisningsskicklighet och förmåga att få barnen till arbete. Man förvånades över barnens kunskaper, särskilt i räkning och läsning. Att se deras aktivitet under en lektion i huvudräkning, var en sann fröjd. Genom sin pliktuppfyllelse och sitt levande intresse för barn och skola var Emma Fryksdahl en god representant för en nu gången lärargeneration. Genom det stora tålmod, varmed hon många, många år bar sin sjukdom och utförde sitt arbete, stod hon som en förebild i viljekraft och seg uthållighet. Hon tog också livlig del i den religiösa verksamheten.

Efter sin avgång flyttade hon till en av henne inköpt lägenhet i Ekeby, Kumla. Där vårdades hon av sin syster Hanna, som stått henne bi under många år i Hörsta och gjort det möjligt för henne att sköta sitt arbete. Emma Fryksdahl dog 1927 och ligger begravd på Kumla kyrkogård.

Maria (Maja) Svensson.

Maria Svensson var örebroflicka, född 1872. Sin första anställning i Kumla hade hon vid Västra skolan i Hallsberg, som då tillhörde Kumla skoldistrikt. Sedermera förflyttades hon till Fylsta skola.

Det råder intet tvivel om, att hon valt en passande levnadsbana. Man behövde blott lyssna till henne en examensdag för att falla i beundran för hennes sätt att »ta barnen». Även när hon var sträng, visade hon något av sitt hjärtas godhet. Hennes djupa religiositet betydde också mycket för de unga telningar, som hon gav en första vägkost. Om någon älskade sin skola, var det Maria Svensson. Det torde inte vara för mycket sagt, att hennes största sorg i livet var, att hon efter uppnådd pensionsålder nödgades lämna den kära småskolan i Fylsta. Hur längtade hon inte åter till de kära småttingarna, till skolsalen, till kamraterna. Och ändå tycktes hon så sliten, när pensionsdagen var inne. Den medalj, Kungl. Patriotiska Sällskapet genom skolsty-

Damernas Julklappar

— välj dem hos oss!

Vi ha just vad damerna önska

KULLBERGS EFTR.

Sture Melander

Telefon 70060

Agda Nyqvist.

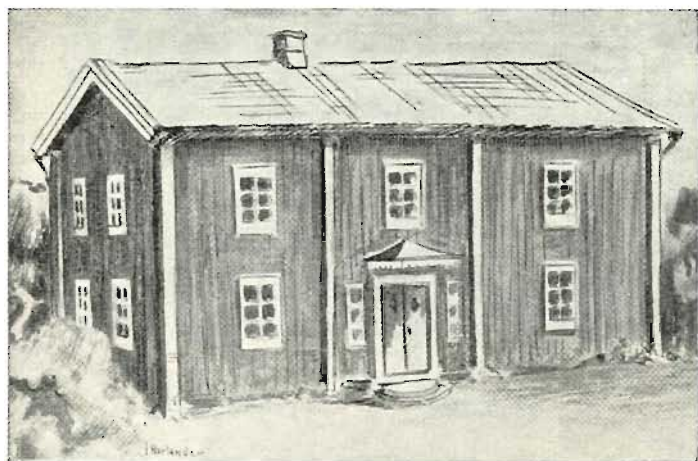
Den 1 augusti 1900 inrättades en småskola i Åbytorp. Lokal förhyrdes i bönhuset Betania och till lärarinna valdes Agda Nyqvist, född i Örebro 1879. Sin utbildning hade hon fått vid småskoleseminariet i hemstaden. Den första lärarinnetjänsten var ett vikariat 1897 vid Marsjö småskola i Västra Vingåker. Samma år blev hon lärarinna vid mindre folkskolan i Stensäter i Lerbäcks socken och stannade där till 1900, då hon erhöll den nyinrättade tjänsten vid Åbytorps småskola. Redan terminen därpå utsågs hon till Amanda Petterssons efterträdare vid Byrsta småskola. Där fanns också en flickskola med ett 30-tal elever. Det blev en extra inkomst för lärarinnan, som väl behövde ett litet tillskott till den magra avlöningen. »Minns du», skrev för några år sedan en av hennes kamrater, »hur glada vi voro, när vi gick till Lars Pärsson i Blacksta och fick våra 87:50, som vi skulle leva på i 3 månader». Det var allt som allt avlöningen för ett kvartal.

Minnesgoda elever framhålla, att Agda Nyqvist var en synnerligen begåvad och skicklig lärarinna, som visserligen kunde vara sträng men inte mer än som behövdes för att upprätthålla god ordning. Och den konsten lyckades hon bra med. Höstterminen 1908 lämnade hon skolarbetet och ingick året därpå äktenskap med lägenhetsägaren Joh. E. Acrantz, Åby, Kumla. Inom Byrsta blåbandsförening och missionsförsamling har fru Acrantz nedlagt ett synnerligen intresserat arbete under ett 40-tal år och räknas allttjämt till de mera aktiva medlemmarna.

Anna Hultin.

Till ordinarie lärarinna vid Kumla kyrkskola valdes 1901 Anna Hultin, född i Västerås 1880 och utexaminerad från seminariet i Örebro. Barnantalet vid kyrkskolan var denna tid så stort, att småskolan måste uppdelas i två avdelningar. I den ena undervisade Hanna Gransten, i den andra Anna Hultin. Skolan låg först i en numera riven tvåvåningsbyggnad, framför nuvarande kyrkskolan. På andra våningen hade kantorn och folkskolläraren C. F. Dreborg sin bostad. Sedan den nya kyrkskolan blev färdig 1901, flyttades den ena av småskoleklasserna till församlingsalen, söder om kyrkan.

Redan innan Fylsta skola var fullt färdig 1902, förflyttades Anna Hultin dit för att leda undervisningen i de två småskoleklasserna. Hon var således den första lärarinnan i Kumla municipalsamhälle. Skolan låg då visserligen utanför samhället, men räknades som dess skola och blev jämte intilliggande områden snart inkorporerad. »Skolvägen var under mina första lärarinneår i Fylsta skola endast en liten stig, som från järnvägen slingrade sig till skolan, vilken låg ensam i björkskogen, fjärran från den egentliga bebyggelsen», berättar fru Hultin-Ericsson, som sedan 1912 är gift med handlanden Frans Ericsson, Kumla. Barnen trivdes bra i den nya

Gamla kyrkskolan

Skolan låg framför nuv. kyrkskolan. Övre vän. lärarebostad
(Teckn. efter beskrivning av J. Norlander)

relsen förärade henne, var nog föga välkommen. Ett par års anstånd för henne med avgången från skolan hade varit ett budskap, som skulle ha skänkt den nitiska lärarinnan större glädje. Hon åldrades hastigt och efter blott två år avled hon den 14 nov. 1934 på Hultafors badsanatorium. Liksom så många av hennes kamrater, vilar hon på Kumla kyrkogård.

Hennes elev 1929—1930, Kerstin Helander, har lämnat följande minnesord av sin lärarinna: »Säkert var det med stor bävan jag gick till min första skoldag, allra helst som jag ägde en inte ringa portion av blyghet. Skolan och »fröken», som jag nu skulle stifta bekantskap med, var de två stora auktoriteterna. Hädanefter var det de, som för en lång följd av år skulle ha hand om min fostran. Men då var det ändå en stor trygghet mitt i all osäkerheten, detta, att den »fröken», som jag nu skulle få, en gång hade varit också min mammas »fröken». Än i dag kan jag utan svårighet ur mitt minne framkalla bilden av min småskollärarinna Maja Svensson. Jag ser detta livliga ansikte, så ofta upplyst av ett varmt leende, de strålande blå ögonen och hårburret kring pannan. Sådan minns jag henne. Vad pedagogen Maja Svensson beträffar, har jag inte samma klara minne. Men med den mångåriga erfarenhet och det goda handlag hon ägde, var hon väl skickad för sitt lärarinnekall. Som representant för den gamla stammen höll hon fast vid de gängse undervisningsmetoderna och ville inte gärna införa några nymodigheter. Bäst minns jag dock människan Maja Svensson, hon som ur så många barnahänder fått mottaga vårens första blommor, blåsipporna och vitsipporna, som lyste från katedern varje vår. Det gjorde så gott i de små barnahjärtana att se, hur innerligt glad deras »fröken» blev över den lilla gåvan. En sådan uppriktig glädje kan endast komma från en god människa, och Maja Svensson var en god människa.

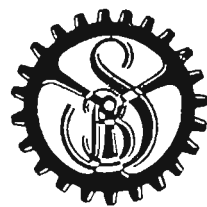
Reparera Edra maskiner, bilar och motorcyklar hos oss

Ett välgjort arbete garanteras. Platsens största maskinellt utrustade verkstad
Ny tidsenlig lokal

Bröderna Sandberg, Kumla

Tillverkning av Hö- och Halmpressen »PRIMO»

TELEFON 701 13

Brånsta gamla skola

skolan och med sin lärarinna, »som vi nog tyckte var sträng ibland, men det behövdes sannerligen för att få oss att vara läraktiga och uppmärksamma», säger en av eleverna från 1905. Efter sitt giftermål lämnade fru Ericsson lärarinnetjänsten.

Bertha Källander.

I icke mindre än 40 år tjänstgjorde Bertha Källander vid Mossby småskola. Hon föddes i Asklanda, Älvsborgs län, 1880. Båda föräldrarna voro lärare, och det var i hemmet hon fick den första grundläggande undervisningen. Från Borås seminarium utexaminerades hon 1899. Första platsen blev i en sexklassig skola i Valö, Uppland. Härom berättar hon själv: På första dagens upprop fann jag, att eleverna i sjätte klassen voro större i växten än jag själv. Journalen upplyste om att en av dessa var »mycket elak». Jag beslöt genast att avfordra honom ett löfte om att bättra sig, så att jag kunde stryka anmärkningen. Han lovade detta och höll det också med resultat, att även de andra kamraterna iakttog ett mönstergillt uppträdande. Från Valö flyttade Bertha Källander till Seglora och Kvinnerstads skolor i hemlandet. 1901 blev hon kumlabo som innehavare av den lediga tjänsten vid Mossby småskola. Vid sin avgång 1940 tilldelades hon Kungl. Patriotiska Sällskapets stora guldmedalj.

Av eleverna vitsordas hon som en bra och respektgivande lärarinna, energisk och tålmodig. Hon syntes vara särskilt intresserad av att med sina elever göra exkursioner på olika platser och företog årligen sådana här och var i länet. Under en tid var hon verksam godtemplare och tillhörde logen »Hvarandras Hjälps» i Yxhult. Under Mossbytiden ingick hon äktenskap med gruvägaren Brydolf Österberg, Röseholm, Kumla. Efter uppnådd pensionsålder flyttade hon med sin make till Göteborg.

Ester Bergholm.

Yngst i raden av de tio var lärarinnan i Åbytorp, Ester Bergholm. Hon var född i Jönköping 1881 och fick sin utbildning vid seminariet i Eksjö. I Åbytorp efterträdde hon 1901 ovan nämnda Agda Nyqvist, som fått förflyttning till Byrsta. Undervisningen var, som nämnts, förlagd till »Berania». Barnen i de båda klasserna — i allmänhet tillsammans 30 — voro från Långgälla, Stene och Åbytorp. Ester Bergholm stannade i Åbytorp t. o. m. vårterminen 1906. I aug. samma år ingick hon äktenskap med kantor David Ståhlberg, Svanhals. 1910 flyttade makarna till Bankeryd vid Jönköping. Under åren 1917—1941 hade fru Ståhlberg lärarinnetjänst vid Bankeryds skola. Liksom sin make pensionerades hon sistnämnda året.

Ester Bergholm lär ha varit synnerligen populär i Åbytorp. Med förtjusning talar hennes gamla elever än i dag om sin duktiga lärarinna, »som var så rar, så vi kunde inte låta bli att gå och möta henne på morgnarna, ty vi längtade efter att få se henne». Hon hade sitt föräldrahem i Åbytorp, där fadern, P. E. Bergholm, bedrev speceri- och diverseaffär i den lokal, som numera innehaves av Gunnar Gylin. Liksom sin samtida kamrat Hanna Gransten, var Ester Bergholm mycket verksam inom söndagsskolarbetet.

Det skall bli redaktionen kärt att i nästa års julblad bereda plats för en intressant och fyllig samling av »Minnen och intryck från Kumla-Åbytorp 1901-1906», som fru Bergholm-Ståhlberg skrev 10 dagar före sitt fränfalle den 1 maj 1947.

* * *

Den första lärarinnan vid Hjortsberga småskola (i baptistkapellet) var Anna Hellberg. Hennes liv var märkt av sjukdom och lidande. Trots detta var hon

Stil=
sko

Inreg. varumärke

... kvalitetsmärke för eleganta och välsittande

DAMSKODON från

A.-B. JONSSON & KJELLIN

K U M L A

Nuvarande kyrkskolan
uppförd 1901

själva glädjen och förnöjsamheten och vittnade ofta om, att »glädjen är en ros, som ständigt blommar». I mångt och mycket var hon ett föredöme och ägde en sällsynt förmåga att skänka andra lidande hopp och tröst. Som lärarinna har hon det vackra eftermälet: »Hon kunde den konst, som få förstå, att vara mild men stark ändå».

Före Bertha Källander undervisade Maria Pettersson i Mossby skola åren 1898—1901. Efter diakonissutbildning utgick hon senare som missionär inom Svenska kyrkan.

Enligt uppgift skulle Hilda Johansson från Kapptorp, Ekeby socken, redan på 1880-talet anställts som lärarinna i en ambulerande småskola i Rala. Denna flyttades senare till missionshuset i Granby, där Hilda Johansson uppehöll tjänsten till 1915, då hon antogs som Helgelseförbundets missionär i Zulu, där hon alltjämt verkar.

Åren 1895—1900 innehades lärarinnetjänsten i Byrsta av Amanda Pettersson från Kumla. Hon ställde bl. a. om, att skoltomten försattes i ett värdigare skick och anlade även en fruktträdgård. Till skolroten hörde förutom byarna omkring Byrsta även Långgälla, Stene och Åbytorp. Ja, även föräldrar i en del byar i Hardemo sände sina barn till Byrstaskolan. Härigenom blev barnantalet för stort, varför skolrådet inrättade den förut nämnda småskolan vid Åbytorp. Amanda Petterssons lärarinnetid upphörde vid sekelskiftet, då hon gifte sig med godsägaren Gustaf Larsson, Skoftesta, Kräklinge, bördig från Kumla och avliden 1946.

Efter Hanna Gransten valdes 1904 Hulda Hed-

berg från Uppsala till lärarinna vid kyrkskolan. Vid valet yttrade pastor Johannes Falk, att det vore mångas önskan att få en lärarinna, som kunde sjunga. Det kunde Hulda Hedberg, men vad bättre var, hon skötte också sin undervisning med glans. Hon var med i kyrkokören under Adolf Andréns tid, då sång- och musiklivet hade sin största framgång i Kumla församling. Tyvärr fick hon ej ägna så många år åt sången. En halssjukdom, som ledde till heshet, var under ett par årtionden ganska prövande. En annan allvarlig sjukdom, släckte till sist livslågan 1934. Hon var då 49 år gammal. Sedan 1916 hade hon varit verksam vid Västra skolan i Hallsberg.

Nästan samtidigt med Hulda Hedberg anställdes likaledes vid kyrkskolan Berta Karlsson från Karlskoga. Hennes tjänstgöring där varade till något år före pensionsåldern, då hon nödgades avgå på grund av ådragen ohälsa, åtminstone till en del beroende på den dragiga skolsalen. Även hon tillerkändes Kungl. Patriotiska Sällskapets guldmedalj.

I Hörsta småskola tjänstgjorde åren 1904—1906 Hilma Hultgren från Hult, Småland. Hon erhöll 1907 förflyttning till Fylsta skola, som hon lämnade 1916. Hilma Hultgren ingick 1915 giftermål med lantbrukaren K. J. Karlsson, Hörsta.

Samtidigt med Emma Fryksdahl undervisade Anna Vännerlov från Stockaryd, Småland, i Hörsta småskola åren 1907—1916. Sistnämnda år lämnade hon skolarbetet, då hon ingick äktenskap med målaremästaren Henning Borg, Ekeby.

N. H.

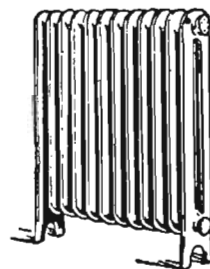
Rörledningsentreprenör

A. Ahlstrand

TELEFON 70317

Utför Värme-, Vatten- och Avloppsledningar, VC- och Pumpanläggningar. Reparationer av alla slags rörledningar utföras omsorgsfullt och billigt

Kostnadsförslag på begäran

Emelie Welin

»Länsmansfrua»

Av Anna Persson, Odensbacken

Länsmansfrua, ja, så kallades hon av folk i allmänhet, den lilla damen, som alla kumlabor kände, och som jag här skall försöka teckna några små drag av.

Liten var hon men ganska kraftig, med en trippande gång och med band och flor vippande av farten. Hon hörde nämligen till dem, som mestadels ha bråttom, men hon kom nästan alltid försent. En gång kom hon i sista stund till stationen och hoppade upp på tåget, just som detta satte i gång. Hon fick dock inte upp grinden till vagnen, utan stod där på trappsteget och höll sig fast. Lyckligtvis fick någon se henne. »Stinsen» gav stoppsignal, och så fick hon hjälp att komma upp ordentligt.

Vi, några kumlafamiljer, gick på den tiden ofta till varandra på små kafferep i all enkelhet. En gång dök fru Welin oförmodat in mitt i ett sådant. Då sade värdinnan till henne: »Ja, när jag har sådana här små kaffebjudningar, säger jag inte till Emelie, för då kommer Emelie, när de andra gästerna är färdiga att gå. Men nu är Emelie välkommen i alla fall». Och fru Welin tog inte illa upp utan lät sig kaffet väl smaka.

Fru Welin var en sällskapsmänniska, glad och gästfri. Fastän det kanske inte alltid blev som hon tänkt sig på hennes bjudningar. Men roliga var dom. Och vi, som var unga då, var tacksamma mot henne. Där i länsmansgården hade vi roligt mer än en gång. Jag minns med nöje, hur vi många valborgsmässoaftnar gick till Kumla högar för att räkna de eldar, vi kunde se därifrån. Då sade vi i förbifarten alltid till hos Welins och tog Elsa, dottern, med oss. Och på hemvägen följde vi med henne in igen. Då hade tant Emelie alltid ett kaffebord i ordning för oss.

Likaså uppvaktade vi regelbundet länsmansgården den 23 maj, Elsas födelsedag. Vi tyckte alla om Elsa. Hon var så lugn, mjuk och vänlig till sättet. Blev vid sådana tillfällen skrattsalvorna alltför högljudda, kom »kommissarien» gärna in och nickade och skrattade litet överseende åt oss och vårt skämt. Annars satt han mest på sitt kontor och skrev.

Fru Welin kändes lätt igen bland mängden genom sin kärlek till band och spetsar, som hon ibland satte

*Kronolänsmannen i Kumla Anders Welin
med fru och dotter 1911*

på sig i överflöd. Kvinnlig var hon också så till vida, att hon ville verka ung och aldrig ville att någon skulle få reda på hennes ålder. När hennes vänner trodde att hon började närma sig »de fentio», bad en av dem prästen att se efter i kyrkboken, när den stora dagen var inne. Fru Welin var också en flitig brevskriverska och var känd för sin vårdade och vackra handstil. Lika hemmastadd som vid skrivbordet kände hon sig vid pianot. Hon var nämligen mycket musikalisk. Kanske inte så utomordentligt skicklig i pianospelning men desto skickligare att ackompanjera, helst dock utan noter. I Kumla har alltid idkats ett flitigt musikliv. Och det föll på den tiden ofta på fru Welins lott att ackompanjera sångarna, till dess Adolf Andrén i senare år kom och övertog den uppgiften. Där hade fru Welin mött sin överman.

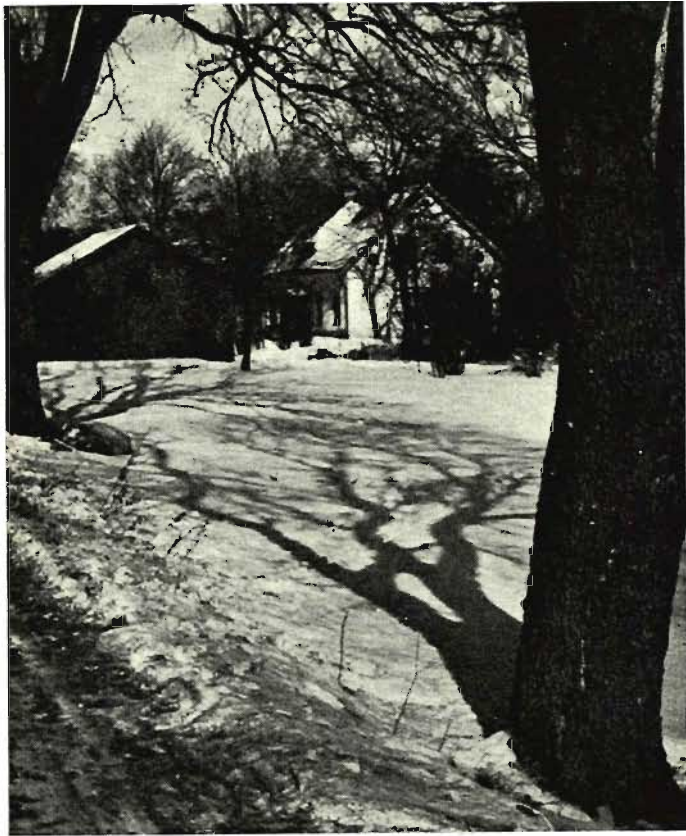
När någon ny sångare skulle sjunga eller det gällde någon ny sång fru W. ej hört förut, var det roligt att se på henne. Hon lade då huvudet på sned och såg på den,

PASSANDE JULKLAPPAR!

Klänningstyger, Jumpers, Handskar
Linnevaror, Kofter, Garnityr, Väskor
Stor sortering!

OLSSON & FJÄDER, Kumla

Länsmansgården

som skulle sjunga och sa: »Tona litet får jag höra!» Man riktigt såg, hur hon lyssnade med hela sin själ till tonerna, som då kom, och så slog hon an ett par ackord och frågade om det var bra. Och när de så kom igång, blev det inte bara ockord och taktmarkering på enklare ackompanjetörers vis, utan hon kom med vackra treklanger eller drillar, allt eftersom det passade för sången eller visan ifråga. Hon spelade också bra dansmusik. Det var något taktfast och kraftigt över den, så olikt henne för övrigt. Såg man inte, vem som satt vid pianot, kunde man gott tro att det var en herre som med kraftigt anslag trakterade tangenterna.

Något av de första åren på 1900-talet spelade vi — några ungdomar från Kumla och Hallsberg — en teaterpjäs, »Det stora mågakriget» av Nanna Wallensteen. Lokalerna voro godtemplarsalen i Yxhult och stora hotellsalongen i Hallsberg. Inom parentes sagt fingo vi inte så lite beröm för våra prestationer. Tant Welin hjälpte glatt och villigt till med musiken. Ett par av ungdomarna skulle nämligen sjunga och så avslutades pjäsen med Vingåkersdansen. Den dansades av frökarna Agnes Fosselius och Elsa Welin och av ingenjör Nils Karlströmer, en anförvant till fru W. De ungdomar, som sjöng, var Agnes Fosselius och apotekaren Herman Palme. De två lärde känna varandra genom den pjäsen,

i vilken de spelade mot varandra. Av leken blev allvar. De gifte sig några år senare.

Tyvär drabbades fru Welin under sina sista år i Kumla av en sjukdom, som stundom kunde vara rätt provande för hennes närmaste. När dottern Elsa gick ur tiden, inte stort mer än 40-årig, sörjde fru W. mycket och när sedan kommissarien år 1933 slutade sina dagar, blev sorgen och ensamhetskänslan än större och bittrare.

Sista gången jag hälsade på den gamla, gjorde det mig mycket ont om henne. Hon gick då ensam i den stora och rymliga länsmansgården. Genom sin originalitet gjorde hon det svårt för en främling att stanna hos henne. Denna sista gång tog tant Emelie mitt om mig och grät så bittert, medan hon sade: »Du är inte ensam du, men det är jag».

Senare togo vänner och bekanta hand om den gamla och ordnade så att plats bereddes henne på ett vård- och vilohem i Örebro, där hon fick god vård till sin död år 1939.

Emelie Welin var trots sina många egenheter en god och glad människa, som ville alla väl, och hon var omtyckt av de flesta. Hon spelade också en rätt stor roll i sin tids sällskapsliv i Kumla. På henne kan gott tillämpas de bekanta ord, som Runeberg skrev om en annan kraftig och originell kvinna: »Och något tålde hon skrattas åt, men mera hedras ändå».

Tillsammans med sin make och dotter har hon fått sitt sista vilorum på en vacker plats sydost om Kumla kyrka.

Spökena på kyrkogården.

En lördagskväll ett par år före sekelskiftet var lärarinnan Hanna Gransten på bjudning hos vännerna Agda och Gustaf Andersson i Haga vid Odengatan. Det var sent och det var mörkt, när Hanna G. skulle gå hem. Hennes väninna ordnade så att en av affärens anställda ledsagade lärarinnan till hennes lilla stuga i Kumla by. Det dröjde inte så länge, förrän de båda snart återkommo, halvt ihjälskrämda. De omtalade, att när de närmast sig kyrkogården hade de sett fullt med spöken på kyrkogården. Hanna G. försäkrade, att hon för allt i världen inte vågade ta sig hem utan bad sin kära Agda om logi för natten, vilket hon gärna beviljade. När kyrkovaktmästare Blomkvist morgonen därpå kom till kyrkan, såg han genast vilken förödelse spökena ställt till på kyrkogården. Han fick i hast upp-båda byamännen i Kumla by, vilka med förenade krafter skyndade att i görligaste mån iordningsställa gravarna, innan gudstjänstbesökarna anlände. Det visade sig sedan, att ett 15-tal grisar från ålderdomshemmets svingård, som då låg norr om kyrkogården, agerat spöken och bl. a. hållit på att skrämma ihjäl lärarinnan och hennes kavaljer.

För hela familjen

finnas lämpliga julklappar
i stor sortering!

Svärds Järnhandel

Telefon 70067

Johan Behrn i berättartagen

Foto: D. N.

JOHAN BEHRN

— en Vesta-son som lyckats

150:99 i startkapital

För åtskilliga både kumlingar och andra torde namnet Johan Behrn helt enkelt vara ett begrepp, men långt ifrån alla lär känna till att den riksbekante storbyggmästaren och industriledaren i Örebro är kumlabo av födseln. Ja, till yttermera visso kan det sägas, att den titel, storbyggmästare, som gjort Johan Behrn mest känd, endast är tillkommen genom tillfälligheternas spel. Av egen drift så att säga är Johan Behrn nämligen skomakare....

Det är både svårt och lätt att komma till tals med Johan Behrn i hans kontorsbyggnad Trädgårdsgatan 3 i Örebro. Svårt är det därför att hans tid är starkt upptagen, och lätt är det därför att den jäktade företagsledaren inte alls knusslar med minuterna, när man väl blivit insläppt i chefskontoret. Kumla Julblads medarbetare hade därför inga större svårigheter att få en intervju, sedan ett par tidigare årgångar av Julbladet och ett par telefonsamtal luckrat upp marken. »Jag träffas alltid», sade byggdirektören helt lakoniskt, och det var bara att fresta lyckan.

Det hölls ideliga konferenser, både personliga och telefonledes, under den timme jag samtalande med f. d. kumlingen, och på hans stora jalousiskrivbord hopade sig expeditionssedlarna, men det generade inte. Johan Behrn tog gång på gång upp den avbrutna tråden, berättade enkelt och utan omsvep om sina strävsamma och sina framgångsrika år och besvarade lika välvilligt de mest inkvisitoriska frågor, som t. ex. hur man vinner framgång och annat i den stilen.

En dag i början av september 1879,

närmare bestämt den 9, föddes — för att nu ta det hela kronologiskt — en son till lantbrukaren Johan Larsson i Vesta, Kumla. Den sonen fick i dopet namnet Johan. Om detta skedde på grund av att Johannes, som namnet väl närmast härleder sig ur, betyder »gudagåva» är inte känt, men i varje fall var det faderns ivriga

åstundan, att sonen Johan skulle stanna vid gården och ta den i arv.

Johan själv hade dock redan i tidiga år en annan uppfattning, och han sticker inte under stol med att hans uppfattning visat sig vara den rätta. Hur skulle det ha blivit, säger han, om jag stannat vid gården och blivit bonde!

Vid 15 års ålder blev stugan honom för trång, och som många andra av den tidens ynglingar sökte han sig till partiskomakeriet, och han berättar själv:

»Det var hos Karl Johan Andersson, en bror till A. G. Andersson, jag började som lärling 1894. Verkstaden, som var belägen i närheten av Yxhults-vägskälet, räknades bland de större i den tidens Kumla. Där fick jag under ett par år lära grunderna i handskomakeriet och göra mig hemmastadd i yrket. All tillverkning skedde för hand, och det var mest stövlar och randsydda herrkängor som framställdes.

Arbetet betalades med 1 krona paret, och i genomsnitt hann man med att tillverka ett par om dagen. Fem var arbetsdagarna, ty på lördagen skulle gesällerna ha fritt för att fara in till Örebro och suppa sig fulla.

Det var typiska skomakargesäller hos Karl Johan Andersson, säger Johan Behrn och mixtrar begrundande med locket till sin lilla silverdosa. Ofta hände det att de gick landsvägen till Stockholm, och jag minns än hur de om en av de sex sjöng

Sakta glider Brobäck genom tunneln...

»Buffel»-handsken

Paul Johanssons Handskfabrik

Telefon 73073

»Björn»-handsken

Tillverkning av alla slags Arbetshandskar

Johan Behrns föräldrahem i Vesta
(Nuv. ägare lantbr. Ivar Persson)

Vi lärlingar fick aldrig vara med om dessa marscher, men däremot fick vi stryk i alla sammanhang, och att försvara sig mot övermakten var inte att tänka på.

Jag minns också gesällen Skånska Pelle, som sedan dog i lungdot. Det förvånar mig än i dag att det gick som det gick med min hälsa, eftersom han bebodde den översta och jag den nedersta sängen — ty vanorna i logementet var inte alltid de finaste . . .»

Efter lärlings- och hundären i Kumla

flyttade Johan Behrn till Alm i Hallsberg för att tillbringa ytterligare två år inom skomakarfacket. Här var inte villkoren mycket bättre. Arbetstiden sträckte sig från 6—7 på morgnarna till 10—1½11 på kvällarna, och måltiderna var under av enkelhet. Sill och potatis och ibland gröt fick man till frukost och potatis och sill och någon soppa vankades det till middag.

1896 var turen kommen till Örebro, ty det året inträdde Johan Behrn som biträde och skomakare i farbroderns, Anders Larssons, skoaffär vid Järntorget. Han blev biträde med 4 kronor i veckan i avlöning och med extraförtjänst för utförda halvsvulningar.

»Det var också vid denna tid maskinsydda skor började komma i marknaden. Vi hade förbindelse med en firma i Erfurt. Den tillverkade ett slags raka skor med gula streck — jag minns dem mycket väl — och för dem fick vi betala 5 kronor paret, medan vi tog 5:50 i utförsäljning.

Dessutom började svenska fabriker komma i gång. Bland de första vill jag minnas att Örnen var. Den började i gamla tändsticksfabriken. Och vidare tillverkade Fries och Palmberg skor för Carlsson & Äqvist.

Även Marks Skofabrik torde ha tillkommit i de åren, 1894—96.»

Startkapital med 150:99.

Johan Behrn var tydligen ingen dålig skolagare, och inte heller måtte han saknat sinne för affärer, ty när han 1898 flyttade tillbaka till Kumla, nu för att starta egen rörelse, hade han lyckats spara undan 150 kronor och 99 öre, som fanns insatta på Örebro folkbank. De pengarna gick inte att få ut av lönen på 4 kronor pr vecka, men eftersom skolagningen betalades särskilt, ägnade sig den företagsamme ynglingen med förkärlek däråt och arbetade i sådan takt, att han redan två år efter inträdet i firman hade 150 riksdaler på banken.

Det var det kapitalet, som bildade grunden i den imponerande affärsbyggnad, som Johan Behrn hunnit resa åt sig och samhället under årens lopp. Han tog ut de jämna kronorna, medan de 99 örena fick stå kvar — och står så än!

— Jag har låtit dem stå kvar av kuriositetsskäl, säger han själv, och det är inte utan att de fasta anlatsdragen, som annars inte förändrar sig nämnvärt under det han berättar, får en och annan mjukare linje. Han ler vid minnet.

Den egna rörelse han startade i Kumla var givetvis ett skoföretag och tillverkningen var mest inriktad på pliggade resårskor. Av någon anledning ville dock inte verket lyckas, och medan tid var flyttade Johan Behrn tillbaka till det större grannsamhället, där han slog sig ner i själva Kungsstugan på Järntorget — numera som minnesmärke placerad på Stora Holmen. »Inte var det någon, som ansåg den stugan för märklig på den tiden och det kan hända att vi inte gick särskilt väl åt den, när vi spikade upp våra hyllor för läder och skor. Det var nämligen i den grossiströrelse, som drevs av bröderna August och Erik Andersson — bröder till A. G. Andersson — jag var engagerad ett halvt år. Försäljningen gällde huvudsakligen Stockholm, där Grönstedt och Malmström köpte upp partierna.»

Hade skotillverkningen under några år mot slutet av 1800-talet haft vind i seglen, blev det plötsligt stopp just vid sekelskiftet, då en allvarlig depression satte in och förorsakade krasch både här och där. På denna nedgångsperiod följde ett nytt uppsving och då var Johan Behrn mer än någonsin med på noterna.

1904 satte han upp fabrik i Örebro för tillverkning av ovanläder, och 1909 ansåg han tiden mogen att starta ett företag som ombesörjde alla tempon i skotillverkningen. Detta hade nämligen inte varit vanligt förut. Den nya fabriken inrymdes i Köpmangatan 21, där den behrska skoproduktionen fortsatte till 1915.

Det året tog den ännu unge, framsynte skofabrikanten ett nytt stort steg och uppförde Svensk skoindustris moderna betongbyggnad i Almby. »Tio år senare var emellertid Kooperativa Förbundet ute med planer på skofabriksbygge i Örebro, vilket dock de redan existe-

A.-B. OLSSON & ROSÉNS SKOFABRIK

Tel. växel 71001, 71002

Specialfabrik för tillverkning av högklassiga, eleganta och moderna Mc Kay och randsydda

D A M S K O D O N

rande företagen satte sig emot. Då övertalade KF med landshövdingens hjälp mig att sälja. Eftersom jag var yngst bland företagarna, ansåg han att jag borde kunna ägna mig åt något annat.»

Från skor till byggen — och åter till läder.

Detta var alltså orsaken till — och 1925 skedde det — att Johan Behrn övergav sin ungdoms yrke och kastade sig in på byggnadsbranschen.

För en man med Johan Behrns natur betydde knappast en sådan hastig omställning av verksamheten någon större sensation, men för intervjuaren kommer dock beskedet litet abrupt, och jag kan inte låta bli att fråga, hur det kändes att så där helt plötsligt kasta om.

— Å, det går allting, säger Johan Behrn med den mest oberörda min i världen och vänder en expeditionssedel i handen.

Onekligen låter svaret mycket enkelt, och det är bara tvivlaren, som undrar om det verkligen var så enkelt.

»23 år har jag nu hållit på i byggfacket. Firman bygger och förvaltar fastigheter», är den korthuggna men tydliga förklaring han avfärdar hela verksamheten med.

— Och hur många fastigheter har firman?

— Det har jag ingen aning om, svarar Johan Behrn, och det låter mera som om frågan överraskade honom än som skryt. »Något över 100 är det väl alltid». tillägger han. »Vi har ju byggt en hel del i Karlstad, Eskilstuna och Kristinehamn också.»

Byggnadsverksamheten är dock inte den enda byk, där Behrn har en klut med. Sedan några år är han åter framgångsrik läderman, och hans nya företag, Hallsbergs Läderindustri, torde inte skämmas för sig.

— Har man en gång varit skomakare, är det inte lätt att sluta, säger han.

Medan vi diskuterar byggena kan vi dock inte undgå att föra den planerade skyskrapan vid gamla teaterplan i Örebro på tal, och byggherren förklarar, att det utan tvekan skulle bli en snygg sak, om den komme till stånd. Ett ännu större bygge är för övrigt skisserat för Eskilstunas del, men förhållandena på arbetsmarknaden inger inte någon större optimism beträffande förverkligandet av planerna.

Och med det temat slutar vi samtalet. Johan Behrn har en hel del att säga om de rådande förhållandena. Och tiden är ju hård — men kanske inte så hård för honom denna gången som vid andra i hans tidigare år. Han tycker ändock den är bister på ett annat sätt, ty när jag tidigare kastade in en fråga som ordagrant löd:

— Nå, hur blir man en sådan här storbyggmästare och storföretagare? så svarade han:

— Genom energi och ingenting annat, men sekunden efteråt tillade han:

— För resten, jag vet inte om det hjälper längre, och tonen lät onekligen pessimistisk för en man, som jag förstär måste ha varit optimist i all sin tid. Så

Lite tryckerihistoria

Växtpress som skärmaskin

Äran att ha varit den förste boktryckaren i Kumla får tillskrivas den mångsidige ingenjören Johan Persson. I den i Kumla Julblad 1943 införda biografien omtalar hans dotter, fröken Anna Persson, Odensbacken, att fadern inköpte ett litet tryckeri »för att ha något att leva på tills ljusare tider stundade». Telefonanläggningar på olika platser i landet hindrade dock

Kumla Accidenstryckeri.

(Från vänster: T. Risberg. K. Dahlberg)

snart P. från någon längre utövning av tryckeriyrket, vilket i stället blev makans uppgift att fortsätta.

»Tryckeriet var minsann inte stort», säger fröken Persson, »men det räckte gott till 1880-90-talets Kumla. Vi hade en liten handpress och ett halvt dussin stilsorter. Trycksakerna utgjordes huvudsakligast av kuvert, adresslappar och visitkort samt blanketter till Kumla Sparbank och Hallsbergs Folkbank. Adresslapparna var mycket arbete med. Först skulle man efter tryckningen hugga hål i dem med en huggpipa, där efter sätta fast en oliett och så klämma till denna. Det var tre moment, som vi barn fick hjälpa till med. För detta arbete fick var och en 2 öre pr 100 st. På den tiden fick man många karameller för två öre. Min mor tyckte bäst om att trycka konsertprogram. Hon var själv musikalisk, och det glädde henne mycket, när t. ex. fabrikör Heribert Zarelius kom in med beställning av program för det musiksällskap, som han jämte bröderna Axel och August Lundholm, musikdirektör Mohlin m. fl. tillhörde. Något större papperslager förekom ej på tryckeriet. Ett ris papper var nog

vitt som optimism är den naturligaste sporen för att utlösa energi.

K. G. Arrbäck.

Kumla Cementvaru- & Byggnadsmaterialaffär

O L O F W I R É N

Tel. Växel 70232, 70862

Ankn. fabrik och bostad

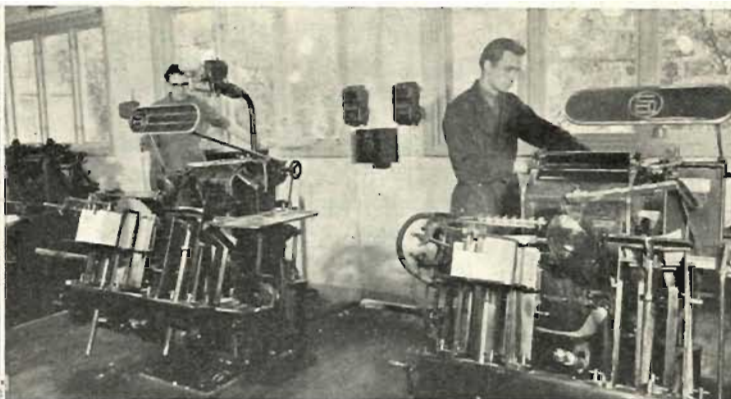
Bostad direkt linje 70224

TILLVERKAR och FÖRSÄLJER:

Maskinstampade Betongrör, Kulvert, Rördelar, Brunnsringar, Cementsten, Plansten m. m.

BYGGNADSMATERIAL alla slag

Distriktsförsäljning för ANKARBOARD

Kumla Tryckeri: Del av sätter- och tryckeriavdeln.

det mesta, som köptes på en gång. Papperet skars i den hemmagjorda »skärmaskinen», en växtpress med fastsatt kniv. Det bortskurna avfallet flätade vi till små mattor att ha under kaffepannan eller fotogenlampan. Pappa fungerade rätt länge som korrekturläsare. Sedan kom det på min lott att sköta den sysslan. Så småningom blev våra stilar utslitna, och fordringarna på tryckalstren blev allt större. 1900 sålde vi vårt tryckeri till Västergötland, om jag ej minns fel. Telefonen gav oss mer och mer arbete.»

När den energiske bokhandlaren Carl Persson 1906 startade tryckeri i den nuvarande s. k. järnhandelsgården, hade Kumla vuxit ut en hel del och avancerat från stationssamhälle till »municip». Redan 1904 hade Persson tillsammans med missionären Aug. Hofstrand uppsett tryckeri i Hallsberg, men efter tvenne år blev P. ensam ägare och flyttade rörelsen till Kumla. Den nye ägaren hade inte den minsta fackkännedom, men genom sin stora händighet »satte» han sig snart in i yrket. Till sina medhjälpare anställde han pojkarna Torsten Risberg och Karl Dahlberg, den förstnämnde numera välbekant som verkställare å A. G. Anderssons Skofabrik A.-B. och den sistnämnde järnvägstjänsteman i Örebro. De båda pojkarna hade det synnerligen slit- samt. Arbetet varade från kl. sju på morgonen till halv åttatiden på kvällen. Även på lördagarna tillämpade man samma arbetstid. Avlöningen utgick med 2 kr. pr vecka, vilket var den vanliga inkomsten för en pojke i början av sekelskiftet.

Verkmästare Risberg har för Kumla Julblads utgivare berättat följande om sina fem tryckår. »Carl Persson var en bra arbetsgivare, noggrann och sparsam, den förste och den siste på arbetsplatsen. Tryckeriet bestod av en digelpress och 2 handpressar, skärmaskin och perforermaskin. I handpressarna trycktes mest kuvert och adresslappar samt visitkort, som då förekom mera än nu. Perforering av järnvägsfraktsedlar och bronsering av de vita och svarta etiketter, som då användes i hattkullarna, var tråkiga arbeten, tyckte åtminstone vi pojkar. Vi hade alltid gott om arbete. Det var mest beställningar från fabrikena och affärerna,

även från Hallsberg och Laxå. Särskilt minns jag stora order av påstryck till J. W. Johanson och till Dahlin & C:o i Laxå. Beställningarna gick i regel genom bokhandeln, som också ägdes av Persson. Bokhandeln var först inrymd i nuv. firma Hills lokal, men sedan Persson förvärvat fastigheten och tillbyggt den åt väster, flyttade han affären till de nya lokalerna. Förutvarande ägaren av fastigheten, skomakaremästaren Konrad Andersson, hade sin verkstad invid tryckeriet. När jag 1910 slutade min plats på »Kumla Accidenstryckeri», som firman hette, var avlöningen 5 kr. per vecka. Jag trivdes bra på tryckeriet, men när »Ages» erbjöd mig 6 kr. flyttade jag dit. I allmänhet hade man små inkomster under min lärotid. Som exempel kan jag tala om, att jag hade 32 öre i veckan för att jag på em. efter skolans slut uträttade ärenden åt en kakelugns- makare och hans fru. När jag vid ett tillfälle klagade över den låga ersättningen, fick jag löneförhöjning till 42 öre.»

1913 förvärvades Kumla Accidenstryckeri av Adolf Frölin, tidigare faktor i Hjo och Falkenberg. Han ingick 1919 kompanjonskap med kontorist C. Kron från Mariestad. Dessa inköpte Hallsbergs Tryckeri och sammanslogo de båda tryckerierna och förlade hela rörelsen till Hallsberg. Företaget, som kallades »Boktryckeribolaget Kumla-Hallsberg», övergick ganska snart i andra händer. Frölin startade då tidningen »Syd-Nerike», som framförallt skulle vara organ för Kumla och Hallsberg. Tidningen, som trycktes i Skövde, var avläggare till Skaraborgs-Tidningen. Syd-Nerike upphörde efter ett par månader. Frölin flyttade senare till Svegi i Härjedalen, där han startade tryckeri och även började utge tidningen Härjedalsbygden. Numera är han innehavare av en bok- och pappershandel i Svegi.

Faktor Nils Helander från Hjo startade i nov. 1917 Kumla Tryckeri, som således nyligen firat 30-årsjubileum. Tryckeriet, som vid flera tillfällen utvidgats, sysselsätter f. n. ett dussin personer. För närmare ett tjugotal år sedan startade typografen Gottfrid Widlund från Hallsberg tryckerirörelse, som han alltsedan innehaft.

N. H.

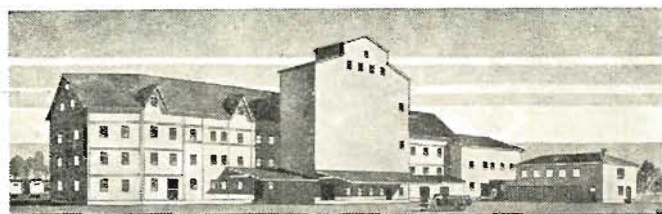
AKTIEBOLAGET **RINALDOS** KARTONGFABRIK
KUMLA

Telefon 700 82, 711 11

A. G. Andersson AB. Skofabrik, Kumla

— en firma med 100-åriga traditioner

Kumla

Foder & Utsädes A.B.

Telefon: Namnanrop
»UTSÄDESBOLAGET»

*UTSÄDEN, SPANNMÅL
FODER och GÖDNINGSÄMNVEN
HÖ, HALM, TORVSTRÖ
M. M.*

Haglunds
KONTOR
VÄSTMANNAGATAN

Ekman, Haglund A.B.

FÖRSÄLJER

från lager för skotillverkning
erforderliga materialier såsom:

*Läder, Skinn, Skofoder, Silke, Sygarn,
Skosnören, Tryckspännen,
Gummiklackar
m. m.*

TELEFONER: Lagret 70036, Kontoret 70396

Aktiebolaget G. O. Johanson, Jönköping

*Kommissionär för POPYRUS, Mölndal. Alla
sorters Post och Skrivpapper. Påsar. Bindgarn.*

MUNKSJÖ välkända omslagspapper m. m.

Representant:

HELMER ERNESTAM, ÖREBRO

Västmannagatan 18

Telefon 13070

August Bourelius
1855—1935

AUGUST BOURELIUS

TANDTEKNIKER - REFORMVÄN - FREDSIVRARE

Fredsarméns fana

»Är det borta, allt vad gott du ville,
allt vad sant du tänkt?»

Till bemärkta personer i 1890-talets Kumla hörde August Vilhelm Bourelius, som under åren 1893—1902 där bedrev verksamhet som tandläkare. Han föddes 1855 i Nora bergsförsamling. Fadern — enligt uppgift av soldatsläkt — var hammarsmedsmästaren vid Hammarby bruk Pehr August Bure, f. 1821. Modern var Sophia Carolina Norström, f. 1831. Sonen August, som antog namnet Bourelius, kom redan som yngling in i tandteknikerfacket som lärling hos Elias Widfond i Stockholm. För det guldarbete — tänder m. m. — som ingick i teknikerns verksamhet, måste B. tillägna sig kunnighet även i vissa grenar av guldsmedsyrket.

På 1870-talet, då tandvården ej stod på den höga ståndpunkt, den nu intar, och då t. ex. fältskärer — ofta tillika barberare — hade rätt att utföra tandoperationer, var gränsen mellan tandteknikerns och tandläkarens verksamhetsområden ej så skarpt markerad som den senare blev. En viss »förordning» hade dock tillämpats sedan 1862. Statens intresse för tandvården var f. ö. skäligen lamt, vilket framgår därav, att Tandläkarinstitutet beslöts först så sent som 1897. August Bourelius kom också att tillhöra den krets av äldre, ej legitimerade tandläkare, som praktiserat innan 1879 års strängare bestämmelser om bl. a. studentexamen för inträde på tandläkarebanan kommo till, och vilka därför senare fingo kämpa en hård och ojämn kamp för sitt levebröd. Bourelius hade under flera år utövat tandläkareverksamhet i Stockholm och någon tid i Filipstad, innan han under åren 1884—92 tidvis praktiserade i Arboga. Åren 1889—92 hade han likaledes tidvis praktik i Mariefred. Enligt uppgift skulle B. också ha anlitats för viss skottandvård i Säfs-

näs. Från Kopparberg, där han enligt ett av leg. läkaren Alf Tygesson år 1893 utfärdat intyg »under en längre tid utövat praktik som tandläkare och därunder gjort sig känd för duglighet och kunnighet i detta yrke och särskilt för framstående skicklighet i förfärdigande af artificiella tandarbeten» flyttade Bourelius 1893 till Kumla. Där bodde han först hos kyrkovården Johan Persson i Kumla by, men flyttade 1898 till skomakaren Ekholms hus nära ordenshuset Natanael, nu tillhörigt köpmannen Gustaf Eriksson. Under de senare åren av Kumlatiden bodde B. i Bankhuset vid Hagendalsvägen. (Samma fastighet som Nyvelius färghandel.)

I Kumla fosterländska förenings årskrönika för 1893 omnämner föreningens skald, sedermera riksdagsmannen L. E. Gustafsson, Bourelius' ankomst till orten med följande strof:

»Till Kumla socken nu det hör
också en tandreparatör.
Hans skicklighet berömmes — alltväl
men stöten snart förglömmes, ni förstår mig väl.»

I Kumlabyn, som på den tiden var känd för sin konservatism — i socknen gärna benämnd fosterländskhet — fick Bourelius snart namn om sig att vara en frifräsare. Radikal till sin läggning, var han också i flera avseenden långt före sin tid, vilket även framgår av det följande. Någon legitimerad tandläkare fanns den tiden inte i Kumla. Kyrkovaktmästaren Blomqvist anlätades emellertid vid behov för tanduttagning. Man skulle ock gott kunna säga, att Bourelius var efterlängtd. Också blev han redan från början mycket anlätad. Antalet klienter växte oavbrutet. För »olovligt utövande av tandläkaryrket» fick B. emellertid plikta flera gånger. Kumlaborna gjorde då sammanskott till böterna; så lär f. ö. efter vad som uppgivits ha skett även på andra orter,

Einar Jonssons Plåtslageri

Mossbanegatan 47, Kumla

Tel. 71058

Byggnadsplåtslageri, Ventilations- och Fläktanordningar, Rostfria diskbänkar och Bilinredningar. Alla slag av beställningsarbeten och Takstrykningar

Köper och säljer begagnade maskiner. Kaminer för ved- och sågspånseldning

där B. praktiserade. Han stred tappert men alltid för-gäves för dispens från stadgade examina. Vid sina hos K. Maj:t gjorda ansökningar erhöi han dock kraftigt stöd både av legitimerade läkare och av myndighetsper-soner i de orter, där han verkat. Kumla sockens förtro-endemäns uppfattning om Bourelius framgår av följän-de skrift:

»Till Konungen!

I djupaste underdånighet våga vi nedan skrivne sockenbor i Kumla församling av Örebro län, vilka med innerligt deltagande sett, huru en dugande, ar-betsam man och familjefader befunnit sig i en rätts-lös ställning, understödja Herr August Vilhelm Boure-lius' underdåniga begäran om rätt att få avlägga tand-läkarexamen, ehuru han icke därför avlagt numera erforderliga mat'uritetsexamen, eller ock att han utan vidare får utöva tandläkaryrket inom denna socken.

Då vi under de 3 år, han varit boende i denna församling, lärt känna herr Bourelius såsom en myc-ket skötsam och kunnig person, som för en i allt hed-rande vandel, skulle vi med glädje se, att vi finge behålla Herr Bourelius boende såsom tandläkare i denna folkrika socken, där han sökt's av många hjälp-behovande och varit dem till stort gagn.

I vår underdåniga begäran vilja vi framhålla, att herr Bourelius här visat sig såsom en ovanligt skicklig man inom sitt fack såsom ock framgår av de många intyg härom han bekommit från andra håll.

Underdånigast

Kumla i Januari 1897

<i>Ax. P. Falk</i>	<i>E. A. Pettersson</i>	<i>Johannes Falk</i>
Kyrkoherde	Komminister	Pastorsadjunkt
<i>C. F. Dreborg</i>	<i>Per Erik Eriksson</i>	
Orgelnist o. Skollärare	Ordf. i Kumla sockens Komm.-st.	
<i>Lars Andersson</i>	<i>Lars Andersson</i>	
Ordf. i Kumla s:ns Kom.nämnd	Kyrkvård	
<i>P. J. Carlsson</i>	<i>Georg Roos</i>	
Kyrkvård	Stationsinspektör, Kumla	
<i>A. Welin</i>	<i>A. G. Andersson</i>	
Kronolänsmän i Kumla socken, Hardemo härad	V. ordf. i Kom.-stämman	
<i>Emil Adlers</i>	<i>F. A. Carlsson</i>	
Förvaltare o. Ingeniör vid Yxhults Stenhuggeri	Delägare i firman Carls-son & Aqvist, Örebro.»	

Framställningen avslögs emellertid av K. Maj:t. Me-dicinalstyrelsens avstyrkande yttrande över B:s begäran om rätt att avlägga tandläkarexamen grundades på, att han ej avlagt studentexamen eller ens genom intyg styrkt sig äga de kunskaper, som fordras för inträde i 6. klassen av h. allm. läroverk. Avslaget i fråga om rätt att utan kunskapsprov utöva tandläkaryrket i Kumla, grundades därpå, att K. Maj:t tidigare vägrat bifall till en liknande ansökan från Bourelius.

I Örebrotidningarna var Bourelius en flitig annonsör. »A. Bourelius är bortrest» eller »A. Bourelius är hemkom-men» kunde man få läsa i annonsspaltarna. I Nerikes Allehanda publicerades den tiden följande av Kumlaborna livligt senterade verser, författade troligen av den ovan nämnde L. E. Gustafsson:

»Min granne, Kalle Petter Måns, och jag funderar på varför i en annons från Kumla brukar stå:

»Bourelius har kommit hem och träffas varje dag» men varför han skall träffas, det begriper inte jag.

Min granne tror, att han syr klår, men vet nä'n va' ja' tror.

Jag tror, det är en token där, som brukar bota kor. Måhända han i bygden går som fordom Kalle Ståhl? Ja, både Petter Måns och jag funderar stora hål.

Min granne, Petter Måns, och jag ä' inte utan fel, men klara fönster vill vi ha och rent i alla spel. Vem är Bourelius? Säg oss vem! Vi ej begripa det. Han reser bort och kommer hem och det är allt vi vet.»

Ett senare nummer av tidningen har en annons om ett rösträttsföredrag, i vilken Bourelius utlovar att tala om, vem han är. Man tycker annars att han bort vara nöjd med den lilla frågvisa dikten, ty som reklam torde denna ha varit obetalbar. Anledningen till att B. »reste bort» och »kom hem» var emellertid att han under sin kumlatid också uppehöll praktik i Kopparberg.

På den nämnda gården i Kumla by bodde också en skomakaremästare *Teodor Wallin*. Denne var en av Boure-lius' sympatisörer i de då aktuella rösträtts- och freds-frågorna. Till skomakeriverkstaden styrde B. också gärna sina steg, för att utbyta tankar med den intelligente sko-makaren. Inom parentes kan nämnas, att Wallin en tid var ledare för Frälsningsarméns i Kumla hornmusikkår. Sedermera flyttade den kraftige mannen till Stockholm och ingick i poliskåren där.

Bourelius satte under hela sitt liv allmännyttan före egennyttan och intog tidigt en om ansvarskänsla vittnande personlig och positiv ställning till den tidens humanitära reformsträvanden, för nykterhet, för allmän rösträtt, för mildrandet av klassmotsättningarna och för fred mellan folken. År 1886 deltog han i Blå Bandets första årskonferens i Stockholm. Av hans klippsamling framgår, både att han före sin avflyttning till Kumla tillhörde Kop-parbergs blåbandsförening och att han den tiden var en flitig nykterhetstalare. Tidigt anslöt han sig även till I. O. G. T. och redan 1889 blev han av den Svenska Natio-nallogen utnämnd till specialdeputerad; 1892 var han ombud vid Andra allmänna svenska nykterhetskonferensen i Stockholm och deltog 1896 i Förbudskongressen. I Kumla anslöt han sig till Nationalgodtemplarordens loge Natanael. Det blev emellertid knappast mer än ett gästbesök. Hans inställning till den absolutistiska nykterhetsrörelsen blev nämligen med åren om inte direkt fientlig dock tämligen kritisk. Under en diskussion 1897 i Kumla fosterländska förening uttalade B. att nykterhetsvännerna borde er-känna även andra strävanden än de, som inrikta sig på absolut avhållsamhet. »Hur mycken smålek har inte t. o. m. en så ärlig nykterhetsvän som Waldenström fått utstå därför, att han ångrade, att han ej drack mera av det grekiska lantvinet». Bourelius avfärdade vid samma till-fälle urmakaren Olsson på följande sätt: »Olsson talar om att man gärna apar efter de stora, men jag har alltid tyckt, att i Kumla leva de burgna så mönstergillt man gär-na kan begära, men lika fullt supa skomakarna alldeles hejdlöst.»

A. B. Kumla Kartongindustri

Tillverkning av

SKO- OCH KONDITORIKARTONGER

Tel. KUMLA 70285 / Filialen, ÖREBRO tel. 15418

I fosterländska föreningen blev B. medlem 1894 och 1897 ständigt ledamot. I föreningsarbetet var han särskilt aktiv under åren 1897—98 och deltog med liv och lust i diskussionerna. Från denna förenings plattform fick den polemiskt lagde och framsynte mannen rika och av honom själv högt skattade tillfällen att föra sina åsikter till torgs. Bourelius var en avgjord frihandlare, som redan under tullstridens dagar på 1880-talet gjorde propaganda vid folkmöten. Ungdomens fostran i rätt riktning liksom ock frågan om folkupplysning lägo honom tidigt varmt om hjärtat. Vid ett folkmöte i Arboga 1885 varnade han »för det gift, som sprides genom dåliga tidningar och annan omoralisk litteratur». I folkbildningsfrågan framlade han i fosterländska föreningen förslag, som nu efter närmare 50 år fått aktualitet. »Man kunde bilda läsecirklar på det sätt, att t. ex. fem personer slog sig tillsammans för att gemensamt idka studier, för vilka man även borde intressera vänner och bekanta. För dessa aftoncirklar borde lämpligen f. d. folkhögskoleelever ställa sig i spetsen.»

För allmänna rösträttens genomförande var Bourelius en ivrig agitator och var till 1893 ordförande i Kopparbergs rösträttsförening. I tidningspressen yrkade också »många valmän» på hans uppsättande som kandidat för Örebro län vid folkriktdagsvalet 1896. Redan 1884 under Arboga-tiden blev B. aktiv *fredsvän*. Han uppger i en skrift 1908 att *fredsidén* upptagit större delen av hans inre väsen och den var utan tvivel under de sista 30 åren av hans liv hans dominerande intresse. I *Kumla fredsförening* var han ordförande; vice ordförande var läderhandlaren F. A. Carlsson, sekreterare lantbrukaren August Hallmén och kassör kyrkovården Lars Andersson. Ersättare voro skohandlaren P. J. Carlsson, skräddaremästaren Nystedt och byggmästaren Rube. Från ett av föreningens möten 1897, besökt av ett hundra personer, må följande meddelas:

Medlemsavgiften höjdes från 25 till 50 öre. Till ombud vid fredsmötet i Stockholm utsågs August Bourelius med urmakaren Olsson som ersättare. Sedan frågan om oroligheterna på Kreta diskuterats, enades man om följande av Olsson författade resolution:

»Kumla fredsförening, samlad till allmänt sammanträde, vill i förening med andra fredsvänliga möten, angående oroligheterna i Orienten uttala sin protest mot det sätt hvarpå de europeiska stormakterna uppträda gent emot kretenserna, som ju endast önska ett mera vänskapligt behandlingssätt och därför vill förena sig med ett folk, i hvars nationalitet de närmare äro förenade.»

År 1902 höll Bourelius såsom medlem av Svenska Freds- och skiljedomsföreningens Centralstyrelse föredrag i »Nataanael» och i Hjortsberga kapell om *Freds rörelsen och Kristendomen*. För fredsfrågan var han förutom i Kumlaorten verksam på många platser i vårt land ävensom i Norge.

Från Kumla flyttade Bourelius på hösten 1902 till *Solna*, men bosatte sig sedan för flera år i *Borlänge*.

På julen 1905 talade han i Templarlokalen där över ämnet *Kristendomen och Arbetarrörelsen*. Ur föredraget och den diskussion, som följde, må återgivas följande av Bourelius gjorda uttalanden:

— — — — — »Vi ha en uppgift att leva för, och det är att *leva för varandra*. Det är sanna och verkliga kristendomen.

— — — — — Den religiösa rörelsen har fört arbetarrörelsen till den första milstolpen. Men mellan kristendomen och arbetarrörelsen har en skiljemur rests. Orsaken härtill läge helt säkert på ömse sidor. Om likväl våra präster och predikanter stege ned bland folket och däri följde sin mästares exempel, så skulle helt säkert klyftan och skiljemuren betydligt fyllas och utjämnas. Genom kristendomen, den sanna, levande kristendomen, som ej stelnat i dogmer, skall mänskligheten höjas, förädlas och utvecklas. — Men innan kristendomen åstadkommit detta, måste varje ärlig rörelse för människornas utveckling vinna erkännande, även om den äger fel och brister. — Det måste bli sådana tider, att prästerna gå ut på gator och gränder, ja — ända in i Folkets Hus. De tusen och åter tusen ynglingar, som samlas där, behöva lära av goda och hjärtevarma präster och predikanter.»

Borlänge blev för Bourelius en märklig plats, ty där stiftade han år 1906 *Svenska Fredsarmén*. Det var Bourelius' och hans meningsfränders behov att för det höga målets vinnande få arbeta på det sätt, som passade dem, vilket föranledde dem att vid sidan av redan befintliga fredsorganisationer skapa denna armé, vars valspråk var »*Front mot kriget genom sammanslutning*». Fredsarméns märke var en vit flagga med ordet PAX, som även var namnet på arméns tidskrift. I Fredsarméns medlemsförteckning, intagen i PAX 1908, finner man att författarinnan till *Ned med vapnen*, baronessan Bertha von Suttner, hedrade armén med medlemskap. Bland andra märkligare ledamöter må nämnas: konstnären Gustaf Ankarcrona, skriftställaren Karl-Erik Forsslund, konstnären och författaren Martin Koch, med. doktorn N. A. Nilsson, författarinnan Mathilda Roos, rotemannen Knut Sandstedt, redaktörerna J. L. Saxon och Carl Schelin, pastorn Erik Schütz, redaktören Wald. Skarstedt och borgmästaren Arvid Ulrich. I Fredsarméns intresse reste B. 1906 till Amerika. Sitt första fredsföredrag där höll han i en baptistkyrka i New York. Där bildades också en liten central grupp av Fredsarmén för U. S. A. Bourelius fann det dock svårt att i den nya världen bryta väg för fredsidén. Av somliga ansågs denna visserligen självklar, av andra åter närmast som ett dödsdömt utslag av en blåögd optimism. År 1908 skrev B. härom: »Att mänskligheten skall kunna vinnas för en så andligt sammanbunden makt som fredssaken, våga endast få tro i Amerika». Och nästan profetiskt tillägger han: »En gryningstid för vidgat militärväsen har också börjat och den dag torde ej ligga så särdeles långt avlägsen, då även U. S. A. slår in på militarismens väg». Bourelius erkände också öppet att både bristande tid och otillräckliga medel hindrade Fredsarméns utbredning efter hans plan. Av tidskriften Pax utgavs endast två nummer. Arméns bärande idé fortlever dock. Och får man tro tidningspressen, vill det synas som skulle Nordisk Ungdom nu förbereda en »fredsarmé» för deltagande i det internationella återuppbyggnadsarbetet efter det andra världskriget.

Vår
Herrekiperingsavdelning

erbjuder Eder det största urval av trevliga,
praktiska, alltid välkomna JULKLAPPAR

Bengtsons HERRKONFEKTION

En avdelning ur »Livregementets till fot» musikkår 1905.

Stående från vänster:

1) Musikkorpral Widén, Yxhult, 2) sergent Hagberg, Örebro, 3) värnpl. Dahlgren, Stockholm, 4) regementstrumslagare Höglund, Stockholm, 5) okänd, 6) fanjunkare Fält, 7) korpral Nydén, Örebro, 8) serg. Melin, Byrsta, 9) värnpl. Nyman, Stockholm, 10) serg. Willén, Stockholm, 11) värnpl. Knutsson, Stockholm.

Sittande från vänster:

1—3) Trumslagarpojkar Jonsson, Isberg och Jansson, 4) Karl Melin (son till serg. Melin), 5) Axel Andersson, Tallbo, 6 o. 7) okända.

Året 1914 blev för Bourelius ett prövningarnas år. För den outtröttlige pacifisten kom skottet i Sarajevo — signalen till det första världskriget — att innebära ett allvarsamt hot mot de höga idéer, för vilka han osjälviskt kämpat i 30 år. Också för B. själv blev året ödesdigert. På grund av »olovligt utövande av tandläkareyrket» dömdes han nämligen att för oguldna böter — 1.600 kronor — fr. o. m. den 17 december i Örebro avtjäna 60 dagars fängelse. Tandläkaresällskapets oavlätliga kamp mot de »icke legitimerade» hade med åren tilltagit särskilt efter en broschyrduell mellan å ena sidan det nämnda sällskapet och å den andra Tandteknikerföreningen, som bildats på Bourelius' initiativ och vars ordförande han en tid var. För Bourelius fria ande måtte det ha känts kränkande att berövas friheten, och det i en stad, där han några år tidigare varit kompanjon med en av de legitimerade tandläkarna, Josef Skoglund. — Efter utlupen strafftid återtog dock den medellöse men ständigt stridsfärdige mannen tandläkarepraktiken och fortsatte med densamma, så länge krafterna tillåto.

Under flera årtionden var Bourelius, som hade ett klart och redigt huvud och en ledig penna, en flitig skribent. Bergslagspostens korrespondent var han under många år och skrev som sådan skildringar även från Kumlabygden. Sina intryck från Amerikafärden skildrade han i tidningen Siljan.

Bourelius var gift två gånger. Första gången med Josefina Kristina Bergström från Stockholm och andra gång-

en med Elin Friberg från Köping. I första äktenskapet hade han sju och i det andra ett barn. B. nådde 80 års ålder. Under sina senare år led han av hjärtsjukdom och nervklenhet. Han dog i Strängnäs den 12 juli 1935. och begrovs på den nya kyrkogården där. Fredsarméns vita sidenfana med ordet PAX var i sanning en meningsfylld dekoration på den trogne fredskämpens kista.

För uppgifterna om Bourelius före och efter Kumlatiden står julbladets redaktion i tacksamhetsskuld till en av hans döttrar, fru Iris Berggren, Enskede, till hans sonhustru Elsa-Marie Bourelius, och till hans sonson, källarmästaren Torkild Bourelius, Stockholm.

Henning Julin Nils Helander

Om Ni visste

hur en hälsning från hembygden glädder en utlandssvensk i juletid, skulle Ni omedelbart sända Edra släktingar och vänner på utrikes ort

KUMLA JULBLAD 1947

Han fyllde 60 år — OCH FICK PENSION

tack vare sin omtänksamhet att i yngre år skaffa en PENSIONS FÖRSÄKRING som genom fördelaktig årlig inbetalning ej blev betungande

LÄGG SJÄLV GRUNDEN
till en tryggad ålderdom genom en
pensions- eller livförsäkring

RING UPP *Allmänna Liv-Odens*

repr. i Kumla och begär offert!

GUSTAF HAGSJÖ, tel. 70390
HERBERT WIDÉN, tel. 70485

Efterfråga alltid våra inregistrerade varumärken

Joel Andersson - Kumla

Vår måltid

intaga vi bekvämt och billigt å

MJÖLKBAREN
KUMLA - Tel. 70286

Beställningar mottagas

Allt för bilen i

CARL SUNDBERGS
Motorreparationsverkstad
KUMLA

Tel. 70435, 70601

Lämpliga Julklappar

all billiga priser finner Ni genom besök i

DAMKONFEKTIONEN
MÄRTA WIGERELL
Tel. 70522

BJÖRKMANS KONDITION

TORGET - KUMLA
Tel. 70184

REKOMMENDERAS!
Moderna lokaler lämpliga för för-
eningsamkväm, begravningar m. m.

BREVPAPPERET

bör vittna om god personlig smak!

I parti från

Johnson Hill A.B., Örebro, Pappersvarufabrik

Efterfråga därför våra förnämliga kvaliteter SVENSKT ANTIKPRESSAT PAPPER
SVENSKT DIPLOMAT PAPPER
SVENSKT HAMRAT PAPPER
SVENSKT LINNEPRESSAT PAPPER
hos Eder Bok- eller Pappershandlare

KUMLA GLASMÄSTERI

Inneh.: G. SUNDSTRÖM
Köpmangatan - Tel. 70437

*Stor sortering av alla slags Tavlor i
olika prislägen, Fotoramor, Speglar,
Ramlist. Inramningar utföras*

*Fönsterglas insättes
Offert lämnas på fönsterglas till byggen*

JULENS BLOMMOR

*Hyacinter, Tulpaner, Begonier,
Cyclamen m. m.*

Katrinelunds Handelsträdgård
SÖRBY - KUMLA
Tel. 70399

För KAFFE/REPET:

Bakelser, Tårter. Småbröd, Mjukt bröd

Specialité: «Margarettårter»

Hemgårdens Konditori & Bageri
SKOLVÄGEN 18
Tel. 70496

För JULBORDET:

Prima Kött och Charkuterivaror, Ost, Smör, Kon-
server. Prima Julskinkor.

ERICSONS LIVSMEDEL
Tel. Huvudaffären 70072, 70445

Filial:
FYLSTA - Tel. 70362

Hj. Modins Klackfabrik

Elvesta, Hällabrottet

Tel. Örebro 72079

Tillverkning av

L Ä D E R K L A C K A R
såväl Dam, Mans som Barn

P O M P A D U R K L A C K A R
alla slag

DISKAR NI MED DISKTRASA?

Försök då i stället med diskappen »RENO!»

HYGIENISK — ingen lukt
STARK — håller i veckotal
BILLIG — 5 öre per styck

*I förpackning om 5 st.
hos Eder handlande*

Papper, Papp
Bindgarn
Förseglingsremsor

Fuktapparater
Dekorationspapper
Papeterier

Hatt- & Skjortpåsar
Kassaapparatrullar
Kontrollremsor

I parti från

A. B. Ekenberg & Huldborg, Malmö

Telefon: Namnansrop

Repr.: FOLKE ANDERSSON, KUMLA - Tel. 706 98

Håkanssons Conditori

REKOMMENDERAS!

Gott kaffe, gott bröd
Tel. 701 54

HILLS

TELEFON 70446

Alltid nyheter i

Klännings-, Kapp- o. Dräkttyger, Strumpor
och Underkläder, Stor sortering Gardiner,
Draperityger, Linnevaror, Sängkläder

Kumla Erkända Sjukkas

BJUDER PÅ BÄTTRE FÖRMÅNER!
Numera erhåller varje medlem ersättning för
medicin, bad, röntgen och massagebehandling

*BLIV
MEDLEM NU!*

Ny telefonkatalog för Kumla

utkommer i början av 1948

Utgivare: A. Dohlwitz och N. Helander
ANNONSERA I KATALOGEN!
Annonser mottagas av Överkonstapel Elis Levin

Även abonnenternas gatuadresser införs i den nya katalogen
Event. ändringar i abonnentförteckningen kan göras hos Dohlwitz Bokhandel

VID BEMÄRKESEDAGAR använd

Kumla Köpmannaförenings Presentkort

MEJERIPRODUKTER

av högsta kvalitet försäljas i egna butiker och hos återförsäljare

Kumla-Ortens Mejeriförening

Mejeri: TELEFON 70033, 8—12 fm., 5—6 em.

I den riktiga

julstämningen kommer Ni först efter ett bad i

KUMLA VARMBADHUS

TELEFON 70299

Medicinska Kar- och Bastubad

BAD ÄR HÄLSA!

En elegant skjorta

och slips är en praktisk ock välkommen julklapp till en herre!

MOBERGS, Kumla

Telefon 70627

C. F. Ericson & Söner A.-B., Bokbinderi

ÖREBRO : Tel. 24405

Utför alla slags bokbinderiarbeten för konst, handel och industri

Ett gott arbete utlovas till förmånligt pris

Tisaren från NOV:s sommarhem

Att i någon form idka friluftsliv har i våra dagar blivit ett nödvändigt tillbehör i kulturmänniskans livsföring. Den ursprungligaste formen är väl den, då man med hus och hem på ryggen ger sig åstad för att leva ett enkelt och sunt liv i nära kontakt med den omgivande naturen. Ännu i våra dagar är också stora områden av vårt land endast tillgängliga på så sätt — fjällen och de stora skogsmarkerna —, och under de senaste åren har svenskarna i allt tätare skaror börjat erövra vårt lands jungfruliga vildmarker. Men många stannar kvar i hemtrakterna, och det är ingalunda det sämsta.

Till Tisaren genom ett misstag.

För Kumlaborna i gemen slog väl friluftslivet inte igenom förrän omkring år 1926. Det året byggdes några sportstugor intill Tisaren i Lerbäck. Sedan dess har varje år nya stugor kommit till, och nu torde det vara ett par hundratal. Före det nämnda året var nog Tisaren och Åsbro tämligen vaga begrepp för de flesta kumlingar.

För min del kom jag till Tisaren första gången genom ett rent misstag. Så här var det.

En högsommardag, antagligen 1919, med kulet och mulet väder, skulle naturligtvis kvällen som vanligt tillbringas i den s. k. Nöjesparken i Kumla. Men kvällen var tråkig, och när en kamrat föreslog att vi skulle resa till »sjön», lät det nytt och lockande. Tåget gick från Kumla strax efter tio, så det var inte många minuter att rusta på. Vi kilade var och en till sitt och möttes på stationen. En filt och ett smörgåspaket — det var hela utrustningen.

Vid tolvtiden på natten kom vi till Åsbro — det var ju där »sjön» låg — och orienterade oss ned till kajen. Egentligen fanns det ingenting där, som såg inbjudande ut. Sjöns vatten såg kolsvart ut i den mulna sommarnatten. Inte en människa. Inte ett liv — jo, föralldel, mygg... Vad skulle vi hit å göra, då var allt »parken» bra mycket bättre.

En av de pråmar, som på den tiden fraktade malm, limsten och andra saker till och från Skogaholm, låg vid kajen, och i fören fanns ett rum dit vi kröp ned. På en hård och smutsig träbänk vek vi ihop benhögarna, svepte filten om oss och somnade.

Min första soluppgång vid sjön

och en kamp i våldsam höststorm

Tisarminnen av Hugo Ericsson

Ett underligt kluckande ljud väckte mig, och det kändes rått och kallt i den svarta »skansen». Bäst att hoppa ut på kajen och springa sig varm. I skenet från en tändsticka skälvde jag mig fram till trappan, satte axeln mot takluckan och vräkte upp den. En ovanjordisk syn mötte mina ögon. Några tunga moln hängde på västerhimlen, eljest var det nästan klart. En liten nyfödd morgonpigga bris satte vattnet i rörelse, och vågorna kluckade muntert mot strandstenarna och pråmens svarta bordläggning, och där borta, mitt inne bland de rykande vattenångorna från sjön, rullade solen upp den nya dagen — min första soluppgång vid sjön — svensk soluppgång, den vackraste på jorden. Med alla sinnen pipöppna sög jag girigt in varje liten skiftning i färgspelet. Och så började solen värma. Jag lade mig raklång på kajen och somnade, redan förtroligt med de många nya ljuden vid sjön.

Det där var början. Redan nästa veckohelg hade jag snörpat ihop något som skulle kallas tält, köpt en ryggsäck och en overall, och började så ett friluftsliv, som sedan dess följt med genom åren.

Flickfångst eller fiskafänge?

På den tiden var det inte så många sommarstugor kring sjön som nu — kanske åtta stycken —, men den på Lövön var nog mest uppskattad av oss, som bodde i tält. Dels för pigornas skull, dels för de många feta abborrar och braxenpankor, som stod och lurade utanför kokstugan. Tog någon båten på kvällen och rodde mot Lövön, visste vi att det var en av flickorna som skulle fångas, men skedde rodden på morgonen, då gällde färden fiskafänge.

Kalle och den tjuvaktiga kon.

Att ligga i tält kan ha sina sidor. Eller vad sägs om denna sanna berättelse ur livet. Huvudpersonen heter Kalle. Det var en strålande sommarlördag. Kalle kom upp till sjön på eftermiddagen och slog upp sitt tält där Segelsällskapet nu har sitt tillhåll. Hans utrustning var inte så stor: Tält, smörgåsar, ägg och en burk sill. Det första han gjorde var att resa tältet, så på med badbyxorna och i sjön för ett dopp. Se'n smakade en pipa rök, men tändstickorna, dom var nästan slut. Bäst kila till handlarn, innan det blir för sent, tänkte Kalle, och stack iväg sådan han var. Det skulle han inte ha gjort. När han om en stund återkom var alla hans saker borta — inte en atom till minne av dem fanns kvar. Men i hagen gick några kor i oskyldig ro och betade, utom en, som var ivrigt sysselsatt med att gnaga i sig de sista resterna av Kalles tillhörigheter — tältstängen. Med ett fruktansvärt vrål störtade Kalle mot kon. Kon släppte stängen, satte rumpan i vädret och galloperade undan. Kalle snappade till sig stängen och jagade efter kon. Den vilda jakten gick genom hagen, så pinnar och jord-

Gör pengarna trygga
Gör pengarna räntebärande
Avsätt en reserv

för Edra framtidsplaner
för oförutsedda utgifter
för ålderdomen

Öppna räkning i

Svenska Handelsbanken

Egna fonder: Kr. 250.000.000

Kontor i Kumla: Köpmangatan 10

»Södra land»

kokor yrde. I närheten av järnvägen gjorde kon en sväng, men Kalle följde inte. Han stod stilla en stund och kikade längs banan. Energi och beslutsamhet präglade hans drag — så långt detta är möjligt för en man endast iklädd skor och badbyxor och tältstång —, så gick han mot banan, men när han kröp under stängslet, som var taggtråd, fastnade badbyxans gummisnodd i en tagg. Kalle var arg förut och blev argare nu, ryckte till och snodden hoppade av, varpå byxorna sakta dalade mot kängskaften. Kalle drog på sig byxorna och började så vandringen hem till Kumla. Att gå järnvägen är tröttsamt, slipersen passar aldrig för steglängden, och inte tänkte Kalle på, att byxorna genom förlusten av gummisnodden hade blivit tre, fyra gånger vidare. Visserligen höll han dem uppe framtill men där bak sjönk de bit för bit, och med en svärm av myggor, flugor och bromsar kring sitt ryggslut hastade han fram sin via dolorosa. Kalle blev ingen »sjökund».

Bjuda på tisarabborre — en oskriven lag.

En av de mest fulländade former för avkoppling är att sitta i solblänket ombord på sin ägandes båt och stillbliga på ett sakta guppande flöte. Sporten kallas för mete. Numera är inte tisarabborren så nappvillig som förr. Antagligen har stammen decimerats betydligt. Men då det begav sig, kom man aldrig tomhänt från en fisketur. Strängt taget, var det onödigt att taga med sovel till söndagsmiddagen. Och den som en gång provat färsk, stekt eller stuvad tisarabborre vet, att den är en kulinarisk läckerhet.

Under några år bodde vi ett gäng SGU-are (Sveriges Godtemplares Ungdomsförbund) i ett stort tält vid Udden på norra sidan sjön. Härifrån vore många sofskenshistorier att berätta. Inte därför att de har något direkt allmänt intresse, utan därför att de kunde utgöra en god illustration till hur en liten enkel svensk ungdomsförening redan för 25—30 år sedan försökte samla sina medlemmar till en förnuftig fritidsverksamhet — ett problem som i våra dagar är aktuellt i ännu högre grad.

Bland SGU-arna var det en nästan oskriven lag att några skulle bjuda på abborre till frukost varje söndag. Vi gjorde det gärna. Inte därför att metet var så särdeles lockande, utan fast mera därför att våra flickor kunde konsten att laga till fisken så att den blev verkligen läcker. Jag minns den gången då nuvarande herren till Kråkön fick sin antagligen första abborre. Vi hade gått ut på morgonen för att som vanligt ta några abborrpinnar till frukost. Han som satt vid årorna var »inflyttad» från Sottern (SGU hade börjat sitt lägerliv vid Sottern men efter något år flyttat över båt och utrustning till Tisaren) men hade god näsa

för var tisarabborren hade sin gång. Han rodde ut till ett grund. Morgonen var vacker med lagom guppiga vågor — precis så som flötet vill ha det. Vi ankrade båten, maskade på krokarna och kastade ut. En i fören, en i aktern och så han vid årorna. Men den här morgonen ville det inte nappa. Vi två, som var noviser, anmärkte att vi hade kommit till fel grund och att abborren var någon annanstans, men han med fiskeförståndet sa, att vi skulle sitta kvar där vi var.

Så blev det. Men när det inte nappar, så har det röd-vita guppande flötet en märkvärdig förmåga att få även den mest hängivna metare att slöa till. Man sitter där och plirar mot flötet och tycker det är lika bra att det inte finns någon fisk i sjön — då behöver man inte ränsa och riskera att spränga gallblåsan och förstöra goa »borren».

Men så kom abborren. Alla tre flötena försvann på samma gång. Vi drog upp. Min släppte kroken men hamnade på durken. Han i mitten tog hem sin lugnt, vant och behärskat, men den tredje råkade få sin i spinn över våra huvuden. I en vid cirkel dansade den runt, runt, en gång, två gånger, tre gånger, i allt hastigare tempo. Kallsvetten pärlade i pannan på den olycklige fiskaren. Det kanske är en flygfisk, sa han vid årorna, och det förbättrade inte situationen. Nu snurrade fisken runt som en horisontalpropeller på en helikopter i snabb stigning. Vi började hugga efter den, när den hastade förbi, men missade varje gång. Så löste fiskaren själv problemet. Han lät fisken ta vattnet och drog så in den för andra gången, nu så elegant och smidigt som om han aldrig gjort något annat i sitt liv än landat abborrar. Så fortsatte vi fisket och kunde bjuda hela det hemmavarande gänget på abborrfrukost.

Abborrar innanför nattskjortan.

Vid ett tillfälle, då jag av okänd anledning inte varit med ute på morgonfisket, hämnades kamraterna på ett raffinerat sätt. När dom kom hem till tältet hade de med sig några levande, morgonpigga abborrar i en spann vatten. Försiktigt drog de av mig filten (sovsäck var på den tiden ett okänt begrepp), tog ett par nävar levande abborrar och stoppade innanför min nattskjorta. Ni skall förstå att det blev ett brådstörtat uppvaknande, när fiskarna började leva rövare, ty innanför en nattskjorta hade dom väl aldrig varit förr. Att jag uppförde mig ungefär som abborrarna, kunde jag förstå av det stormande jubel, som brakade löst från alla de närvarande, vilka samtliga hade blivit väckta ur sin morgonsslummer för att få del av trevningen. Ja, så var det. När det serverades något trall, skulle alla vara med. . . .

Kumlaiter på utflykt med Skogaholmspråmen
(I bakgrunden Skåte klint)

Einar Sandbergs Bilaffär Estr.

Innehavare BRÖDERNA KLING
Trädgårdsgatan 9, Kumla
Tel. 70090

KÖPER OCH SÄLJER

begagnade bilar och motorcyklar, reservdelar m. m.

Ensamförsäljning för

INDIAN, VELOCETTE och TERROTS
motorcyklar

I kamp med en farlig höststorm.

Här vid Udden, i glada och goda kamraters krets, grundmurades mitt intresse för friluftslivet. Så småningom blev det ett kringflackande runt Tisarens stränder med tältplatser litet varstans. Upplevelser och äventyr, solsken och oväder, har omväxlat och satt piff på tillvaron, men bara en gång har det »varit nära ögat». Med bara litet, litet otur då skulle jag aldrig ha blivit i tillfälle att berätta dessa minnesbilder för Kumla Julblad.

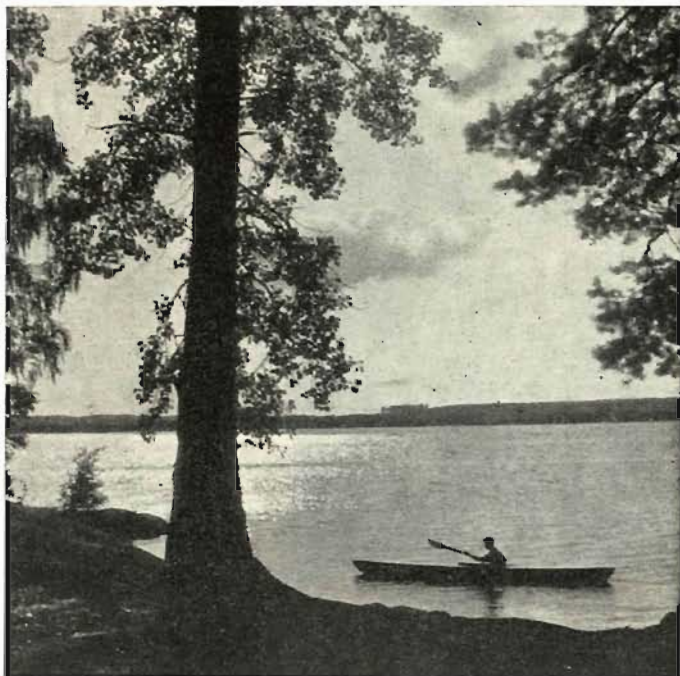
Jag hade hela den sommaren haft utrustningen stationerad i Skåle. När hösten kom, skulle grejorna fraktas upp till Åsbro. En lördag i oktober rodde jag ned för att hämta dem. Vädret var vackert med hög, klar, kylig luft. »Södra lann» hade ännu kvar mycket av sina granna höstfärger, och jag njöt obeskrivligt. Emellertid stannade jag kvar i Skåle-trakten över natten, och hela söndagen svann hän utan att jag kom iväg därifrån. På eftermiddagen blåste sjön upp, och när jag äntligen sköt ut båten för att anträda hemresan rullade svarta molnbankar upp på västerhimlen. Men båten var präktig, så det skulle nog gå bra. Hej, hej . . . Mörkret kom snabbt, regnet likaså, och så en ordentlig höststorm. Förtvivlat arbetade jag där ute i den våldsamma sjöhävningen. Och aldrig, varken förr eller senare, har jag upplevt en så becksvalt natt, en så sjöblöt natt. Så inträffade det värsta som i en sådan situation kan inträffa, jag tappade fullständigt orienteringen. Och inte ett enda ljus fanns till hjälp. Från min plats vid årorna till förtoften var det vid pass en meter, men trots att toften var vitmålad kunde jag inte se ett dyft av den. Nu hade jag ingenting annat än båtens krängningar i sjögången att rätta mig efter. Sjön skulle komma in snett förifrån. Att vända och länsa undan tillbaka till Skåle vågade jag mig inte på. Jag skulle aldrig ha klarat vändningen, utan det var att slita vid årorna som den värsta gallärslav och hoppas, att båten skulle stöta på land någon gång. I verkligheten förde mig rodden och sjön över till norra sidan. Tur att jag inte anade detta. Vetskapen om de otaliga grunden där, skulle nog ha knäckt modet och fått mig att ge upp kampen mot höstnattens våldsamma makter. Timmarna gick, regnet vräkte ned i floder, stormen tjöt så jag hörde inte min egen röst, när jag skulle försöka muntra upp stämningen med sång.

Skulle jag aldrig nå land?

Händernas insida kläbbade som om dom skulle ha gått sönder. Jag släppte hastigt den ena åran och slickade i handens insida. Jodå, det var inte vatten eller svett, det var blod. . . Var fadringen hade Tisarn gjort av sina stränder? Då kom det en kraftig smäll föröver, å en till. Vad kunde det vara? Så small det igen, överallt, där, å där, å där. . . Fattas bara, att Tisarn skulle börja applådera. Var den så säker på rovet? Än flöt båten, om jag också satt i vatten till över kängskaften. Men nu gick en kall kåre längs ryggraden, kallare än det regnvatten, som länge skvalat fram där. Båda årorna slog i sten. Grund! Vilket grund? Granlidens naturligtvis. »Applåderna kommer av vågorna, som kastas över stenarna och slår i bakom dem, begriper du inte det», satt jag och pratade för mig själv. »Nejdu, försök inte med mig, det grundet ligger för djupt för sänt. Ja, men tro att det är Granlidengrundet så har du land till vänster på bara några hundra meter». Ja, jag trodde, och försökte ro ditåt, men första vågen svängde in några hundra liter vatten, så båten fick hastigt gå upp i vinden igen. Just då kom hjälpen. Den kom i form av en ko, som skulle kalva den natten. Just det, en kalvko. Ett ljus blänkete till i mörkret. Rörde sig och törsvann, kom fram igen rörde sig vidare, svängde av och an, stannade.

Sju timmars slit vid årorna.

Ljusskenet såg inte ut att vara så långt borta, och det måste ju vara på land. Med uppjudande av alla kvarvarande

Aftonstämning vid Talludden

krafter och utan hänsyn till vågorna, som snabbt fyllde båten, rodde jag mot ljuset. Så törnade båten mot något. Sten? Nej, land. Jag drog upp båten, så långt jag orkade, och band den fast vid ett träd, tog ryggpåsen och med kurs på ljuset trevade jag mig fram genom terrängen. Ljuset kom från en fenixlykta, som stod i ett fönster vid en ladugårdsdörr.

Jag knackade på och steg in. »God afton, säg mig var jag är?»

Men det blev en motfråga: »Varifrån kommer ni?»

»Från sjön.»

»Omöjligt! Ingen kan komma iland här i detta herrans väder.»

»Jo, det är säkert, jag kommer från Skåle. Rodde därifrån klockan sju i kväll.»

»I går kväll. Klockan är två på natten nu, och det här är Kvarsäter.»

Skåle—Kvarsäter, några hundra meter, och sju timmars slit vid årorna. Jo jag tackar.

Sedan jag fått löfte av mannen, att han skulle taga hand om båten och den kvarlämnade utrustningen samt fått anvisning om vägen till Hallsberg, stack jag åter ut i natten. Nu på en höstblöt landsväg, som med varje kilometer blev tyngre och tyngre att gå. Det var ingen permanentad landsväg mellan Hallsberg och Kumla på den tiden, så det tog fyra timmar att trava hem. Man skall undvika att applådera för tidigt . . .

Tre saker lärde jag mig att sätta värde på den natten: Ljuset, kalvkor, det var en sådan lantmannen var ute och skötte om, samt — det bästa av allting — mors morgonkaffe.

Hugo Ericsson

Telefon 70761

JULKLAPPARNA

ordnas lättast vid besök hos

Stor sortering!

OP:s

OLSSON & PERSSON, TORGET, KUMLA

Gunnar Pousette

Kumlaidrotten 1947

Kumla Julblads hederspris till Gunnar Pousette

Det är inte ofta en lagspelarare blir belönad med någon större utmärkelse. Det har dock hänt. Sven Rydell och »Sleven» Säfvenberg har fått Sv. Dagbladets guldmedalj. Men årets pristagare är inte enbart lagspelarare. Han är tränare, pådrivare, rådgivare och moraliskt stöd. Det är allt detta, som gjort honom till fotbollsspelare över det vanliga. När kommittén enhälligt beslutade tilldela honom årets pris, så är det nog allmänt bekräftat, att det kommit till rätt man.

Efter Hallsbergsmatchen i Kumla gjorde undertecknad en titt in i Kumlas omklädningsrum för att delge Pousette kommitténs beslut. Han verkade först något undrande vad detta var. Han är ju relativt ny i Kumla. Han sken dock upp, när han fick reda på förhållandet, och påpekade att det inte är en man som gör ett lag! Någon intervju var ej lämplig vid detta tillfälle, men efter tisdagsträningen träffades vi, när fotbollsspelarna fått sig en duvning, avslutad med en skön dusch. Det var ett 30-tal pojkar i farten, något mindre än vanligt, påstod sakkunskapen. Jag blev bjuden följa med hem till Solhemsgatan för att vid en kopp kaffe prata fotboll. Apropå Solhemsgatan, så har undertecknad för ett par år sedan haft vägarna ditåt för att intervju en annan Kumla Julblads pristagare, Stina Jutterström. Hennes man och Pousette har tidigare varit arbetskamrater i Sandviken, och det var kanske detta som gjorde att Pousette kom till Kumla. Själv påstår han, att det var för att vidare utbilda sig i yrket.

Vi blev mottagna av fru Kajsa, som stolt visade sin 2-mån:s dotter. I det trevna hemmet slog vi oss ned vid kaffebrickan, och så började fotbollspratet.

Gunnar Pousette är född i Sandviken den 9 dec. 1920. Han började som liten pojke sparka boll på en åker utanför hemmet. Den första riktiga matchen spelade han i Högbo som center i Sandvikens IF andra juniorlag, fortsatte sedan i juniorlaget och i reservlaget 1938—39 samt debuterade i A-laget 1939. Första matchen i Allsvenskan skedde i Landskrona. Den matchen minns han, ty då hade han vissa möjligheter att göra segermålet. Det stod 2—2 och han fick en stickare och kom ensam med målvakten. Denne drog omkull honom, och då det inte blev någon avblåsning var den chansen förstörd. Revansch blev det dock i Sandviken söndagen därpå. Trevligaste minnet från Allsvenskan var en match i Malmö. Sandviken hade inte vunnit där på 4 år. Med 4 nya i kedjan, alla 19 år, var det inte så ljusblått, i all synnerhet då Malmö, som bekant, uppträder i ljusblå tröjor! Det blev i alla fall seger med 2—1.

På tal om att Sandvikens IF gått tillbaka i fotboll ville Pousette ge den förklaringen, att sedan Järnvallen kom till har ungdomen fått det för bekvämt och sysslar med alla andra saker än fotboll. Där finns kafé, där spelas pingpong och där finns klubbbrum. Fotbollen har kommit i andra hand. Det ser dock ut som om Sandviken skulle komma igen.

Till Kumla kom Pousette hösten 1945 och började träna med pojkarna redan på höstkanten, men först på våren 1946 blev det allvar. Han spelade också den våren i A-laget, men det hjälpte ej. Kumla åkte ur sin serie. I rättvisans namn måste man säga, att Kumla hade en oerhörd otur den våren. Flera matcher slutade med uddamålsförluster. Men det kanske var bra. Lika gott att börja från början igen. Det har också visat sig. 1947 års lag är nog det bästa Kumla har haft på flera år. Därtill är laget mycket ungt. Pousette är äldst med sina 26 år, sedan är det nedåt 20-talet. Som ett slutomdöme vill Pousette framhålla att träning gör susen, att det är roligt att spela när det är bra sammanhållning och kamratskapet är gott.

Som ett slutomdöme vill undertecknad påpeka: Kumla har tidigare fått spelare utifrån. Som bekant har detta inte alltid varit lyckat. Beträffande Pousette, så är han ett stort undantag. Han är en prydnad på fotbollsplan och är också en prydnad för Kumlakamraternas fotbollslag 1947.

OLOF KARLSSONS CYKELAFFÄR

Hörnet Drottninggatan—Mossbanegatan

TELEFON 70476

Senaste nytt i
Cyklar, cykelljus och tillbehör

Lättviktsdelar alltid på lager
Reparationer utföras omsorgsfullt

Från matchen Kumla—Hallsberg den 21 sept. 1947.
(Foto Gust. Persson)

Kumlas främsta idrottsgrenar under året har varit orientering, tennis och fotboll.

Orienteringen har kunnat glädja sig åt den största bredden hittills. Det har varit mellan 30 och 40 startande på varje tävling, och goda resultat har också nåtts.

Sälunda var Kumla bästa klubb på Tivedsorienteringen och på »Korpen». På budkavlen blev det också goda resultat, då seniorerna P. Retelius, Y. Larsson och Hans Persson blev fyra medan oldboysen Sven Hj. Carlsson, Nyblom och A. Bergstén vann.

Erik Wallin går framåt mer och mer. Han fick Närkes Idrottsförbunds gratisresa till juniorernas inofficiella riksmästerskap den 28 sept, och han förvaltade förtroendet väl genom att bli 13:e man bland 400-talet konkurrenter.

I tennis vann Bengt Nyvelius DM i singel, Maj-Britt Johansson juniorklassen bland flickor, Stig Ceder och Göte Johansson dubbelklassen i DM. Dessutom har det varit en hel del segrar i klubbmatcher.

Fotbollen har inte på många år varit så stark som under 1947. A-laget är, när detta skrives, tvåa i sin serie och B-laget har samma placering i B-lagsserien. Jun.-laget spelade sig fram till slutomgången i DM. Ekonomiskt har fotbollen aldrig varit så bra som i år.

Kumla-lag har för första gången varit utomlands. I Norge spelades två matcher, som båda vanns.

Med gången har det varit litet si och så. Vårt stora namn Werner Hardmo har ej tävlat under hösten. Anna-Greta Nyström har flitigt varit i elden och representerat Sverige vid ett par tävlingar. En bra juniorgångare har kommit fram under året: Sven Finsberg.

Fria idrotten har tydligen haft ett mellanår. Men det kommer ett nytt år. Sven Rosdahl har varit i militärtjänst under året. Men han kommer nog igen 1948 med friska krafter. Nästa år kanske årets Kumla Julbladspris hamnar på det hållet!

Bandyn har stått sig överraskande bra. Det blev förlust i första seriematchen i Finspång, mest beroende på, att en av lagets bästa spelare saknades. Slutresultatet blev, att laget hamnade på andra plats. Men nog var det spännande i sista seriematchen, då Motala var på besök. I sista minuten lyckades Bertil Johansson slå in det avgörande målet. Det räddade vid det tillfället Kumla från nedflyttning. Men då det var ett par »hängmatcher» kvar, blev Kumla tvåa, när serien var avslutad.

Innehållsförteckning

Den stora glädjen. Av P. Thorsén	Sid. 3
Henric Måsbecks förslag 1818 till ny kyrka i Kumla. Av Henning Julin, S'ockholm	» 4
Mera om Kumla medeltidskyrka. Av Henning Julin	» 7
Ros och ris åt Kumla by för 150 år sedan. Av Henning Julin	» 8
Var och när i Kumla?	» 9
Från gamla albumblad	» 10
Kumla Sparbank 100 år. Av Hildegard Axelman	» 11
Gårdar och byar i Kumla IV och V. Av Nils Helander	» 15
Spelmanslåtar från Kumla	» 18
Den lokala tidningspressen i Kumla. Av Nils Helander	» 19
»Ifrån en ond bråd död bevare oss milde Herre Gud»	» 22
Ett skomuséum i Schweiz. Av Henning Julin	» 23
Småskolelärarinnor i gångna tiders Kumla. Av Nils Helander	» 25
Emelie Welin, »Länsmansfrua». Av Anna Persson, Odensbacken	» 31
Johan Behrn — en Vesta-son som lyckats. Av K. G. Arrbäck	» 33
Lite tryckerihistoria. Av Nils Helander	» 35
August Bourelius. Av Henning Julin och Nils Helander	» 37
Min första soluppgång vid sjön och en kamp i våldsam höststorm. Av Hugo Ericsson	» 41
Kumlaidrotten 1947. Av Algot Dohlwitz	» 44
Kumla Julblads Korsord	» 46

I skytte har Kumla under året varit representerat i VM-mästerskapet genom Leon Danielsson. Han gjorde en hedersam insats.

I skidor har bröderna Ohlsson och Werner Hardmo dominerat och bland damerna Annie Danielsson.

Av ovanstående framgår att Kumlas idrott står sig bra. Är det uppåt i en gren, så är det lätt att det blir en tillbakagång i en annan. Huvudsaken är, att Kumlas namn finnes med i prislister vid tävlingar. Det är nog många Kumlabor, som i måndagstidn. först tittar efter »hur har det gått för de våra». Det är något för Kumla idrottsfolk att tänka på. Många Kumlahjärtan följer med Er på tävlingsbanan. Det gäller för Er att visa de rätta takterna!

A. Dohlwitz.

Vem skall jag välja

när det gäller Målningsarbeten?

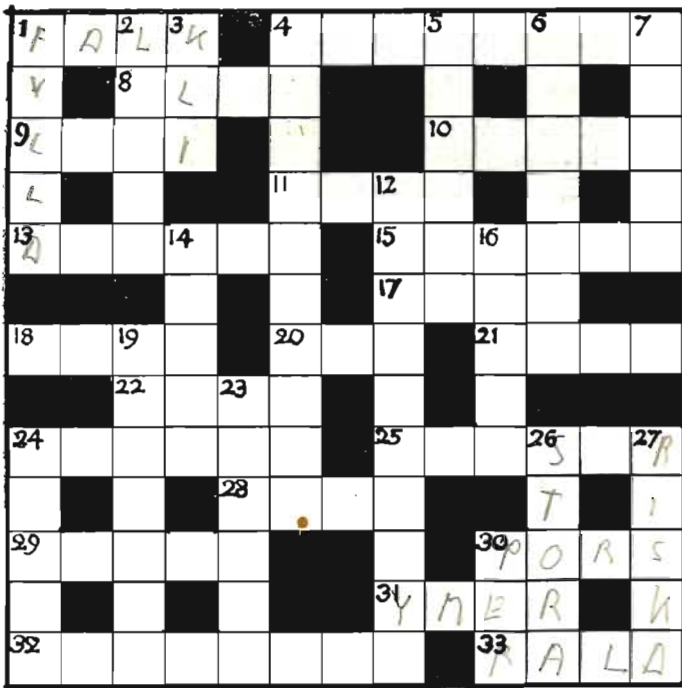

Jo, naturligtvis en firma, som är välkänd för förstklassigt arbete och humant pris. När det gäller målnings vid nybyggnader, reparationer etc. rådgör med

Wigrells Eftr., Kumla

Tel. 70781 (ankn. förest. Nilsson)

Kumla Julblads korsord 1947

Turkarnas törst efter kunskap är stor.
De vill ingalunda försumla
att studera hur svenskar tillverkar skor
i Örebro och Kumla.

Må den skotillverkning för dem finna nåd
varav Närkes välstånd beror!
Själva går vi så gärna, om blott vi får råd,
i behagliga turkiska skor.

D. N.

Vågräta ord:

1. Prost i Kumla. (4)
4. Äro praktiskt taget alla Kum-labor. (8)
8. Kvinnligt ryskt helgon. (4)
9. Söka många förgäves. (4)
10. Centralt ledd företagare-grupp. (5)
11. Fisk. (4)
13. Har guldkust. (6)
15. Finns vid Yxhult. (6)
17. Du lilla (4)
18. Avgud. (4)
20. Förnamn. (3)
21. Ett stånd. (4)
22. . . . äro en Guds gåva. (4)
24. Känd skolman. (6)
25. Finns på Gotland. (6)
28. Lagvidd. (4)
29. Leda. (5)
30. På mossen. (4)
31. Isbrytare. (4)
32. Får man från skogen. (8)
33. By i Kumla. (4)

Lodräta ord:

1. Avskys av blåbandister. (5)
2. Hos frimurare och god-templare. (5)
3. Ingår i sörpa. (3)
4. På samma sätt. (10)
5. Får barnmorskan sällan. (6)
6. Bakverk. (7)
7. Erfarenhet ger (5)
12. Metod för djuptryck. (10)
14. Religion. (5)
16. Försvarsverk. (5)
19. Vill man få sina brev. (7)
23. Stad i Frankrike och episk-lyrisk kompositionsart. (6)
24. Sakrosankt. (5)
26. Sundby. (5)
27. Svamp. (5)
30. Portvakt på högsta ort. (3)

Lösning av Kumla Julblads korsord 1946

Pristagare: Hr Carl Andersson, box 5238 A, Kumla, överlärare Josel Svensson, Hörsta, Kumla, och fil. kand. Kjell Nordqvist, Banérgatan 6B, Uppsala.

För den först öppnade rätta lösningen utbetalas, i likhet med förra julen, ett första pris av 10 kronor. Andra priset utgör 5 kronor och det tredje Kumla Julblad gratis under tre år.

Lösningarna, som adresseras »Kumla Julblads korsord», box 103, Kumla, skall vara inkomna senast den 15 jan. 1947. Pristagarnas namn meddelas genom anslag i Dohlwitz bokhandel.

Kumla Cementvaru- & Byggnadsmaterialaffär

OLOF WIRÉN

Tillverkar och försäljer:

Maskinstampade Betongrör, Kulvert, Rördelar, Brunnsringar, Cementsten, Plansten m. m.

BYGGNADSMATERIAL alla slag Distriktsförsäljning för Ankarboard

Tel. Växel 70232, 70862
Ankn. fabr. o. bost.
Bost. direkt linje 70224

Kumla Åkeri

Innehavare: Henry och Harald Karlsson

REKOMMENDERAS!

Utför alla slags körningar

Telefon 706 58, 706 59

FÖR JUL-STÖKET
BAKET
BORDET hos

Speceriaffären
Tel. 703 73

Enoch Pettersson
kumla

LUXOR RADIO

REPARATIONER,
alla märken

EKLÖFS

TELEFON 706 44

Försäkringsaktiebolaget

HANSA

STOCKHOLM

Försäkringar

Ombud i Kumla: Folkskoll. GUSTAF HAGSJÖ
Tel. 703 90

Passande JULKLAPPAR!

Fick- och Armbandsur, Ringar, Collier, Kedjor,
Borstar, Tenn- o. Nysilvervaror, Glasögon m. m.
köpas fördelaktigast i

L. N. BRINKS

UR- & GULDSMEDSAFFÄR

JULHANDLA

Edra SPECERIER och MATVAROR hos

Sahlins

Kumla Tel. 706 12

BLOMMOR

för julbordet köpas fördelaktigt i

Herbert Petterssons
BLOMSTERHANDEL - HANDELSTRÄDGÅRD
Tel. 701 44, Trädgården 701 38

**E. MELINS
BEGRAVNINGSBYRÅ**

Ombesörjer allt
för såväl jordbegravning som eldbegängelse
Begravningsbil tillhandahålles TELEFON 700 61

Kumla Battericentral

HUGO JOHANSSON

Telefon 700 88

*Försäljer, reparerar och laddar
alla slags Ackumulatorer*

Carl Arbins

Rak- & Frisérsalong

REKOMMENDERAS!

Vid behov av skodon rekommenderas Elis Schölin's Skoaffär
TELEFON 704 42

Välkomna Julklappar!

VÄSKOR, PORTFÖLJER,
SKINNKLÄDER från

Severins

Johanneskyrkogatan 21

KUMLA

Telefon 710 46

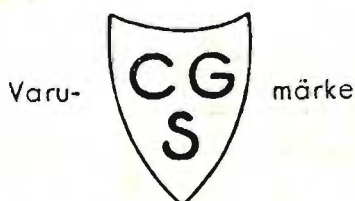
Södra Åkeriet

Inneh.: Gotthold Nylén

Köpmangatan, Kumla - Tel. 701 78

REKOMMENDERAS!

Alla slags transport utföres

C. G. STRÖMS A/B

ETABL. 1888

Bygg med

YTONG

Undvik trähusets brandrisk!

Det blir ej dyrare, men Ni får trots detta ett hus i högre klass, större varaktighet och mindre underhåll, ett stenhus, högisolerande och med låg bränsleförbrukning. Ytonghuset är god kapitalplacering. Vi stå gärna till tjänst med alla upplysningar, även då det gäller finansiering och lånefrågor.

YXHULTS STENHUGGERI A.-B.

HÄLLABROTTET

Telefon 72070